

Lys langs veien

LEOGRIF

Undersøkelse om bruk av immaterielle verdier og rettigheter blant små og mellomstore bedrifter

Oxford Research er et nordisk analyseselskap. Vi dokumenterer og utvikler kunnskap gjennom analyser, evalueringer og utredninger slik at politiske og strategiske aktører kan få et bedre grunnlag for sine beslutninger. Vi kombinerer vitenskapelige arbeidsmetoder med kreativ idéutvikling for å tilføre våre kunder ny kunnskap. Vårt spesialfelt er analyser og evalueringer innen nærings- og regionalutvikling, forskning og utdanning samt velferds- og utdanningspolitikk.

Oxford Research har kontorer i Kristiansand, Stockholm, København, Kotka og Brussel og retter sitt arbeid mot det nordiske og det europeiske markedet.

Se www.oxford.no for mer informasjon om selskapet.

Leogriff er spesialister på ledelse av immaterielle verdier og rettigheter og arbeider med praktisk håndtering av rettigheter, strategi-, organisasjons- og forretningsutvikling. Leogriff har alle typer bedrifter og forskningsinstitutter som kunder.

Leogriff har fem rådgivere i Oslo, Zürich og på Kjeller, og betjener norske og internasjonale kunder.

Se www.leogriff.com for mer informasjon om selskapet

Forsidebilde: Haakon Thue Lie ©

Oxford Research:

SVERIGE

Oxford Research AB
Box 7578
Norrländsgatan 12
103 93 Stockholm
Telefon: (+46) 702965449
office@oxfordresearch.se

FINLAND

Oxford Research OY
Heikinkatu 7,
48100, Kotka
Finland
GSM: +358 44 203 2083
jouni.eho@oxfordresearch.fi

NORGE

Oxford Research AS
Østre Strandgate 1
4610 Kristiansand
Norge
Telefon: (+47) 40 00 57 93
post@oxford.no

DANMARK

Oxford Research A/S
Falkoner Allé 20, 4. sal
2000 Frederiksberg C
Danmark
Telefon: (+45) 33 69 13 69
Fax: (+45) 33 69 13 33
office@oxfordresearch.dk

BELGIA

Oxford Research
c/o ENSR
5, Rue Archimède, Box 4
1000 Brussels
Phone +32 2 5100884
Fax +32 2 5100885
secretariat@ensr.eu

Tittel:	Lys langs veien
Undertittel:	Undersøkelse om bruk av immaterielle verdier og rettigheter blant små og mellomstore bedrifter
Versjon:	1.2 (2014-02-11)
Oppdragsgiver:	Innovasjon Norge og Patentstyret
Prosjektperiode:	Oktober 2013 – januar 2014
Prosjektleder:	Tor Borgar Hansen
Forfattere:	Tor Borgar Hansen, Haakon Thue Lie og Martin Vestergaard
Kort sammendrag:	Innovasjon Norge og Patentstyret har bestilt en undersøkelse fra Oxford Research og Leogriff som avdekker norske små og mellomstore bedrifters (SMB) kunnskap om og utnyttelse av immaterielle verdier og rettigheter (IPR), og deres utfordringer og behov. Bakgrunnen er stortingsmeldingen om immaterielle verdier og rettigheter (Stortingsmelding 28, 2012) som etterspør en bedre informasjons- og veiledningstjeneste.

En spørreskjemaundersøkelse er besvart av 3 871 norske virksomheter med fra én til 249 ansatte. Basert på svar om innovasjon, eksport og forskning og utvikling er virksomhetene gruppert som «IPR ikke relevant, IPR noe relevant, IPR relevant og IPR svært relevant». Undersøkelsen bekrefter at SMBene mangler kunnskap om IPR. Systematisk opplæring av en IPR-ansvarlig mangler i de fleste bedriftene, også der hvor bedriften ellers har forankring i ledelsen for arbeid med immaterielle verdier og ansvar er plassert i organisasjonen.

I 60 prosent av virksomhetene har ledelsen eller styret diskutert immaterielle rettigheter, de fleste av dem i strategidokument og forretningsplan. Bare en fjerdedel har diskutert om de har handlefrihet – om de kan unngå å krenke andres rettigheter. Kostnader og tidsmangel er viktige barrierer mot å ta i bruk IPR, i størst grad for de minste virksomhetene. Det er ønske om nye tilbud, og undersøkelsen går gjennom områder som for eksempel bruk av immaterielle verdier for å bygge omdømme, rådgivning om utvikling av en strategi for immaterielle verdier og utforming av juridiske avtaler knyttet til immaterielle verdier. 45 prosent sier at de i noen eller stor grad vil ha nytte av opplæringsprogram eller kurs.

23 prosent av et utvalg av virksomhetene sier at de har vurdert å lisensiere inn rettigheter. Det er bare 14 prosent som har vurdert å lisensiere ut egne rettigheter. Lisensiering og bruk av IPR i samarbeid kan være et område som bør utvikles for disse virksomhetene.

En gruppe som IPR er relevant for mener likevel at IPR ikke er viktig. Denne gruppen har mange yngre bedrifter innenfor tjenesteytende sektor. De har god forståelse av IPR og har ledelsesforankring, og kan derfor være en egnet målgruppe for nye tilbud.

Forord

Denne rapporten er utarbeidet på oppdrag fra Innovasjon Norge og Patentstyret. I konkurranse med andre mulige leverandører vant Oxford Research og Leogriff oppdraget med å gjennomføre en undersøkelse som avdekker norske små og mellomstore bedrifiers (SMB) kunnskap om og utnyttelse av immaterielle verdier og rettigheter (IPR), og deres utfordringer og behov. Bakgrunnen for undersøkelsen er stortingsmeldingen om immaterielle verdier og rettigheter (Stortingsmelding 28, 2012) som etterspør en bedre informasjons- og veiledningstjeneste. Oppdraget er gjennomført senhøsten 2013 og i januar 2014 av et team bestående av medarbeidere fra Oxford Research og Leogriff.

I gjennomføringen av undersøkelsen har vi hatt tett kontakt med referansegruppen til prosjektet. Takk for godt samarbeid!

Undersøkelsen er basert på en spørreskjemaundersøkelse som er besvart av 3 871 norske små og mellomstore virksomheter fra alle deler av landet og i ulike næringer. Vi ønsker å rette en stor takk til alle disse som har brukt tid på å dele sine erfaringer og bidratt til at arbeidet baserer seg på et rikt informasjonsgrunnlag. Oxford Research og Leogriff mener at nettopp denne bredden i virksomhetenes organisasjonsformer, næringer og geografiske lokalisering gir undersøkelsen et sterkt fundament og bidrar til robuste og representative funn.

Vi har kalt rapporten for "Lys langs veien". Virksomheter er ikke prosjekter som har et fast mål de skal nå, men de har veien som mål. Det betyr at det er det jevne arbeidet med å komme seg framover som teller, og det å komme raskere og bedre framover enn konkurrentene. Rapporten skal bidra til å finne hva tjenesteytere, offentlige og private, kan utvikle og forbedre av tjenester relatert til immaterielle verdier og rettigheter som hjelper virksomhetene langs veien. Det kan være ulike lys langs veien – noen gir bedre sikt, andre viser vei. Vi håper undersøkelsen bidrar til mange slike lys for norske virksomheter og at den vil være til stor nytte for våre oppdragsgivere.

Kristiansand, januar 2014

Harald Furre
Adm. dir.
Oxford Research AS

Innhold

Kapittel 1.	Konklusjoner og hovedspørsmål	11
1.1	Formål med undersøkelsen	11
1.2	Sentrale begreper i rapporten	11
1.3	Grupperinger av virksomhetene	12
1.3.1	Grupperingen etter hvor relevant immaterielle rettigheter er	12
1.3.2	Virksomheter som bør revurdere holdningen til immaterielle verdier og rettigheter	13
1.4	Kompetansenivå	15
1.4.1	Faktisk kunnskap	15
1.4.2	Ledelsens holdninger	15
1.4.3	Systematisk opplæring	16
1.5	Hvordan utnytter norske bedrifter sine immaterielle verdier og rettigheter?	16
1.5.1	Beskyttelse	16
1.5.2	Synliggjøring	16
1.5.3	Samarbeid og handel	17
1.6	Hvordan bruker norske bedrifter systemet for beskyttelse av immaterielle verdier?	17
1.6.1	Bedriftens bruk av immaterialrettssystemer	17
1.6.2	Registrering av rettigheter/patentering i andre land	18
1.6.3	Konflikter mellom bedrifter	18
1.6.4	Forretningsdrift og samarbeid	18
1.7	Utfordringer og behov innen området immaterielle verdier og rettigheter	19
1.7.1	Dekkes bedriftenes tjenestebehov gjennom private eller offentlige tjenestetilbydere, og ønsker om hvem som bør tilby nye tjenester	19
1.7.2	Bedriftenes erfaringer med tjenestetilbydere	19
1.7.3	Udekket behov relatert til kompetanse, beskyttelse og kommersiell utnyttelse	19
1.7.4	Hvordan tilbudet av tjenester kan bli bedre	20
1.7.5	Barrierer	20
Kapittel 2.	Metodisk opplegg	23
2.1	Innledning	23
2.2	Dokumentstudier	23
2.3	Utgangspunktet – norske mikro-, små- og mellomstore bedrifter	23
2.4	Spørreskjemaundersøkelse	25
2.4.1	Spørreskjema	25
2.4.2	Gjennomføring	25
2.4.3	Respons	25
2.5	Representativitet	26
2.5.1	Sektor	26
2.5.2	Bedriftsstørrelse	26

2.5.3	BA-landsdel	27
2.5.4	Samlet vurdering av representativitet	27
2.6	Analyse av data og inndeling av virksomhetene i grupper	27
2.6.1	IPR-relevans: Inndeling basert på innovasjon, forskning og eksport	27
2.6.2	Inndeling etter bevissthet og viktighet	30
2.6.3	Kombinasjon av de to grupperingene	32
2.7	Forklaring av variabler	33
2.8	Presentasjon av undersøkelsens funn	33
Kapittel 3.	Holdninger til og utgangspunkt for immaterielle verdier og rettigheter	35
3.1	Innledning	35
3.2	Holdninger til immaterielle verdier og rettigheter	35
3.2.1	Diskusjon av IPR i virksomhetenes ledelse eller styre	35
3.2.2	Registrering/etablering av immaterielle rettigheter	36
3.2.3	Faktisk bruk av immaterielle rettigheter	37
3.2.4	Konflikt om immaterielle rettigheter	37
3.2.5	Bruk av immaterielle rettigheter i fremtiden	39
3.3	Holdninger til innovasjon	39
3.4	Eksport	40
3.5	Tilknytning til aktører og programmer for næringsutvikling	41
3.6	Bruk av rådgivere	42
3.7	Behov for IPR-tjenester fremover	44
Kapittel 4.	Kjennskap til immaterielle verdier og barrierer for å ta dem i bruk	47
4.1	Innledning	47
4.2	Kjennskap til beskyttelsesmuligheter	47
4.3	Hemmelighold	50
4.4	Barrierer for bruk av immaterielle rettigheter	52
4.5	Nytte av informasjonstilbud og verktøy	53
Kapittel 5.	Bruk av immaterielle verdier	55
5.1	Innledning	55
5.2	Oversikt over andres immaterielle rettigheter	55
5.3	Diskusjon av immaterielle rettigheter	56
5.4	Vurdering av nytte av ulike verktøy	56
Kapittel 6.	Forvaltning av immaterielle verdier	59
6.1	Innledning	59
6.2	Oversikt over immaterielle rettigheter	59
6.3	Ansvar	61
6.4	Opplæring	62

Kapittel 7.	Forretningsdrift og immaterielle rettigheter	63
7.1	Innledning.....	63
7.2	IPR i regnskapene.....	63
7.3	Lisensiering	64
7.4	Misbruk av immaterielle rettigheter	65
7.5	Immaterielle verdier i samarbeidsprosjekter og forretningsdrift	66
7.6	Behov for råd og veiledning om utvikling av immaterielle verdier	68
Referanseliste.....		71
Spørreskjema til virksomhetene		73
Oversikt over næringsmessige og geografiske bakgrunnsvariabler.....		93

Tabelliste

Tabell 1: Forskjeller for ulike vurderinger.....	14
Tabell 2: Fordeling av virksomheter etter størrelse	23
Tabell 3: Fordeling av virksomheter etter størrelse og hovednæring	24
Tabell 4: Fordeling av virksomheter etter størrelse og næringshovedområde	24
Tabell 5: Fordeling av virksomheter etter størrelse og BA-landsdel	25
Tabell 6: Resultat av spørreskjemaundersøkelsen, etter foretaksstørrelse	26
Tabell 7: Oversikt over populasjon og svar på undersøkelsen ut ifra sektor	26
Tabell 8: Oversikt over populasjon og svar på undersøkelsen ut ifra bedriftsstørrelse	26
Tabell 9: Oversikt over populasjon og svar på undersøkelsen ut ifra geografi	27
Tabell 10: Fordeling av virksomhetene i grupper etter IPR-relevans	28
Tabell 11: Fordeling av gruppene etter foretakstype	28
Tabell 12: Fordeling av gruppene etter sektor	29
Tabell 13: Fordeling av gruppene etter BA-landsdel	29
Tabell 14: Fordeling av virksomhetene i grupper etter bevissthet og viktighet	30
Tabell 15: Fordeling av gruppene etter foretakstype	30
Tabell 16: Fordeling av gruppene etter sektor	31
Tabell 17: Fordeling av gruppene etter BA-landsdel	31
Tabell 18: Tverrsnitt av de to grupperingene	32
Tabell 19: Fordeling virksomhetsgruppene og besvarelse av avanserte IPR-spørsmål	55

Figurliste

Figur 1: Diskusjon av IPR i ledelse eller styre	35
Figur 2: Diskusjon av handlefrihet i ledelse eller styre	35
Figur 3: Avhengighet av eierskap eller rettigheter til immaterielle verdier	36
Figur 4: Rettigheter knyttet til konsepter	36
Figur 5: Registrering/etablering av immaterielle rettigheter siste fem år, totalt	36
Figur 6: Registrering og etablering av immaterielle rettigheter	37
Figur 7: Bruk av immaterielle rettigheter siste fem år, totalt	37
Figur 8: Bruk av immaterielle rettigheter	37
Figur 9: Konflikt om immaterielle rettigheter siste fem år, totalt	38
Figur 10: Konflikter om immaterielle rettigheter	38
Figur 11: Kjennskap til krenkelse av egne immaterielle rettigheter	38
Figur 12: Kjennskap til beskyldninger om å ha krenket andres immaterielle rettigheter	39
Figur 13: Bruk av immaterielle rettigheter i tiden fremover	39
Figur 14: Ressursbruk og immaterielle verdier de neste tre årene	39
Figur 15: Ulikheter i produkt- og tjenesteportefølje	40
Figur 16: Andel virksomheter som oppgir at over halvparten av omsetning er basert på utviklingsarbeid de siste tre årene	40
Figur 17: Utviklingsarbeid i dag	40
Figur 18: Eksportvirksomhet blant virksomhetene	40
Figur 19: Eksport fordelt på land/områder	41
Figur 20: Tiknytning til offentlige programmer eller aktører de siste fem år	41
Figur 21: Tiknytning til offentlige programmer eller aktører de siste fem år, etter program og aktør	42
Figur 22: Bruk av IPR-rådgivere de siste fem årene	42
Figur 23: Bruk av ulike IPR-rådgivere de siste fem årene	43
Figur 24: Behov for tjenester	44
Figur 25: Behov for tjenester på ulike områder, basert på inndeling etter IPR-relevans	45
Figur 26: Behov for tjenester på ulike områder, basert på inndeling etter viktighet av IPR	46
Figur 27: Kjennskap til bruk av IPR til beskyttelse av varemerker	47
Figur 28: Eierskap til internettdomener	47
Figur 29: Salg av produkter og tjenester som andre eier varemerket til	48
Figur 30: Kjennskap til bruk av IPR til beskyttelse av design	48
Figur 31: Kjennskap til bruk av IPR til beskyttelse av teknologi	48
Figur 32: Kjennskap til bruk av IPR til beskyttelse av annet	49
Figur 33: Kjennskap til markedsføringslovens beskyttelsesmuligheter	49
Figur 34: Praktisk kjennskap til sikring av enerett til varemerke	49

Figur 35: Praktisk kjennskap til sikring av enerett til oppfinnelse	49
Figur 36: Praktisk kjennskap til sikring av enerett til design	50
Figur 37: Praktisk kjennskap til sikring av enerett til programvare	50
Figur 38: Kjennskap til søkbare IPR-databaser	50
Figur 39: Viktighet av hemmelighold	51
Figur 40: Viktighet av ulike typer hemmeligheter	51
Figur 41: Avtaler om hemmelighold med forretningsforbindelser	51
Figur 42: Rutiner for dokumentasjon av hemmeligheter	51
Figur 43: Mangel på kunnskap som barriere for å ta i bruk immaterielle rettigheter	52
Figur 44: For høye kostnader som barriere for å ta i bruk immaterielle rettigheter	52
Figur 45: Tidsmangel som barriere for å ta i bruk immaterielle rettigheter	52
Figur 46: Mangel på kjennskap til rådgivere som barriere for å ta i bruk immaterielle rettigheter	53
Figur 47: Nytte av regnemodeller for kost-/nyttevurderinger	53
Figur 48: Nytte av oversikter over offentlige finansieringsordninger	53
Figur 49: Nytte av skritt-for-skritt forklaringer	54
Figur 50: Nytte av opplæringsprogrammer og kurs	54
Figur 51: Kjennskap til andres immaterielle rettigheter	55
Figur 52: Diskusjon av immaterielle rettigheter, andel i noen til stor grad	56
Figur 53: Rutiner for håndtering av IPR tilgjengelig for ansatte?	56
Figur 54: Vurdering av nytte av ulike verktøy for arbeid med IPR, andel i noen til stor grad	56
Figur 55: Vurdering av viktigheten av å ha immaterielle rettigheter i ulike land/områder	57
Figur 56: Oversikt over egne immaterielle rettigheter	59
Figur 57: Fast metodikk for utvikling og forbedring av nye produkter og tjenester	59
Figur 58: Vurdering av immaterielle rettigheter i innovasjonsmetodikk	59
Figur 59: Belønningssystemer for innovasjon	60
Figur 60: Rutiner for håndtering av arbeidstakeroppfinnelser	60
Figur 61: Immaterielle verdier som prosjektlederansvar	60
Figur 62: Hvem er involvert i vurdering av immaterielle rettigheter?	60
Figur 63: Vurdering av andres immaterielle rettigheter	61
Figur 64: Immaterielle verdier i kreative prosesser og innovasjonsarbeid	61
Figur 65: Kjennskap til andre lands skatteinsentiver for immaterielle verdier	61
Figur 66: Ansvar for beskyttelse og utnyttelse av immaterielle verdier	62
Figur 67: Opplæring av ansatte	62
Figur 68: Spesialopplæring for IPR-ansvarlige	62
Figur 69: Finansiell verdi på immaterielle rettigheter	63
Figur 70: Balanseføring av immaterielle verdier	63
Figur 71: Kjennskap til muligheter for synliggjøring av immaterielle rettigheter i regnskapet	63
Figur 72: Utlisensiering av immaterielle rettigheter	64
Figur 73: Innlisensiering av immaterielle rettigheter	64
Figur 74: Praktisk kunnskap om lisensiering	65
Figur 75: Overvåking av misbruk av egne immaterielle rettigheter	65
Figur 76: Kunnskap om tiltak ved misbruk av egne immaterielle rettigheter	65
Figur 77: Rådgivere ved misbruk av immaterielle rettigheter	66
Figur 78: Immaterielle verdier i samarbeidsprosjekter	66
Figur 79: Forretningsmuligheter neste fem år basert på dagens immaterielle verdier	67
Figur 80: Utvikling av immaterielle rettigheter basert på innspill fra ansatte, kunder og leverandører neste fem år	67
Figur 81: Inntreden i nye geografiske markeder neste fem år basert på immaterielle verdier	68
Figur 82: Behov for råd og veiledning om utvikling av immaterielle verdier	68
Figur 83: Hvem vil man henvende seg til for råd og veiledning om utvikling av immaterielle verdier, andel i noen og stor grad	69

Kapittel 1. Konklusjoner og hovedspørsmål

1.1 Formål med undersøkelsen

Formålet med undersøkelsen er å avdekke norske små og mellomstore bedrifters kunnskap om og utnyttelse av immaterielle verdier og rettigheter, og deres utfordringer og behov.

I stortingsmeldingen om immaterielle verdier og rettigheter (Stortingsmelding 28, 2012) bes Patentstyret og Innovasjon Norge i samarbeid om å utvikle en bedre informasjons- og veiledningstjeneste knyttet til immaterielle verdier og rettigheter. Denne skal bygge på en utgreiing av blant annet faktisk behov, tjenestetilbud, målgrupper og eventuelle tiltak.

Denne undersøkelsen gir Patentstyret og Innovasjon Norge kunnskap om små og mellomstore bedrifters behov for og bruk av tjenester innen immaterielle verdier og rettigheter.

Hovedspørsmålene i undersøkelsen er:

- Hvilken kompetanse har bedriftene – i hvilken grad kjenner de til hvordan immaterielle verdier og rettigheter brukes?
- Hvordan utnytter bedriftene rettighetene de har?
- Hvordan bruker bedriftene systemet – det vil si om de bruker offentlige og private tilbud som finnes, og om de er involvert i konflikter.
- Hvilke behov har bedriftene- er det tjenester og nye løsninger de ønsker seg?

Disse spørsmålene diskuteres videre i dette kapitlet. Diskusjonen er basert på analyser av datamaterialet som er samlet inn gjennom en spørreskjemaunderøkelse som er besvart av 3 871 norske virksomheter med fra én til 249 ansatte. Utfyllende tabeller og figurer finnes i de neste kapitlene, sammen med en beskrivelse av metodikken for undersøkelsen.

1.2 Sentrale begreper i rapporten

I denne undersøkelsen bruker vi noen begreper som kan trenge forklaring og eksempler:

- Immaterielle verdier: Samlebetegnelse for verdier som ikke har fysisk substans. Dette kan være oppfinnelser, varemerke, design, produksjonsprosesser, framgangsmåter, databaser, ulike typer åndsverk, knowhow og bedriftshemmeligheter osv. På engelsk brukes ofte uttrykk som Intellectual Assets og Intellectual Property (forkortet IP).
- Immaterielle rettigheter: Dette er enerettigheter til immaterielle verdier. Eksempel på slike rettigheter er oppphavsrett, varemerke, designregistrering, bedriftshemmeligheter og patent. På engelsk brukes ofte Intellectual Property Rights, som forkortes IPR. Denne forkortelsen brukes ofte på norsk, også når det menes immaterielle verdier, fordi IP brukes om «internettprotokollen». Forskjellen framgår av sammenhengen.
- Krenke en rettighet: Om noen bruker en immateriell verdi som en virksomhet har enerett på uten at de har gitt dem lov. Et eksempel er om du har registrert varemerket XYZ for såpe. Hvis en konkurrent kaller sin såpe for «XYZ-rent», så krenker det din rettighet.

Når vi bruker begrepene verdier og rettigheter i denne undersøkelsen er det alltid immaterielle verdier og immaterielle rettigheter vi mener.

Patentstyret er den norske myndigheten for patenter, varemerker og design, tilsvarende myndigheter som omtales i rapporten er:

- DKPTO – den danske patent og varemerkestyrelsen
- UKIPO – det britiske «Intellectual Property Office»
- EPO – det europeiske patentverket, «European Patent Office» som kan tildele patenter i 38 europeiske medlemsland, inkludert Norge, og flere land etter avtale
- OHIM - Myndigheten for harmonisering i det indre marked er EUs varemerke og designmyndighet

«Patentkontor» brukes ofte på norsk synonymt med «patentbyrå». Dette er private bedrifter som yter rådgivning innen immaterielle rettigheter. Den engelske termen «Patent Office», som i «European

Patent Office» og «US Patent and Trademark Office» brukes om patentmyndigheter.

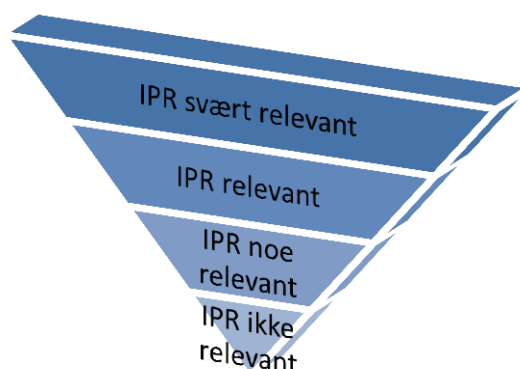
Denne undersøkelsen er rettet mot hele populasjonen av norske virksomheter som høsten 2013 var registrert med mellom en og 249 ansatte. Da populasjonen består av virksomheter fra alle næringer og de aller fleste organisasjonsformer, velger vi i denne rapporten å bruke begrepet «virksomheter» for å fange opp denne bredden. I enkelte tilfeller benyttes begrepet «bedrift» som synonym til «virksomhet».

1.3 Grupperinger av virksomhetene

I arbeidet med å analysere svarene på undersøkelsen har vi valgt å dele inn virksomhetene i grupper basert på ulike inndelingskriterier (se avsnitt 2.6). Dette er gjort for å få frem interessante forskjeller mellom virksomhetene når det gjelder kjennskap til og behov for immaterielle verdier og rettigheter. Slike forskjeller kan danne grunnlaget for å målrette ulike tiltak mot ulike virksomhetsgrupper.

1.3.1 Grupperingen etter hvor relevant immaterielle rettigheter er

Vår hovedtilnærming i denne rapporten innebærer at virksomhetene er gruppert inn etter hvordan de har besvart spørsmål om innovasjon, forskning og eksport. Denne inndelingen er diskutert i avsnitt 2.6.1, som også forklarer hva som kjennetegner gruppene «IPR ikke relevant», «IPR noe relevant», «IPR relevant» og «IPR svært relevant».

Det er noen forskjeller mellom disse gruppene: Unge virksomheter er overrepresenterte i «IPR svært relevant»-gruppen sammen med norskregistrerte utenlandske foretak (NUF) og aksjesel-

skap. Det er videre overrepresentasjon av gruppen «IPR ikke relevant» i primærnæringene og i bygg- og anleggssektoren samtidig som disse sektorene er underrepresenterte i gruppene «IPR relevant» og «IPR svært relevant». Det er også en overrepresentasjon av virksomheter i gruppene «IPR relevant» og «IPR svært relevant» av virksomheter som er lokalisert i sentrale strøk og i kompetanseintensive næringer.

Gruppene svarer som forventet for nesten alle spørsmål i undersøkelsen, det vil si at virksomhetene i gruppen «IPR svært relevant» nesten uten unntak skårer høyere enn de øvrige gruppene. Vi finner for eksempel at nesten alle virksomhetene i denne gruppen har diskutert immaterielle verdier i ledelsen, og tre fjerdedeler har etablert rettigheter – nesten hver tredje har søkt om patent. De er ikke noe mer i konflikter enn virksomheter i gruppen «IPR relevant», men tre ganger så ofte som for gruppen «IPR ikke relevant». Det er også gruppen «IPR svært relevant» som i størst grad har tenkt å bruke immaterielle rettigheter framover. 86 prosent av dem mener at de har særpregede eller helt spesielle produkter, mens bare 28 prosent av gruppen «IPR ikke relevant» mener det samme. Gruppen «IPR svært relevant» har behov for alle de foreslåtte tjenestene i mellom 22 prosent og 48 prosent av virksomhetene. Når det gjelder juridiske avtaler og strategi har de et noe større behov enn snittet av alle bedrifter.

Det er imidlertid noen få områder der virksomhetene i gruppen «IPR svært relevant» ikke skiller seg signifikant fra virksomheter i de øvrige gruppene. For eksempel finner vi at virksomheter i denne gruppen i mindre grad enn andre selger tjenester eller produkter hvor andre eier varemerket.; de har med andre ord i mindre grad agenturer og selger heller egne produkter eller tjenester. De benytter seg i noe mindre grad av næringslivsorganisasjonene for å få råd, men i mye større grad av Innovasjon Norge, Patentstyret, og patent- og advokatkontorer. Disse svarene er som forventet – det er en gruppe som i stor grad har kunnskap og vet hvor de skal henvende seg. De etterspør derfor tjenester i større grad enn virksomheter i de andre gruppene, og de trenger mer operative tjenester: Utforming av juridiske avtaler er for dem et større behov enn råd om strategi, siden de i stor grad har en strategi og arbeider med rettigheter og bruk av dem.

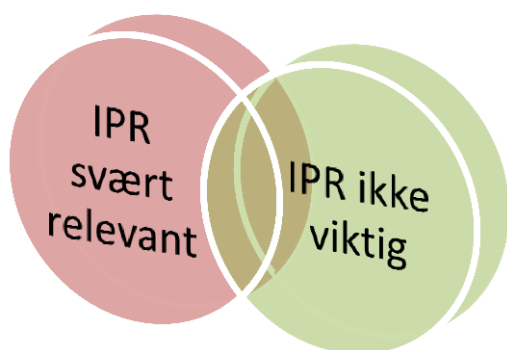
Et annet område med en interessant forskjell mellom gruppene er i hvilken grad virksomheten har

en innovasjonsmetodikk og om den omfatter immaterielle rettigheter. Det er blant dem som har en slik metodikk (332 respondenter), at gruppen «IPR svært relevant» i mindre grad enn gruppen «IPR ikke relevant» inkluderer immaterielle rettigheter i sin metodikk. Det er ingen god forklaring på dette (antall respondenter er lavt og spørsmålet er omfattende); det kan være et område å se nærmere på, hvordan immaterielle rettigheter brukes i ulike metodikker. Dette kan også være et konkret område å diskutere med bedrifter som Patentstyret og Innovasjon Norge arbeider med.

1.3.2 Virksomheter som bør revurdere holdningen til immaterielle verdier og rettigheter

Vi har identifisert en gruppe på om lag 950 virksomheter, om lag hver fjerde deltaker i undersøkelsen, som vi tror burde revurdere sin holdning til immaterielle verdier og rettigheter.

Denne gruppen driver aktivt med innovasjon, men de har i liten grad tenkt å bruke ressurser på å beskytte sine resultater ved hjelp av immaterielle rettigheter de neste tre årene. (Gruppen er et snitt av virksomheter som mener at IPR *ikke* er viktig, og som IPR er relevant for. Den er også diskutert i forbindelse med Tabell 18, utvalgte forskjeller er i Tabell 1 under).

Virksomheter i denne gruppen vet hva de gjør, siden de har god kunnskap om immaterielle verdier, de har praktisk erfaring og de har ledelsesforankring ved at immaterielle verdier har vært diskutert i ledelse eller styre. De mener i høyere grad enn andre virksomheter at de vil ha nytte av verktøy som regnemodeller og oversikt over finansierungsordninger. De har med andre ord også et forhold til hvilke behov de har, noe som indikerer at de ønsker å gjøre noe.

Det som denne gruppen opplever som barrierer, i vesentlig større grad enn andre bedrifter, er tidsmangel og høye kostnader.

Gruppen er på mange måter en ideell målgruppe for å øke bruken av immaterielle verdier og rettigheter.

Det er ingen regionale forskjeller eller forskjeller med hensyn på størrelse, slik det for eksempel er når det gjelder barrierer for å ta i bruk immaterielle rettigheter. Det er likevel en overrepresentasjon av de yngste bedriftene, virksomheter i tjenesteytende sektor, og spesielt innenfor informasjon og kommunikasjon samt faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting.

Det er enkelte forskjeller i svar som kan tolkes til at dette er bedrifter som i høy grad driver utvikling (alle legger vekt på innovasjon, 78 prosent har ansatte som driver med FoU, 45 prosent har over halvparten av omsetningen fra nye tjenester) og kanskje i stor grad er basert på programvareutvikling eller annet hvor opphavsrett er viktig (55 prosent).

I så fall kan det være at de tolker en rekke av spørsmålene for snevert, som at de i mindre grad sier rettigheter i utlandet er interessant, mens de kanskje ikke tenker gjennom at de har slike rettigheter gjennom opphavsrett allerede. Et annet eksempel er at de sier at de i mindre grad har IPR som del av kvalitetssystem eller prosjektledelse, mens de kanskje har gode systemer for programvareutvikling.

Et målrettet tilbud eller kampanje mot denne gruppen kan ha en effekt, siden de både har behov og ledelsesforankring. Utfordringen er at barrierene er kostnader og tidsbruk.

Det er mange tiltak som rettes inn mot disse barrierene: For å lette kostnader kan det være alt fra støtteordninger, hvor SkatteFUNN og den britiske ordningen med skattefradrag for patentinntekter, Patent Box ordningen, er gode eksempel - til forenklinger som fjerning av kravet om oversetting av patentsøknader til norsk. Når det gjelder tidsbruk så kan verktøy som hjelper til med beslutningsstøtte være med å hjelpe – slik som skritt-for-skritt veiledninger, som også er etterspurt av virksomhetene.

Tabell 1: Forskjeller for ulik vurdering

Spørsmål som peker seg ut	Har sannsynligvis vurdert IPR korrekt: n= 2916	Bør revurdere IPR: n=955
Har virksomheten benyttet seg av immaterielle rettigheter de siste fem årene?***	43,1 %	55,4 %
Har virksomheten søkt om/registrert/etablert varemerker de siste fem årene?*	18,9 %	22,3 %
Har virksomheten søkt om/registrert/etablert patent de siste fem årene?	11,7 %	11,9 %
Har virksomheten søkt om/registrert/etablert design de siste fem årene?	10,5 %	12,0 %
Har virksomheten i løpet av de siste fem år vært tilknyttet en eller flere offentlige aktører eller programmer for næringsutvikling? ***	22,7 %	32,3 %
Har virksomheten i løpet av de siste fem år vært tilknyttet en klynge (Arena, NCE, bedriftsnettverk)?***	12,5 %	19,8 %
Eksporterer virksomheten mer enn 10 % av sin omsetning til noen land/områder?***	20,0 %	39,9 %
Har virksomheten din behov for tjenester nå og tre år framover?***	49,9 %	72,0 %
Har virksomheten behov for råd om utvikling av en strategi for immaterielle verdier nå og tre år framover?***	20,3 %	26,9 %
Har virksomheten de siste fem årene brukt eksterne rådgivere eller kjøpt tjenester vedrørende immaterielle verdier eller rettigheter fra noen?***	41,7 %	54,6 %
Har din virksomhet de siste fem årene brukt eksterne rådgivere eller kjøpt tjenester vedrørende immaterielle verdier eller rettigheter fra:		
• Patentstyret	10,9 %	11,5 %
• Innovasjon Norge***	12,4 %	20,2 %
• Norske advokatkontor***	13,2 %	19,0 %
• Utenlandske advokatkontor	2,6 %	3,4 %
• Norske patentkontor	9,8 %	11,4 %
• Utenlandske patentkontor**	4,8 %	3,3 %
Andel virksomheter som har ansatte som driver med FoU***	42,1 %	78,5 %
Andel virksomheter som nå utvikler nye produkter, tjenester, teknologi, markeder eller kunnskap som dere skal bruke de neste tre årene***	53,3 %	90,5 %
Andel virksomheter hvor mer enn halvparten av omsetningen kommer fra tjenester utviklet de siste tre årene***	15,5 %	45,7 %
Har ledelsen eller styret i din virksomhet noen gang diskutert handlefrihet, om det kan være at andre har rettigheter (slik som patenter, varemerker eller design) som kan hindre dere i å selge nåværende eller framtidige produkter og tjenester?***	24,0 %	33,3 %
Andel virksomheter som i noen eller stor grad kjenner til hvordan de kan bruke immaterielle rettigheter for å beskytte varemerkene***	40,8 %	51,5 %
Andel virksomheter som kjenner til andre typer immaterielle rettigheter som er viktige for produktene og tjenestene, for eksempel opphavsrett (til programvare og annet), retten til fotografier, databaser, plantesorter og geografisk opprinnelse***	41,1 %	55,0 %
Andel virksomheter som selger produkter eller tjenester hvor andre eier varemerket***	37,6 %	43,4 %
Andel virksomheter som i noen eller stor grad opplever barrieren: Vi mangler kunnskap***	46,4 %	56,4 %
Andel virksomheter som i noen eller stor grad opplever barrieren: Det koster for mye***	45,9 %	64,3 %
Andel virksomheter som i noen eller stor grad opplever barrieren: Vi har ikke tid***	45,5 %	63,1 %
Andel virksomheter som i noen eller stor grad opplever barrieren: Vi vet ikke hvor vi skal henvende oss***	37,0 %	43,8 %
Bakgrunnsvariabler		
Tjenesteytende næringer***	71,0 %	77,2 %
Næringshovedområde***		
- Informasjon og kommunikasjon	6,4 %	16,1 %
- Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	20,3 %	26,3 %
BA-landsdel*		
- Øst-Viken (Østfold, Akershus og Oslo)	27,7 %	32,7 %
- Sørlandet (Aust-Agder og Vest-Agder)	5,2 %	6,2 %
SSBSentralitet2008***		
- Sentrale kommuner	59,9 %	66,6 %
Omlandssentralitet**		
- Senterkommuner i storbyregioner	33,1 %	37,8 %
Det distriktpolitiske virkeområdet***		
- Utenfor	62,7 %	69,1 %
- Innenfor	37,3 %	30,9 %
Fylke*		
- Oslo	13,6 %	18,1 %
- Buskerud	4,8 %	5,8 %
- Aust-Agder	1,9 %	2,4 %
Fem-delt periodeinndeling av virksomhetenes stiftelsesår***		
- 2010-2013 (de aller yngste virksomhetene)	20,3 %	27,9 %

Kilde: Oxford Research AS

Note: ***statistisk signifikant forskjell på 1 % -nivået, ** statistisk signifikant forskjell på 5 % -nivået, * statistisk signifikant forskjell på 10 % -nivået

1.4 Kompetansenivå

Kompetansenivået om IPR i en virksomhet er en kombinasjon av kjennskap til ulike former for immaterielle verdier og rettigheter, av praktisk bruk, klart ansvar, eventuell prosessbeskrivelse, internkontroll og kvalitetssystem og i hvilken grad virksomheten har ansatte med kurs eller opplæring.

Stortingsmeldingen om immaterielle verdier og rettigheter (Stortingsmelding 28, 2012) går gjennom tidligere undersøkelser om kompetanse og konkluderer: «*Desse undersøkingane kan vere ein indikasjon på at norske bedrifter har behov for meir informasjon og større kompetanse om immaterielle rettar.*» Det er ingen ting i denne undersøkelsen som tyder på noe annet.

1.4.1 Faktisk kunnskap

Virksomhetene mangler kunnskap og de sier at dette oppleves som en barriere for å ta i bruk immaterielle rettigheter.

Undersøkelsen spør om bedriftene kjenner til immaterielle rettigheter som beskytter varemerke, utseende, teknologi og områder under åndsverksloven og andre lover (som fotografier, programvare, databaser og plantesorter). Mellom 50 prosent og 65 prosent av virksomhetene kjenner til dette i «liten grad». Når vi så spør om praktisk kjennskap – hvordan de skal gå fram for å sikre seg enerett – så er det, når man tar i betraktning dem som svarer «vet ikke» et sammenfall. Tallet er i samme størrelsesorden som EPO fant for kunnskap om patenter i 1994 (Iversen, 2003).

Markedsføringsloven gir et vern som kommer i tillegg til det man kan få ved registrerte rettigheter og opphavsrett, og er sammen med straffeloven det som regulerer forretnings- og bedriftshemmeligheter. Det er spurt spesielt om kjennskap til hvordan markedsføringsloven beskytter konkurransefortrinn. Spørsmålet skiller ikke mellom lovens bestemmelser om hemmeligheter, etterlikninger og dårlig forretningsskikk. Det er 42 prosent som i noen eller stor grad kjenner til dette. Dette er noe færre enn de 49 prosent som mener at hemmelighold er viktig for dem.

Kunnskapen om gratis verktøy, som Patentstyrets databaser, er lav; 71 prosent kjenner i liten grad til dette. Slike verktøy er grunnleggende for å kunne vurdere handlingsrom.

Tallene for kunnskap er tilsvarende som data fra tidligere undersøkelser, og er ikke spesielle for Norge. I en undersøkelse av SMBer i EU (DKPTO, 2009), (diskutert senere) konkluderes det med at *“more than half of the SMEs have low or very low knowledge on how to protect their companies’ knowledge”*. Andre tall der er også sammenlignbare med de norske – det er ikke slik at norske SMBers kunnskap står i en særstilling i forhold til bedrifter i andre EØS-land.

1.4.2 Ledelsens holdninger

I 60 prosent av virksomhetene har ledelsen eller styret diskutert immaterielle rettigheter. Det er i strategidokument og forretningsplan at de fleste behandler det, færre har det som en del av sitt kvalitetssystem. Råd om strategi er blant de mest etterspurte tjenestene de neste tre årene (22 prosent). Hos 26 prosent har de diskutert om de har handlefrihet – om de kan unngå å krenke andres rettigheter. Det er med andre ord vesentlig mindre oppmerksomhet i styrer og ledelse når det gjelder immaterielle verdier og rettigheter enn for andre spørsmål som styre og ledelse normalt arbeider med: planer og budsjetter, retningslinjer og å følge opp at det er kontroll på forvaltningen av verdier i selskapet. Det burde derfor være slik at alle styrer har behandlet spørsmål om immaterielle verdier, selv om de har kommet til en konklusjon om at det ikke er viktig for virksomheten.

Det kan likevel være at man ikke bruker tid på å diskutere immaterielle verdier om det oppleves som lite relevant for bedriften; det er 42 prosent som sier at immaterielle rettigheter i liten grad er viktig for deres virksomhet i tiden framover.

Det er slik at ledelsens prioriteringer vil være styrt av hva de har kunnskap om. Undersøkelsen vil normalt bli besvart av en i ledelsen av selskapet; diskusjonen under om kunnskap i bedriftene kan derfor bidra til å belyse ledelsens prioriteringer.

1.4.3 Systematisk opplæring

Sagt enkelt så har under 10 prosent av bedriftene en ansvarlig for immaterielle rettigheter som også får opplæring:

- Vi har stilt spørsmål om det er noen som er ansvarlige for immaterielle verdier i bedriften. I 30 prosent av bedriftene så er dette ansvaret definert; men bare 17 prosent av disse igjen har fått spesiell opplæring ved for eksempel kurs eller konferanser.
- Selv blant de svært interesserte bedriftene som både har satt av ressurser til å arbeide med immaterielle rettigheter de neste tre åra og har diskutert dette i styre eller ledelse, så er det bare 23 prosent som har gitt spesiell opplæring.

Det er slik at systematisk opplæring av en IPR-ansvarlig mangler i de fleste bedriftene, også der hvor bedriften ellers har forankring i ledelsen for arbeid med immaterielle verdier og ansvar er plassert i organisasjonen. Det er ellers 27 prosent av bedriftene som i noen eller større grad gir ansatte generell opplæring om immaterielle verdier.

I spørsmålene om barrierer for å ta i bruk immaterielle rettigheter sier rundt en fjerdedel av respondentene at de i stor grad opplever at kunnskapsmangel er det som gjør at de ikke tar i bruk immaterielle rettigheter, og ytterligere en fjerdedel sier at de opplever dette i noen grad.

Når vi så spør om de vil ha nytte av opplæringsprogram eller kurs, sier 45 prosent at de i noen eller stor grad vil ha nytte av det.

1.5 Hvordan utnytter norske bedrifter sine immaterielle verdier og rettigheter?

Problemstillingene har vært:

- Hvordan er håndtering av immaterielle verdier og rettigheter dekket i bedriftens forretningsstrategier?
- Hvilke ulike metoder benyttes for å beskytte bedriftens immaterielle verdier?
- Hvordan utnyttes immaterielle verdier kommersielt?
- Hvordan ser bedriftenes kost/nyttevurderinger ut?

Vurderingen bedriftene gjør av kost/nytte vises egentlig best gjennom viljen til å prioritere ressurser på dette – og 43 prosent sier at de i de neste tre årene vil prioritere arbeid med immaterielle verdier, 55 prosent sier de vil ha behov for tjenester, som diskuteres i mer detalj i senere kapittel.

Immaterielle verdier og rettigheter kan vurderes ut fra flere perspektiver på utnyttelsen av immaterielle verdier og rettigheter, tre av disse diskuteres videre.

1.5.1 Beskyttelse

Et grunnleggende perspektiv er «beskyttelse»: Immaterielle rettigheter gir vanligvis enerett til en teknologi, varemerke, design eller eksemplarframstilling. Beskyttelsen gir da et mulig konkurransefortrinn og kan hindre andre i å levere samme vare eller tjeneste.

På samme måte blir det kritisk med kjennskap til andres enerett som kan begrense bedriftens handlingsrom («Freedom to operate»). I undersøkelsen sier bare 10 prosent at de har behov for tjenester for å avklare om andres rettigheter kan begrense bedriftens muligheter. Bare 26 prosent av bedriftene har diskutert dette i ledelse eller styre. Det er bare 12 prosent av virksomhetene som har vært involvert i en konflikt om immaterielle rettigheter de siste fem årene.

1.5.2 Synliggjøring

Et annet perspektiv er «synliggjøring av verdier», hvor man ser på immaterielle rettigheter som en registrering av immaterielle verdier, som det så kan settes en verdi på. Denne verdien kan vises til eiere og investorer, og kan for eksempel pantsettes eller brukes som tingsinnskudd under gitte kriterier. Dette gjør verdifastsettelse av immaterielle rettigheter til et viktig element i slike situasjoner.

I undersøkelsen svarer 21 prosent av bedriftene hvor IPR er relevant og 32 prosent hvor IPR er svært relevant at de trenger bistand til synliggjøring av immaterielle verdier eller verdifastsettelse av immaterielle rettigheter. I en undersøkelse av europeiske og japanske patentholdere gjennomført av OECD, EPO og universitetet i Tokyo (OECD, 2009) påpekes det at *“more than one third of young European firms (born after 2000) deem patents as quite or very important to convince private*

investors and venture capitalists to provide them with funds.”

Synliggjøring av en bedrifts immaterielle verdier, har betydning for bedriftens omdømme. Det er på dette området hvor flest bedrifter sier at de har behov for tjenester: 23 prosent av alle bedriftene oppgir dette, og 38 prosent av dem som IPR er spesielt relevant for. 30 prosent av virksomhetene sier de har satt en finansiell verdi på sine immaterielle verdier, men langt færre bokfører dem (se nærmere i kapittelet om IPR i regnskapene). Regnskaps- og skattereglene for dette området er kompliserte, og er et område som bør vurderes sammen med en diskusjon om synliggjøring av immaterielle verdier.

1.5.3 Samarbeid og handel

Et tredje perspektiv er immaterielle rettigheter som grunnlag for samarbeid og handel. Spesielt har diskusjonene rundt «åpen innovasjon» som modell gitt fokus på at for å kunne dele, så må man eie det som skal deles, ellers er det bare felles bruk av en allmenning. Immaterielle rettigheter blir derfor viktig i felles forsknings- og utviklingsprosjekter for eksempel i regi av Forskningsrådet eller EUs rammeprogram. Før en bedrift går inn i et slikt prosjekt må den vanligvis dokumentere sin «bakgrunn» - altså hvilke immaterielle rettigheter bedriften bringer med seg inn i prosjektet og vilkårene for å dele dem. For en bedrift med god oversikt over sine immaterielle rettigheter er det enklere og tryggere å gå inn i samarbeid.

Lisensiering er en viktig del av samarbeid og handel. En enkel form for lisensiering skjer der noen selger produkter eller tjenester hvor andre eier varemerket. Dette gjør omtrent 40 prosent av virksomhetene. Samtidig sier bare 23 prosent at de har vurdert å lisensiere inn rettigheter (dette spørsmålet er bare stilt til et begrenset antall virksomheter, se avsnitt 2.4.1.). Det er bare 14 prosent som har vurdert å lisensiere ut egne rettigheter. En mulig forklaring er at bruk av andres varemerke ikke sees på som lisensiering. Et annet område som er dekket av spørsmålene over om lisensiering, men som det ikke er spurt eksplisitt eller mer i dybden om, er bruken av åpen kildekode «open source» i programvare, og også bruken av defensiv publisering i forbindelse med patenterbar teknologi.

OECD-undersøkelsen fra 2009 (OECD, 2009) sier videre: *“The results show that patent licensing is widespread among patenting firms: around one company in five in Europe licenses patents to non-affiliated partners, whereas more than one in four does so in Japan. The relationship between size of the firm and probability to license out is U-shaped: small firms and large firms are more likely to license out their patented inventions. In Europe, SMEs have more difficulties to license out their patents than large firms. The major barrier to licensing out patent markets is informational (identifying partners).”*

Dette kan se ut som et viktig område som bør studeres nærmere: Er lisensiering av immaterielle rettigheter et område hvor norske SMBer kan forbedre seg, og kan et virkemiddel være enklere tilgang på søk etter mulige partnere? Tilgangen til patentinformasjon og til databaser med lisensieringsinformasjon, sammen med verktøy for verdifastsettelse og publisering av teknologi som kan lisensieres er blitt stadig bedre. Det enkleste eksemplet er kanskje at den britiske immaterialrettsmyndigheten UKIPO har en database med over 10 000 patenter som kan lisensieres, og hvor eieren betaler mindre i statlige avgifter på grunn av det.

1.6 Hvordan bruker norske bedrifter systemet for beskyttelse av immaterielle verdier?

1.6.1 Bedriftens bruk av immaterialrettssystemer

52 prosent sier at de i stor eller noen grad mener det er viktig for deres bedrift å bruke immaterielle rettigheter og 43 prosent vil de neste tre årene prioritere å bruke ressurser på å arbeide med immaterielle verdier.

44 prosent av alle virksomhetene har de siste fem årene registrert domenenavn, 20 prosent har registrert varemerke og 12 prosent patenter. Designregistrering er på samme nivå som patentering, noe som kan stemme med antallet innlevert til Patentstyret (308 designsøknader og 980 patentsøknader i 2012 levert av norske virksomheter – uten at vi vet fordelingen mellom store bedrifter og SMBer).

Et overraskende tall er at bare 7 prosent sier at de har etablert opphavsrett de siste fem årene, omtrent like mange som har etablert forretnings-

hemmeligheter, mens dobbelt så mange sier at de har benyttet seg av opphavsrett og tre ganger så mange at de har benyttet seg av forretningshemmeligheter de siste fem årene. Dette kan være et område å undersøke nærmere – det kan være at spørsmålet om opphavsrett er misforstått når det gjelder programvare. Det kan også være at programvarebedrifter ikke tenker over at om de har støttesystemer for programvareutvikling – som «software repositories» - så har de også systemer for å håndtere opphavsrett og derved i stor grad ledelsessystem for sine immaterielle verdier og rettigheter.

23 prosent av bedriftene har rutiner for å håndtere arbeidstakeroppfinnelser, mens bare 14 prosent har belønningssystemer for innovasjon. Det kan være grunn til å se på hvordan arbeidstakeroppfinnellesloven virker for SMBer, og også hvordan det virker inn at patenter kvalifiserer til belønning etter loven, mens for eksempel design ikke gjør det. Uklarhetene i loven rundt hva som faktisk er en oppfinnelse før patent er innvilget i Norge, gjør at den kan være vanskelig å følge opp for SMBer.

En betraktning (Iversen, 2010) er at rundt hver tredje patentsøknad fra SMBer blir patent – mens for større bedrifter fører halvparten av søknadene til patent. Store bedrifter har en fordel i at de kan legge mer ressurser i patentsøknadene og også har mer effektive beslutningssystemer internt, som sikrer en høyere kvalitet på søknadene. Et interessant næringspolitisk spørsmål er om man ønsker å bedre SMBenes suksessrate. Virkemidlene kan være mer kunnskap eller mer støtte til utarbeidelsen og håndteringen av immaterielle rettigheter.

1.6.2 Registrering av rettigheter/patentering i andre land

Det er 25 prosent av virksomhetene som sier at eksport utgjør mer enn 10 prosent av omsetningen, men for dem som IPR er svært relevant for, er det 54 prosent (eksport er et av kriteriene for at IPR er svært relevant). Det er Norden og EØS for øvrig som er de største eksportmarkedene – USA er også viktig for dem som er definert som «IPR svært relevant».

1.6.3 Konflikter mellom bedrifter

Vi har ikke skilt mellom konflikter mellom bedriftene og staten ved Patentstyret, som for eksempel når et varemerke, patent eller design nektes registrert – og konflikter mellom bedrifter. Uansett er det få, 12 prosent, av virksomhetene som sier de har hatt konflikter. Disse er i hovedsak større bedrifter lokalisert i en by. Fordelingen mellom områder er ganske jevn, med patenter og opphavsrett (som ikke kan være med Patentstyret) som de viktigste områdene.

19 prosent av virksomhetene har opplevd at egne rettigheter blir krenket, mens 6 prosent er blitt beskyldt for å krenke andres rettigheter. For disse siste ble saken for 65 prosent av bedriftene løst tilfredsstillende i noen eller stor grad.

Det er ut til at det er et gap mellom antall konflikter og hvor mange som opplever at egne rettigheter blir krenket; en del bedrifter må da velge ikke å gjøre noe med saken.

I juli 2013 trådte det i kraft nye regler for håndheving av inngrepssaker, hvor blant annet retten til erstatning og vederlag styrkes, og mulighetene til forføyning og tilbakehold i tollene er bedret. Det kan bety at det blir mer interessant framover å forfølge krenkelser av immaterielle rettigheter.

1.6.4 Forretningsdrift og samarbeid

Bare ti prosent av virksomhetene har balanseført immaterielle verdier i regnskapet. Om lag en tredjedel av bedriftene har satt en finansiell verdi på sine immaterielle rettigheter. Dette betyr at mange har gjort en vurdering av den finansielle verdien, uten at disse kommer fram i årsregnskapenes balanse. Det kan både bety at utgiftene kostnadsføres direkte, eller at verdien er kjent, men ikke er i regnskapene i det hele tatt. To av tre bedrifter kjenner ikke til hvordan immaterielle verdier kan vises i regnskapene.

Dette har betydning for synliggjøring av verdier, som diskutert over – men også for bruken av immaterielle rettigheter til handel, det vil si til lisensiering inn og ut. To av tre virksomheter har ikke vurdert å lisensiere ut rettigheter, enda færre å lisensiere inn.

To av tre bedrifter bringer egne immaterielle verdier inn i samarbeidsprosjekter. Siden langt færre har satt en finansiell verdi, betyr det at en vurde-

ring av bytteforholdet i samarbeidsprosjekter i liten grad er vurdert finansielt.

1.7 Utfordringer og behov innen området immaterielle verdier og rettigheter

1.7.1 Dekkes bedriftenes tjenestebehov gjennom private eller offentlige tjenestetilbydere, og ønsker om hvem som bør tilby nye tjenester

Tjenestebehovene dekkes av en blanding av offentlige og private tjenesteytere, med advokatkontor og Innovasjon Norge som de to største, begge med rundt 15 prosent. Deretter følger innleide konsulenter og Patentstyret med 13 prosent og 11 prosent. Det er ingen spesielle overraskelser i denne fordelingen; Patentstyret og Innovasjon Norge er viktige rådgivere, på samme nivå som private rådgivningsselskap.

Når vi ser nærmere på virksomheter som har brukt eksterne rådgivere eller kjøpt tjenester vedrørende immaterielle verdier eller rettigheter de siste fem årene, ser vi at det er en forskjell mellom de som har benyttet offentlige og de som har benyttet private norske tilbydere. De som har benyttet offentlige tilbydere, er i større grad lokalisert i spredtbygde områder og er overrepresenterte i industri samt overnattings- og serveringsvirksomhet. De som har benyttet private tilbydere, er i større grad virksomheter i kompetanseintensive næringer som finans- og forsikringsvirksomhet, industri samt bergverk og utvinning av petroleum. De er i større grad lokalisert i storbyregioner og i større grad mellomstore virksomheter.

Vi finner noen av de samme forskjellene når vi ser på preferanser for aktører for råd og veiledning om utvikling av immaterielle verdier, altså avanserte tjenester.

Virksomheter som foretrekker offentlige aktører for denne typen råd og veiledning er kjennetegnet ved at de er mikrobedrifter og lokalisert utenfor storbyregionene, særlig i senterkommuner i små og mellomstore byregioner og i spredtbygde områder. Virksomheter som heller foretrekker private aktører for slike avanserte tjenester er mellomstore bedrifter i kompetanseintensive næringer, som bergverksdrift og utvinning, faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting samt finansierings- og forsik-

ringsvirksomhet. De er lokalisert i senterkommuner i storbyregioner.

1.7.2 Bedriftenes erfaringer med tjenestetilbydere

Vi har spurt om hvem som er brukt som rådgivere, og hvem man ville søkt råd hos i tilfelle misbruk, inngrep eller krenkelse. For dette siste spørsmålet, så vil over halvparten av dem som har svart søke hjelp hos norske advokatkontor og rundt en tredjedel hos norske patentkontor. Deretter følger Innovasjon Norge og Patentstyret med hver rundt en fjerdedel.

Det siste kan være en tillitserklæring, siden disse offentlige aktørene ikke har noe utbygd tilbud for å gi råd vedrørende inngrep og krenkelser. Det kan også være et uttrykk for at man søker råd hos relevante rådgivere, private og offentlige, og deretter bruker dem innenfor sine spesialområder (Patentstyret kan forklare regelverket og bekrefte gyldigheten av rettighetene; et advokatkontor kan gi råd om effekten av søksmål osv.).

Hovedpoenget er at virksomhetene i tilfelle misbruk, inngrep eller krenkelse vil kontakte de sentrale offentlige og private tjenesteyterne, som ventet.

1.7.3 Udekket behov relatert til kompetanse, beskyttelse og kommersiell utnyttelse

Tjenestene som det er spurt konkret om, blir alle vurdert som nyttige:

- Regnemodeller for kost-/nyttevurderinger
- Oversikter over offentlige finansieringsordninger
- Skritt-for-skritt forklaringer
- Opplæringsprogrammer og kurs

Av disse er det bare opplæringsprogrammer og kurs som tilbys i dag.

Regnemodeller for kost/nytte-vurderinger finnes til en viss grad i form av modeller for verdifastsettelse av immaterielle verdier, som IPscore (<http://www.epo.org/searching/free/ipscore.html>) fra det europeiske patentverket (EPO) og den britiske modellen Inngot (<http://www.inngot.com>), sammen med enkelte EU-finansierte tilbud som http://www.innovaccess.eu/cost_tool.php for å

beregne årlige avgifter, og en rekke kommersielle tilbud rettet mot profesjonelle aktører.

Den danske patent og varemerkestyrelsen (DKTPO, se <http://www.iprcostbenefitguide.dk/>) har utviklet et sett med verktøy som inkluderer grunnleggende skritt for skritt sammen med verktøy for å beregne kostnader. Disse verktøyene er enkle, men inkluderer ikke alle kostnadene ved profesjonell hjelp og rådgivning, eller bedriftsinterne kostnader, som utgjør størstedelen av kostnadene.

En viktig vurdering er hvordan man kan få tak i erfaringsmessige kostnadstall og overslag i forbindelse med en kost/nytte-vurdering. Slike vurderinger varierer mellom bransjer, og vil for eksempel være ulike for IKT-bransjen og bioteknologi.

Dette er et område hvor Innovasjon Norge og Patentstyret kan samarbeide med næringslivsorganisasjonene for å få samlet inn og gjort tilgjengelig norske data, sammenlignbare utenlandske data og derved gi et bedre grunnlag for verdifastsettelse av immaterielle verdier.

Et konkret eksempel er at en regnemodell for kost-/nyttevurderinger innenfor patenter (som koster mest av de aktuelle rettighetene) ikke kan begrense seg til offentlige avgifter, som er kjent, men må inkludere kostandene til skriving av patentet og saksbehandling i aktuelle land. Det betyr at både bedriftens kostnader ved å skrive et patent og kostnader til patentbyrå og advokater må beregnes. Det er vanskelig, men det finnes selskaper som henter inn og selger slike data.

1.7.4 Hvordan tilbudet av tjenester kan bli bedre

Oversikten over behov for tjenester på ulike områder gir ingen syn på om dette bør organiseres som offentlig eller private tilbud. De tjenestene som er etterspurt ligger innenfor rammen av hva Innovasjon Norge og Patentstyret er kompetent til å tilby, samtidig som de fleste kan tilbys av private aktører.

Det kan være at utvikling av nye tjenester bedre kan skje om de offentlige aktørene initierer dette, eller gir incentiver for at de private aktørene utvikler nye tilbud. Et eksempel på et område som peker seg ut er mangelen på systematisk opplæring av personer med IPR-ansvar i bedriftene.

Et annet område er at oversikt over finansieringsordninger er mest etterspurt, samtidig som slike

ordninger i liten grad er på plass. Det er for eksempel ingen offentlige ordninger rettet direkte mot finansiering av immaterielle rettigheter i utlandet; SkatteFUNN gir en begrenset mulighet for å regne med kostnader. Det kan også være at Innovasjon Norges nettverk i utlandet i større grad kan brukes for å gi bedrifter et bedre underlag for beslutning om hvilke land man skal søke patent i.

Et eksempel på en tjeneste som er utviklet og drevet basert på en anbudsrunde fra myndighetene er EU-kommisjonens «European IPR-helpdesk» som gir en enhetlig portal for SMBer og deltakere i EUs forskningsprosjekter. Ut over å ha en stor samling med dokumentasjon og kurs, gir de også gratis råd med svar innen tre arbeidsdager.

1.7.5 Barrierer

Undersøkelsen spør i hvilken grad fire ulike områder utgjør barrierer for å ta i bruk immaterielle rettigheter:

- Kunnskapsmangel
- Høye kostnader
- Tidsmangel
- Mangel på kjennskap til rådgivere

For alle disse er det rundt en fjerdedel som svarer at de ikke vet. Ellers er svarene ganske jamt fordelt; rundt halvparten av bedriftene opplever barrierer i stor eller noen grad.

Blant kommunale foretak, sparebanker, enkeltpersonforetak og samvirkeforetak har flest (omlag 40 prosent) oppgitt mangel på kunnskap som barriere i størst grad. Dette gjelder også for selskaper som ikke er regnskapspliktige, som mindre enkeltpersonforetak og samvirker.

Generelt for lite kompetanseintensive næringer er det 39 prosent som i stor grad har mangel på kunnskap som en barriere.

For spesielle næringer er det helse- og sosialtjenester, finansierings- og forsikringsvirksomhet som peker seg ut ved at nesten 50 prosent i stor grad opplever mangel på kunnskap som en barriere.

Det er forskjell når vi ser på by og land: I storbyregionene er det 29 prosent som opplever mangel på kunnskap som en barriere i stor grad. I spredtbygde områder er det 41 prosent. Den samme fordelingen er mellom Øst-viken (Østfold, Akershus og Oslo) og Nord-Norge, men med store variasjoner

innen hvert geografiske område. Virksomhetens stiftelsesår har liten betydning. Det er heller ingen forskjell på utvikling av lønnsomhet.

Det er heller ikke slik at de som mangler kunnskap og opplever det som en barriere, er mindre lønnsomme bedrifter.

Det er en markant forskjell på bedrifter hvor ledelsen har diskutert immaterielle rettigheter og ikke - hvis de har diskutert handlefrihet, så er det bare 23 prosent som mener kunnskapsmangel er en barriere i stor grad.

Når man ser på hvem som har brukt og arbeidet med immaterielle rettigheter, så er det slik at de som har registrert rettigheter som patenter og varemerker, og brukt rådgivere, i mindre grad ser på mangel av kunnskap som en barriere. Tallene for dem som har registrert domener, som krever lite av en organisasjon, er like for alle kategorier.

En forklaring kan være at selskaper som har arbeidet med immaterielle rettigheter gjennom å se på handlefrihet og søke om patenter og varemerker, skaffer seg kunnskap, og derfor i mindre grad ser på dette som en barriere.

Når det gjelder kostnader som barriere - så er det to grupper hvor kostnader ikke er en barriere i stor grad: Kraftselskaper (4 prosent) og offentlig administrasjon (14 prosent). Innenfor alle andre næringsområder så er det 30-40 prosent som ser på kostnader som en barriere.

Jo større bedriften er, jo mindre oppleves kostnader som en barriere; for mikrobedrifter er det 43 prosent som opplever kostnader som en barriere, mens bare 21 prosent av de mellomstore gjør det.

Bedrifter som i stor grad er avhengig av immaterielle rettigheter, eller har vært i konflikter, eller skal kjøpe tjenester, er naturlig nok de som er mest opptatt av kostnader som en barriere. Det samme gjelder dem som mener de har produkter eller tjenester som er helt spesielle. Det er liten forskjell på om bedriften eksporterer eller ikke.

Tidsmangel som barriere har ikke så store variasjoner annet enn at for mikrobedrifter er det 39 prosent som ser på det som en barriere i svært stor grad, mens for mellomstore bedrifter er det 30 prosent. Det er også noe mer tidsmangel i yngre bedrifter.

Mangel på kjennskap til rådgivere, eller «vi vet ikke hvor vi skal henvende oss» har også lave variasjoner mellom gruppene. Dette er i noe større grad en barriere for virksomheter lokalisert utenfor byene (storby 26 prosent mot spredtbebygde områder 32 prosent). Igjen er det størrelsen på bedriftene som peker seg ut: For mikrobedrifter er det 30 prosent mot for mellomstore bedrifter 20 prosent som ser på det som en barriere at de ikke vet hvor de skal henvende seg.

Kapittel 2. Metodisk opplegg

2.1 Innledning

I dette prosjektet er det tatt i bruk et bredt spekter av ulike metoder for å samle inn informasjon og data for å belyse de ulike problemstillingene.

Studiens hoveddatakilde er en meget omfattende spørreskjemaundersøkelse rettet mot norske virksomheter med mellom 1 og 249 ansatte som refereres til som små og mellomstore bedrifter, SMBer i det videre.

I det følgende blir hovedmetodene kort beskrevet og diskutert med fokus på gjennomføring.

2.2 Dokumentstudier

Det har vært flere lignende undersøkelser gjort i Europa, og det finnes tester som bedrifter kan ta for å vurdere sin egen bruk av immaterielle verdier. Vi har spesielt sett på en gapanalyse gjennomført av DKPTO i 2009 (DKPTO, 2009).

Utgangspunktet for denne studien av 320 bedrifter i EU er en metodikk som kalles AIDA («Attention, Interest, Desire, Action») og som i EU-prosjektet IPeuroAware ble tilpasset studier av immaterielle rettigheter ved bruk av begrepene «Awareness, Protection, Management, Exploitation» - altså en tanke om at bedriftene må gå gjennom nivåene og først få kunnskap om immaterielle verdier, deretter kan de beskytte sine rettigheter, så kan de forvalte dem best mulig for til slutt å utnytte den.

Vi har også sett på Stortingsmeldingen om immaterielle verdier og rettigheter (Stortingsmelding 28, 2012), tidligere undersøkelser gjort for Patentstyret og Innovasjon Norge (Perduco, 2010) og (Perduco, 2012)) samt en europeisk undersøkelse om bedrifter som i høy grad er avhengig av immaterielle rettigheter og hvordan de bidrar til næringslivet i EU (EPO/OHIM, 2013). IPR-intensive bedrifter er der definert som bedrifter med et høyt antall immaterielle rettigheter per ansatt. Det er her ikke laget statistikk spesielt når det gjelder bedriftsstørrelse, men som de sier «*In general, companies with bigger IPR portfolios tend to be large ...*». Det spesielle de finner er at lønnskostnadene i IPR-intensive bedrifter er 41 prosent høyere enn for annen industri. Dette er en

betraktning som er interessant når det gjelder om bedrifter hvor IPR er viktig eller som driver med mer forskning og utvikling er mer lønnsomme.

Et viktig bakgrunnsmateriale er også (Iversen, 2003) og Iversens Ph.D-avhandling fra University of Tasmania 2010: (Iversen, 2010)

Rammen for denne rapporten tillater ikke en grundig drøfting av SMBers rolle i norsk næringsliv og innovasjon i lys av tidligere forskning.

2.3 Utgangspunktet – norske mikro-, små- og mellomstore bedrifter

I forbindelse med gjennomføringen av dette prosjektet har Oxford Research opprettet en database over samtlige norske virksomheter som høsten 2013 hadde mellom 1 og 249 ansatte. Databasen er generert på bakgrunn av informasjon hentet fra Profforvalt. Vi har valgt å inkludere samtlige virksomheter uavhengig av deres næringstilhørighet og selskapsform, med unntak av følgende:

- Virksomheter som vi ikke kunne finne næringskode eller adresse til
- Virksomheter som har selskapsformene: Annen juridisk person (ANNA), boligbyggelag (BBL), bo-rettslag (BRL), eierseksjoner (ESEK), kirkelig enhet (KIRK) samt tingrettslig sameie (SAM)
- Alle foreninger/lag/innretninger (FLI) med unntak av dem som har næringskodene: 90012, 90019, 90020, 90031, 90032, 90034, 90039, 90040, 91022, 91030, 94110, 94120 eller 94200

Dette har resultert i en database som inneholder 145 720 mikro-, små- og mellomstore bedrifter. I tabellene under viser vi hvordan denne populasjonen ser ut basert på sentrale bakgrunnsvariabler.

Tabell 2: Fordeling av virksomheter etter størrelse

Foretaksstørrelse	Antall
Mikro (1 til 9 ansatte)	117 200
Små (10 til 49 ansatte)	24 142
Mellomstore (50 til 249 ansatte)	4 378
Totalt	145 720
Kilde: Oxford Research AS	

Som vi ser, er det langt flere mikrobedrifter (fra en til ni ansatte), enn små- (10 til 49 ansatte) og mellomstore bedrifter (50 til 249 ansatte).

Når vi ser på fordelingen av virksomhetene etter størrelse og hovednæring (sektor), fremkommer følgende tabell:

Tabell 3: Fordeling av virksomheter etter størrelse og hovednæring

Hovednæring	Mikro	Små	Mellomstore	Totalt
Jordbruk, skogbruk og fiske	7 262	387	60	7 709
Industri, bergverksdrift og utvinning	6 470	2 744	784	9 998
Bygge- og anleggsvirksomhet	17 756	4 029	417	22 202
Tjenesteytende næringer	85 712	16 982	3 117	105 811
Totalt	117 200	24 142	4 378	145 720

Kilde: Oxford Research AS

Som vi ser av tabellen over, er de langt fleste virksomhetene hjemmehørende i tjenesteytende sektor.

En mer detaljert oversikt over virksomhetenes næringsmessige tilhørighet får vi ved å dele dem inn etter næringshovedområder. Dette er vist i tabellen under.

Tabell 4: Fordeling av virksomheter etter størrelse og næringshovedområde

Næringshovedområde	Mikro	Små	Mellomstore	Totalt
Jordbruk, skogbruk og fiske	7 262	387	60	7 709
Bergverksdrift og utvinning	304	122	65	491
Industri	5 681	2 292	617	8 590
Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	204	153	64	421
Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	281	177	38	496
Bygge- og anleggsvirksomhet	17 756	4 029	417	22 202
Varehandel; reparasjon av motorvogner	23 513	5 714	586	29 813
Transport og lagring	8 500	1 145	224	9 869
Overnattings- og serveringsvirksomhet	4 770	1 924	189	6 883
Informasjon og kommunikasjon	4 690	970	205	5 865
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	953	265	93	1 311
Omsetning og drift av fast eiendom	7 257	317	24	7 598
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	15 827	1 784	275	17 886
Forretningsmessig tjenesteyting	5 266	1 208	354	6 828
Offentlig administrasjon og forsvar, og trykdeordninger underlagt offentlig forvaltning	271	620	738	1 629
Undervisning	1 639	387	64	2 090
Helse- og sosialtjenester	6 755	1 732	235	8 722
Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter	1 830	406	68	2 304
Annen tjenesteyting	4 399	509	62	4 970
Lønnet arbeid i private husholdninger	42	1		43
Totalt	117 200	24 142	4 378	145 720

Kilde: Oxford Research AS

Som tabellen over viser, er det en overvekt av virksomheter innenfor varehandel, bygge- og anleggsvirksomhet samt innenfor faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting.

I tabellen under vises den geografiske fordelingen av virksomhetene.

Tabell 5: Fordeling av virksomheter etter størrelse og BA-landsdel

BA-landsdel	Mikro	Små	Mellom-store	Totalt
Østviklen	37 889	7 470	1 569	46 928
Innlandet	8 267	1 673	235	10 175
Vest-Viken	16 381	3 103	492	19 976
Sørlandet	6 252	1 226	199	7 677
Vestlandet	28 355	6 414	1 167	35 936
Trøndelag	9 338	2 037	345	11 720
Nord-Norge	10 656	2 204	366	13 226
Uklassert	62	15	5	82
Totalt	117 200	24 142	4 378	145 720

Kilde: Oxford Research AS

Gjennom Profforvalt og undersøkelser nylig gjennomført av Oxford Research hadde vi tilgang til e-postadresser til 61 781 av de 145 720 virksomhetene i populasjonen (42, 4 prosent).

2.4 Spørreskjemaundersøkelse

2.4.1 Spørreskjema

Et utgangspunkt for vårt spørreskjema var at det kunne være mulig å utforme innledende spørsmål som plasserte bedriftene i ett av de fire nivåene i DKPTO sin gapanalyse (DKPTO, 2009), og deretter stille mer konkrete spørsmål relatert til bedriftens nivå. I tillegg var det en vurdering at ved å bruke noen av de samme spørsmålene som brukt i EU kunne det være mulig å sammenligne de norske svarene med de europeiske.

Det viste seg at et slikt spørreskjema ble for omfattende samt at det ville ta for lang tid å besvare for respondentene. I tillegg ble det gjort en praktisk vurdering av den fire-delte nivåinndelingen, hvor erfaringen er at en bedrift ikke nødvendigvis stiger i nivå; enkelt sagt kan en bedrift godt lisensiere rettigheter (nivå 4 - «exploitation») uten å ha god kontroll på egne rettigheter (nivå 2 - «protection»).

Det ble derfor valgt en todeling av spørreskjemaet. Den første delen av skjemaet (spørsmålene merket A1 til og med N1k2) ble stilt til samtlige respondenter. Den andre delen av skjemaet (spørsmålene merket N2g1 til og med N4g17) ble kun besvart av respondenter som svarte følgende på tre utvalgte filterspørsmål i spørreskjemaets første del:

- Ja eller vet ikke på spørsmålet: «Har ledelsen eller styret i din virksomhet noen gang diskutert varemerker, patenter, designregistreringer,

opphavsrett, eller forretningshemmeligheter som relevant for virksomheten?» (spørsmål merket A1), og

- I middels, i stor grad stor, i svært stor grad eller vet ikke på spørsmålet «I hvilken grad er virksomheten deres avhengig av at dere eier eller har rettigheter til immaterielle verdier?» (spørsmål merket A2) og
- Ja eller vet ikke på spørsmålet: «Har ledelsen eller styret i din virksomhet noen gang diskutert handlefrihet, om det kan være at andre har rettigheter (slik som patenter, varemerker eller design) som kan hindre dere i å selge nåværende eller framtidige produkter og tjenester?» (spørsmål merket A12)

Spørreskjemaet er vedlagt denne rapporten.

2.4.2 Gjennomføring

Spørreskjemaundersøkelsen ble gjennomført som en elektronisk undersøkelse ved hjelp av et web-basert spørreskjema som de 61 781 virksomhetene fikk tilsendt en link til i en invitasjons-e-post. Spørreskjemaundersøkelsen ble gjennomført i perioden 21. november til 8. desember 2013. Det ble foretatt to purringer.

I tillegg har det vært lansert en åpen versjon av spørreskjemaundersøkelsen. Denne har vært tilgjengelig på hjemmesidene til Patentstyret, Innovasjon Norge og Abelica. Denne genererte meget få svar.

2.4.3 Respons

Etter at undersøkelsen ble avsluttet, har vi behandlet de innkomne svarene på følgende måte:

1. Alle som kun har klikket på linken i invitasjons-e-posten uten å starte på besvarelsen blir registrert som ufullstendige besvarer i systemet. Disse ble kategorisert «Ikke svart».
2. Svar fra virksomheter som enten ikke har oppgitt organisasjonsnummer eller faller utenfor populasjonen (færre enn en ansatte eller flere enn 250 ansatte) generert gjennom den åpne undersøkelsen er utelatt fra analysen
3. Ufullstendige besvarer er utelatt fra analysen

Etter disse operasjonene, har vi følgende respons på spørreskjemaundersøkelsen:

Tabell 6: Resultat av spørreskjemaundersøkelsen, etter foretaksstørrelse

Foretaksstørrelse	Antall utsendte invitasjoner	Antall invitasjoner ikke kommet frem	Antall ufullstendige besvarelser	Antall fullstendige besvarelser	Svarprosent
Mikro	45 059	5 862	509	2 800	7,1 %
Små	13 598	1 152	179	851	6,8 %
Mellomstore	3 124	211	63	220	7,6 %
Totalt	61 781	7 225	751	3 871	7,1 %

Kilde: Oxford Research AS

En svarprosent på i overkant av syv prosent er etter vår vurdering et akseptabelt resultat og antall svar er høyere enn for nylig gjennomførte, tilsvarende undersøkelser.

2.5 Representativitet

For å teste om de virksomhetene som har besvart spørreskjemaundersøkelsen er representative for virksomhetspopulasjonen, har vi gjennomført en bortfallsanalyse. Ved hjelp av statistiske analyser har vi undersøkt om det er systematiske forskjeller mellom de som har svart og bedriftspopulasjonen når det gjelder følgende karakteristikker:

- Sektor
- Bedriftsstørrelse (mikro, små og mellomstore)
- BA-landsdel (syv ulike)

2.5.1 Sektor

Vi vil i dette avsnittet drøfte representativiteten i undersøkelsen relatert til sektor.

Tabell 7 Oversikt over populasjon og svar på undersøkelsen ut ifra sektor

Sektor	Populasjon	Svar	Differanse
Jordbruk, skogbruk og fiske	5,3 %	6,3 %	1,0 %
Industri, bergverksdrift og utvinning	6,9 %	14,7 %	7,8 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	15,2 %	6,5 %	-8,7 %
Tjenesteytende næringer	72,6 %	72,5 %	-0,1 %
Total	100,0 %	100,0 %	

Kilde: Spørreskjemaundersøkelse til virksomheter med mellom 1 og 249 ansatte, Oxford Research AS

Tabellen over viser hvordan bedriftene i undersøkelsen fordeler seg på de fire sektorene; 1) Jordbruk, skogbruk og fiske, 2) Industri, bergverksdrift og ut-

vinning, 3) Bygge- og anleggsvirksomhet og 4) Tjenesteytende næringer. Tabellen viser fordelingen blant bedriftene både i populasjonen og blant de som svarte på undersøkelsen.

Som vi kan se av tabellen over er differansen liten mellom populasjonen og de som har svart på undersøkelsen innen de to sektorene Jordbruk, skogbruk og fiske, og Tjenesteytende næringer. Vi anser disse derfor som rimelig representative.

Det er imidlertid større forskjeller innen de to sektorene Industri, bergverksdrift og utvinning, og Bygge- og anleggsvirksomhet. Størst er differansen innen bygg- og anleggssektoren der antall virksomheter utgjør 15,2 prosent i populasjonen, og kun 6,5 prosent blant bedriftene som har svart på undersøkelsen.

Det er rimelig å anta at flere bedrifter med kjennskap til IPR har valgt å delta i undersøkelsen sammenliknet med de bedriftene med mindre kjennskap til IPR. Samtidig er IPR mer relevant for bedrifter som arbeider innen industrien sammenliknet med virksomheter innen bygg og anlegg. Dette er en sannsynlig årsak til skjevheten i datamaterialet ut ifra sektor.

2.5.2 Bedriftsstørrelse

I dette avsnittet drøftes representativiteten i undersøkelsen relatert til bedriftsstørrelse.

Tabell 8 Oversikt over populasjon og svar på undersøkelsen ut ifra bedriftsstørrelse

Foretakstype	Populasjon	Svar	Differanse
Mikrobedrift	80,4 %	72,3 %	-8,1 %
Småbedrift	16,6 %	22,0 %	5,4 %
Mellomstor bedrift	3,0 %	5,7 %	2,7 %
Total	100,0 %	100,0 %	

Kilde: Spørreskjemaundersøkelse til virksomheter med mellom 1 og 249 ansatte, Oxford Research AS

I tabellen over er bedriftene i undersøkelsen delt inn etter størrelse (mikrobedrift, småbedrift og mellomstor bedrift). Det er særlig et frafall blant mikrobedriftene. I populasjonen utgjør denne gruppen 80,4 prosent, mens den i svar-gruppen utgjør 72,3 prosent.

Det er sannsynligvis to hovedårsaker til denne differansen. Den første årsaken er at mange av mikrobedriftene befinner seg innen bygg- og anleggssektoren. Som vi så i forrige tabell var det her en underrepresentasjon blant bedriftene i denne sektoren. Det er derfor sannsynlig at denne tendensen gjenspeiles når vi ser på bedriftsstørrelse.

Den andre årsaken er at IPR sannsynligvis vil være mindre relevant for små bedrifter, og at de minste bedriftene ikke har tilstrekkelig med ressurser til å prioritere å delta i en undersøkelse som denne.

2.5.3 BA-landsdel

Vi vil i dette avsnittet drøfte representativiteten i undersøkelsen med hensyn til geografi.

Tabell 9 Oversikt over populasjon og svar på undersøkelsen ut ifra geografi

BA-landsdel	Populasjon	Svar	Differanse
Øst-Viken	32,2 %	28,9 %	-3,3 %
Innlandet	7,0 %	8,1 %	1,1 %
Vest-Viken	13,7 %	12,3 %	-1,4 %
Sørlandet	5,3 %	5,5 %	0,2 %
Vestlandet	24,7 %	24,8 %	0,1 %
Trøndelag	8,0 %	9,1 %	1,1 %
Nord-Norge	9,1 %	11,3 %	2,2 %
Total	100,0 %	100,0 %	

Kilde: Spørreskjemaundersøkelse til virksomheter med mellom 1 og 249 ansatte, Oxford Research AS

I tabellen over har vi delt inn bedriftene ut ifra landsdel. Tabellen viser i likhet med de to foregående tabellene andel bedrifter i populasjonen og blant de bedriftene som har svart på undersøkelsen.

Som det fremkommer i tabellen er det kun små differanser mellom populasjonen og svar-gruppen. Den største forskjellen ser vi i Øst-Viken (Østfold, Akershus og Oslo). Her er differansen på 3,3 prosent. Det er vanskelig å vurdere hva som er årsaken til denne differansen. Vår vurdering er imidlertid at ulikhetene mellom populasjonen og de som har svart på undersøkelsen er så liten når det gjelder geografi at representativiteten i undersøkelsen ikke er truet.

2.5.4 Samlet vurdering av representativitet

I streng forstand er det ikke mulig å konkludere endelig hvorvidt våre resultater er representative. På tross av enkelte skjevheter synes imidlertid materialet å være rimelig representativt. *Dekningsgraden* vi har oppnådd gjennom det høye antallet svar gjør at kvaliteten ved datamaterialet må sies å være tilfredsstillende med sannsynlig signifikante resultater. Dette er også årsaken til at vi har valgt ikke å vekte datamaterialet for å kunne si noe om populasjonen.

Den skjevheten som eksisterer i materialet er sannsynligvis begrunnet i at bedriftene som er mest interessert i IPR også er de som har besvart undersøkelsen.

2.6 Analyse av data og inndeling av virksomhetene i grupper

For å kunne si noe om små og mellomstore bedrifters behov for og bruk av tjenester innen immaterielle verdier og rettigheter, er det viktig å være klar over at begge deler vil være avhengig av en rekke ulike forhold. Dette kan være virksomhetsinterne forhold som tilgang til ulike former for ressurser. Det kan også være eksterne forhold som hvilke næringer og markeder man opererer i. For å ivareta slike ulikheter, har vi valgt å dele inn virksomhetene i grupper, basert på to ulike tilnærminger. Disse blir presentert i det følgende.

2.6.1 IPR-relevans: Inndeling basert på innovasjon, forskning og eksport

Vår første tilnærming til inndeling av virksomhetene baserer seg på at virksomhetene er ulike med hensyn til hvor mye de vektlegger innovasjon, hvor forskningsintensive de er og om hvorvidt de eksporterer deler av sin omsetning. Utgangspunktet er at jo mer de vektlegger slike aktiviteter, jo mer relevant burde immaterielle rettigheter og verdier være for dem.

For å konstruere grupper av virksomheter, har vi gått frem på følgende måte:

Steg 1: Identifisering av innovative virksomheter. Disse er med i denne gruppen fordi de har svart:

- Verdi 4 eller 5 på spørsmål om virksomheten legger vekt på innovasjon (spørsmål merket A5_2)

- Verdi 3 på ethvert spørsmål om omsetningsfordeling på produkter tjenester, teknologi og kunnskap utviklet de siste tre årene (spørsmålene merket N1g6_1 til N1g6_5)
- Verdi 4 eller 5 på spørsmål om utvikling av nye produkter for de neste tre årene (spørsmål merket N1g7)

Alle virksomhetene som har svart slik på disse syv spørsmålene er gitt verdien 1 på hvert av disse spørsmålene, alle andre virksomheter er gitt verdien 0.

Steg 2: Vi har sett nærmere på hvilke virksomheter som oppgir at de har årsverk som er knyttet til forskning og utviklingsaktiviteter. Disse er valgt ut dersom de har svart verdi 1, 2, 3 eller 4 på spørsmål om fordeling av årsverk (spørsmål merket F4_Forskning og utvikling). De har med andre ord mellom 1 prosent og 100 prosent av sine årsverk knyttet til forsknings – og utviklingsaktivitet. Disse er gitt verdien 1, alle andre virksomheter er gitt verdien 0.

Steg 3: Vi har identifisert hvilke virksomheter som har oppgitt å eksportere minst 10 prosent av sin virksomhet til ett eller flere land eller områder. Alle virksomheter som oppfyller dette, er gitt verdien 1, alle andre virksomheter er gitt verdien 0.

Steg 4: Vi har summert verdiene på variablene vi har laget i stegene 1 til 3. Maksimal verdi er 9, den laveste verdien er 0. Vi har delt inn virksomhetene i følgende grupper basert på hva de har skåret:

- Virksomheter som skårer 0: Immaterielle rettigheter synes å ikke være relevant for disse virksomhetene (disse har vi kalt " IPR ikke

relevant" i figurene og tabellene i denne rapporten)

- Virksomheter som skårer 1 og 2: Immaterielle rettigheter synes å være noe relevant for disse virksomhetene (disse har vi kalt " IPR noe relevant" i figurene og tabellene i denne rapporten)
- Virksomheter som skårer fra 3 til 5: Immaterielle rettigheter synes å være relevant for disse virksomhetene (disse har vi kalt " IPR relevant" i figurene og tabellene i denne rapporten)
- Virksomheter som skårer fra 6 til 9: Immaterielle rettigheter synes å være svært relevant for disse virksomhetene (disse har vi kalt " IPR svært relevant" i figurene og tabellene i denne rapporten)

Fordelingen av virksomhetene innenfor de ulike gruppene er vist i neste tabell:

Tabell 10: Fordeling av virksomhetene i grupper etter IPR-relevans

Gruppe	Antall	Andel
IPR ikke relevant	899	23 %
IPR noe relevant	1337	35 %
IPR relevant	1188	31 %
IPR svært relevant	447	12 %
Alle virksomheter	3 871	100 %
Kilde: Oxford Research AS		

Vi vil nå se nærmere på disse gruppene av virksomheter og starter med å se på om det er noen forskjeller mellom dem med hensyn til bedriftskjennetegn og geografisk plassering.

Tabell 11: Fordeling av gruppene etter foretakstype

Foretakstype	IPR ikke relevant	IPR noe relevant	IPR relevant	IPR svært relevant
Mikrobedrift	24 %	33 %	31 %	12 %
Småbedrift	22 %	39 %	29 %	10 %
Mellomstor bedrift	21 %	39 %	33 %	7 %
Alle virksomheter	23 %	35 %	31 %	12 %
Kilde: Oxford Research AS				

Det er signifikante forskjeller mellom foretakstypene. Vi ser at det er overrepresentasjon av mellomstore bedrifter i «IPR noe relevant»-gruppen og at disse er underrepresenterte i «IPR ikke relevant»-gruppen samt i «IPR svært relevant»-gruppen. Videre analyser viser også at unge virksomheter er over-

representerte i «IPR svært relevant»-gruppen. Det samme gjelder for norskregistrerte utenlandske foretak (NUF) samt aksjeselskap.

Når vi ser nærmere på de ulike grupperingene og deres næringsmessige tilhørighet, er dette fremstilt i tabellen under.

Tabell 12: Fordeling av gruppene etter sektor

Hovednæring (sektor)	IPR ikke relevant	IPR noe relevant	IPR relevant	IPR svært relevant
Jordbruk, skogbruk og fiske	34 %	41 %	20 %	5 %
Industri, bergverksdrift og utvinning	17 %	38 %	33 %	12 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	38 %	39 %	18 %	6 %
Tjenesteytende næringer	22 %	33 %	32 %	13 %
Alle virksomheter	23 %	35 %	31 %	12 %

Kilde: Oxford Research AS

Tabellen viser at det er signifikante, næringsmessige forskjeller mellom de ulike virksomhetsgruppene. Vi finner en overrepresentasjon av virksomheter i gruppen «IPR ikke relevant» i primærnæringene og i bygg- og anleggssektoren samtidig som disse sektor-ene er underrepresenterte i gruppene «IPR relevant» og «IPR svært relevant».

Når vi ser på en mer detaljert næringsinndeling, finner vi at det er en overrepresentasjon av virksomheter i gruppene «IPR relevant» og «IPR svært relevant» innen kompetanseintensive næringer, spesielt:

- Informasjon og kommunikasjon
- Bergverksdrift og utvinning
- Industri
- Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting
- Undervisning

Vi ser videre på om det foreligger forskjeller mellom de ulike gruppene med hensyn til virksomhetenes geografiske lokalisering. Dette er vist i tabellen under.

Tabell 13: Fordeling av gruppene etter BA-landsdel

BA-landsdel	IPR ikke relevant	IPR noe relevant	IPR relevant	IPR svært relevant
Øst-Viken (Østfold, Akershus og Oslo)	19 %	34 %	34 %	13 %
Innlandet (Hedmark og Oppland)	26 %	38 %	31 %	5 %
Vest-Viken (Buskerud, Vestfold og Telemark)	27 %	32 %	30 %	11 %
Sørlandet (Aust-Agder og Vest-Agder)	25 %	33 %	29 %	13 %
Vestlandet (Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane samt Møre og Romsdal)	23 %	35 %	31 %	11 %
Trøndelag (Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag)	23 %	34 %	29 %	13 %
Nord-Norge (Nordland, Troms og Finnmark)	27 %	36 %	25 %	12 %
Alle virksomheter	23 %	35 %	31 %	12 %

Kilde: Oxford Research AS

For denne bakgrunnsvariabelen finner vi signifikante, geografiske forskjeller mellom de ulike virksomhetsgruppene. Disse forskjellene er ikke like sterke som de næringsmessige. Som tabellen viser, er det virksomheter i Vest-Viken og Nord-Norge som skiller seg ut ved å være underrepresenterte i gruppen «IPR relevant», mens virksomheter i Innlandet er overrepresenterte i gruppen «IPR noe relevant» og underrepresenterte i gruppen «IPR svært relevant». I sistnevnte gruppe er virksomheter fra Sørlandet og Trøndelag overrepresentert.

Virksomheter i gruppene «IPR relevant» og «IPR svært relevant» er dermed overrepresenterte i storbyregioner, senterkommuner i storbyregioner, sentrale kommuner samt kommuner med landsdelssenter. De forekommer derfor i større grad utenfor det distriktspolitiske virkeområdet.

Ser vi mer detaljert på hvilke fylker som har en overrepresentasjon av virksomheter i gruppene «IPR relevant» og «IPR svært relevant», finner vi at dette gjelder for:

- Vest-Agder
- Oslo
- Sør-Trøndelag
- Rogaland
- Møre og Romsdal

Kort oppsummert finner vi altså en overrepresentasjon av virksomheter i gruppene «IPR relevant» og «IPR svært relevant» i sentrale strøk og i kompetanseintensive næringer, hvilket ikke kan sies å være overraskende.

2.6.2 Inndeling etter bevissthet og viktighet

Vår andre tilnærming til inndeling av virksomhetene baserer seg på at virksomhetene er ulike med hensyn til bevissthet rundt viktigheten og bruken av immaterielle rettigheter. Ved hjelp av clustertechnik har vi delt inn virksomhetene som har besvart undersøkelsen på bakgrunn av tre spørsmål som vi mener egner seg godt til å skille mellom dem når det gjelder deres bevissthet knyttet til immaterielle verdier og rettigheter. Spørsmålene er formulert slik:

- Har ledelsen eller styret i din virksomhet noen gang diskutert varemerker, patenter, designregistreringer, opphavsrett, eller forretningshemmeligheter som relevant for virksomheten? (spørsmål merket A1)
- Har ledelsen eller styret i din virksomhet noen gang diskutert handlefrihet, om det kan være at andre har rettigheter (slik som patenter, varemerker eller design) som kan hindre dere i å selge nåværende eller framtidige produkter og tjenester? (spørsmål merket A12)
- I hvilken grad tror du at dere de neste tre årene vil prioritere å bruke ressurser på å arbeide med virksomhetens immaterielle verdier? (spørsmål merket N1g45_2)

Dette er de samme spørsmålene som ble benyttet for å rute de mest avanserte virksomhetene til de mer avanserte IPR-spørsmålene, med unntak av det siste spørsmålet. Dette spørsmålet, om de kommer til å bruke ressurser de neste tre årene, gjør at «mener det er viktig» betyr at de virkelig mener det og har tenkt å gjøre noe med det.

Ut fra hva virksomhetene i de ulike gruppene svarer på undersøkelsens sentrale spørsmål knyttet til immaterielle verdier og rettigheter, kan de plasseres i følgende grupper:

Tabell 15: Fordeling av gruppene etter foretakstype

Foretakstype	Virksomheter som har tatt stilling til IPR og som mener det ikke er viktig	Virksomheter som har tatt stilling til IPR og som mener det er viktig	Virksomheter som ikke har tatt stilling til IPR
Mikrobedrift	73 %	19 %	8 %
Småbedrift	74 %	18 %	8 %
Mellomstor bedrift	74 %	17 %	9 %
Alle virksomheter	74 %	18 %	8 %
Kilde: Oxford Research AS			

Det er ingen signifikante forskjeller mellom foretakstypene. Vi ser imidlertid at det er overrepresentasjon av virksomheter som har tatt stilling til IPR og

- Virksomheter som har tatt stilling til IPR og som mener det ikke er viktig (disse har vi kalt "IPR ikke viktig" i figurene i denne rapporten)
- Virksomheter som har tatt stilling til IPR og som mener det er viktig (disse har vi kalt "IPR viktig" i figurene i denne rapporten)
- Virksomheter som ikke har tatt stilling til IPR (disse har vi kalt "Ikke tatt stilling til IPR" i figurene i denne rapporten)

Fordelingen av virksomheter innenfor de ulike gruppene er vist i neste tabell:

Tabell 14: Fordeling av virksomhetene i grupper etter bevissthet og viktighet

Gruppe	Antall	Andel
Virksomheter som har tatt stilling til IPR og som mener det ikke er viktig	2 851	73,7 %
Virksomheter som har tatt stilling til IPR og som mener det er viktig	714	18,4 %
Virksomheter som ikke har tatt stilling til IPR	306	7,9 %
Alle virksomheter	3 871	100 %
Kilde: Oxford Research AS		

Virksomhetene er som vi ser av tabellen over ikke likt fordelt. Dette er imidlertid en fordeling som er i tråd med fordelinger i tidligere studier som (Perduco, 2012) hvor det er 22 prosent som har registrert rettigheter og 76 prosent som ikke har gjort det.

Vi vil nå se nærmere på disse gruppene av virksomheter og starter med å se på om det er noen forskjeller mellom dem med hensyn til bedriftskjennetegn og geografisk plassering. Dette er vist i tabellen under.

som mener det er viktig blant aksjeselskap samt blant virksomheter som er etablert etter 2000, altså relativt unge virksomheter.

Tabell 16: Fordeling av gruppene etter sektor

Hovednæring	Virksomheter som har tatt stilling til IPR og som mener det ikke er viktig	Virksomheter som har tatt stilling til IPR og som mener det er viktig	Virksomheter som ikke har tatt stilling til IPR
Jordbruk, skogbruk og fiske	82 %	8 %	10 %
Industri, bergverksdrift og utvinning	69 %	22 %	9 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	83 %	8 %	9 %
Tjenesteytende næringer	73 %	19 %	7 %
Alle virksomheter	74 %	18 %	8 %

Kilde: Oxford Research AS

Vi finner en overrepresentasjon av virksomheter som har tatt stilling til IPR og som mener det er viktig i Industri, bergverksdrift og utvinning samt Tjenesteytende næringer.

Når vi ser på en mer detaljert næringsinndeling, finner vi at det er en overrepresentasjon av virksomheter som har tatt stilling til IPR og som mener det er viktig i:

- Informasjon og kommunikasjon
- Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter
- Industri
- Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting

Alle disse er i følge Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) sin klassifisering kompetanseintensive næringer/tjenester (Onsager et. al., 2010).

Tabell 17: Fordeling av gruppene etter BA-landsdel

BA-landsdel	Virksomheter som har tatt stilling til IPR og som mener det ikke er viktig	Virksomheter som har tatt stilling til IPR og som mener det er viktig	Virksomheter som ikke har tatt stilling til IPR
Øst-Viken (Østfold, Akershus og Oslo)	73 %	20 %	7 %
Innlandet (Hedmark og Oppland)	79 %	12 %	9 %
Vest-Viken (Buskerud, Vestfold og Telemark)	73 %	18 %	9 %
Sørlandet (Aust-Agder og Vest-Agder)	79 %	12 %	9 %
Vestlandet (Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane samt Møre og Romsdal)	72 %	21 %	7 %
Trøndelag (Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag)	71 %	22 %	8 %
Nord-Norge (Nordland, Troms og Finnmark)	75 %	14 %	12 %
Alle virksomheter	74 %	18 %	8 %

Kilde: Oxford Research AS

Her finner vi en overrepresentasjon av virksomheter som har tatt stilling til IPR og som mener det er viktig i:

- Øst-Viken (Østfold, Akershus og Oslo)
- Vestlandet (Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane samt Møre og Romsdal)
- Trøndelag (Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag)

Dette viser at virksomheter som har tatt stilling til IPR og som mener det er viktig er overrepresenterte i storbyregioner og sentrale kommuner og de forekommer derfor i større grad utenfor det distriktspolitiske virkeområdet.

Ser vi mer detaljert på hvilke fylker som har en overrepresentasjon av virksomheter som har tatt stilling til IPR og som mener det er viktig, finner vi at dette gjelder for:

- Oslo
- Akershus
- Rogaland
- Hordaland
- Møre og Romsdal
- Sør-Trøndelag

I alle andre fylker er andelen lik eller lavere enn 18,4 prosent.

Kort oppsummert finner vi altså en overrepresentasjon av virksomheter som har tatt stilling til IPR og som mener det er viktig i sentrale strøk og i kompetanseintensive næringer, som er sammenfallende med beskrivelsen av virksomhetene som er overrepresenterte i gruppene «IPR relevant» og «IPR svært relevant», altså de mest innovative, forskningsintensive og eksporterende virksomhetene.

2.6.3 Kombinasjon av de to grupperingene

Som vi har vist i de to foregående avsnittene, tar de to ulike grupperingsmåtene utgangspunkt i hver sin logikk. Den første fokuserer på hva virksomhetene burde være opptatte av basert på deres innovasjons-, forsknings-, og eksportaktiviteter. Jo mer

virksomhetene er aktive innenfor disse områdene, jo mer tilsier forskning, som referert til i (Iversen, 2010), at de burde være opptatte av immaterielle rettigheter og verdier.

Den andre tilnærmingen tar utgangspunkt i hva virksomhetene selv sier om hvorvidt de er bevisst på og opptatt av viktigheten av immaterielle rettigheter og verdier for egen virksomhet. Denne inndelingen er som beskrevet over basert på hva virksomhetene har svart på noen sentrale spørsmål i undersøkelsen som har til hensikt å avdekke nettopp disse forholdene.

Ved å kombinere disse to måtene å dele inn virksomhetene på, kan man få frem noen interessante tilfeller. Dette er vist i tabellen under.

Tabell 18: Tverrsnitt av de to grupperingene

		IPR-relevans				Alle virksomheter
		IPR ikke relevant	IPR noe relevant	IPR relevant	IPR svært relevant	
Bevissthet og viktighet	IPR ikke viktig	786	1110	743	212	2851
	IPR viktig	17	116	362	219	714
	Ikke tatt stilling til IPR	96	111	83	16	306
	Alle virksomheter	899	1337	1188	447	3871

Kilde: Oxford Research AS

Som vi ser av tabellen over, finner vi to undergrupper av virksomheter som vi har valgt å utheve. Dette er virksomheter som har tatt stilling til immaterielle rettigheter og som mener at disse ikke er viktige for virksomheten, men, som på bakgrunn av at de er innovative, er aktive i forskning og eksporterer, befinner seg i kategoriene «IPR relevant» eller «IPR svært relevant». Ut fra diskusjonen over er dette med andre ord virksomheter som bør revurdere sin innstilling til immaterielle rettigheter og verdier. Denne gruppen utgjør om lag 950 virksomheter, som tilsvarer rundt hver fjerde virksomhet som har deltatt i undersøkelsen.

Disse virksomhetene er kjennetegnet ved at de er overrepresenterte blant de yngste virksomhetene, samt at de er overrepresenterte blant virksomheter i tjenesteytende næringer, og da spesielt innenfor informasjon og kommunikasjon, samt faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting.

Vi finner ingen regionale forskjeller eller forskjeller med hensyn til virksomhetenes størrelse. Derimot ser vi at disse virksomhetene i større grad enn andre virksomheter har hatt immaterielle rettigheter og freedom-to-operate oppe til diskusjon i sine

styrende organer. De har videre mer erfaring med bruk av immaterielle rettigheter, og har i større grad vært tilknyttet en offentlig aktør eller program samt benyttet seg av rådgivere de siste fem årene. Disse virksomhetene er også mer innovative, har mer eksport og er mer aktive innen forskning og utvikling enn andre virksomheter. I tillegg har de høyere grad av kjennskap til de ulike beskyttelsene immaterielle rettigheter kan gi og gir i høyere grad enn andre virksomheter uttrykk for et behov for IPR-relaterte tjenester i fremtiden. De mener også i høyere grad enn andre virksomheter at de vil ha nytte av regnemodeller for å vurdere kostnader og nytte (for eksempel for patent, varemærke og design), oversikter over offentlige finansieringsordninger, guider og skritt-for-skritt forklaringer for å vurdere behov for å registrere rettigheter samt opplæringsprogrammer og kurs.

De opplever imidlertid i større grad enn andre virksomheter spesielt tidsmangel og for høye kostnader som barrierer for å ta i bruk immaterielle rettigheter. De har dermed i mindre grad enn andre virksomheter tatt klart stilling til hvorvidt de i de neste tre årene vil prioritere å bruke ressurser

på å arbeide med virksomhetens immaterielle verdier. En mulig forklaring er at de har valgt strategier som for eksempel er avhengig av defensiv publisering i forbindelse med patenterbar teknologi, eller bruk av åpen kildekode «open source» i programvare, og at de ikke tenker på dette som «å arbeide med virksomhetens immaterielle verdier.»

2.7 Forklaring av variabler

Vi har valgt å tredele skalaene for alle spørsmålene der vi har benyttet en fem-punktsskala i spørreskjemaet. Dette innebærer at verdiene 1 og 2 er slått sammen og gitt den nye betegnelsen «I liten grad», verdien 3 er beholdt, og at verdiene 4 og 5 er slått sammen og gitt betegnelsen «I stor grad». Dette er gjort for å lette fremstillingen av funnene.

2.8 Presentasjon av undersøkelsens funn

I de følgende kapitlene vil samtlige resultater fra undersøkelsen bli presentert. Vi har gjennomgående valgt å vise funnene med utgangspunkt i grupperingen av virksomhetene etter IPR-relevans. I de tilfellene der inndelingen etter virksomhetenes bevissthet om og vurdering av viktigheten av immaterielle rettigheter også gir interessante tolkningsmuligheter vil dette bli kommentert. Vi vil også kommentere funnene på bakgrunn av følgende bakgrunnsvariabler i de tilfellene disse viser store og signifikante forskjeller:

- *Næringstilhørighet* er primært belyst gjennom sektortilhørighet, hovednæringsnivå og næringers/tjenesters kompetanseintensitet (bakgrunnsinformasjon fra databasen)
- *Geografi* er belyst gjennom BA-landsdel eller fylke samt en rekke ulike sentralitetsmål (bakgrunnsinformasjon fra databasen)
- *Bedriftenes alder* er presentert ved hjelp av ulike grupperinger basert på stiftelsesår (bakgrunnsinformasjon fra databasen)
- *Antall ansatte* er gruppert i mikro-, små og mellomstore bedrifter (bakgrunnsinformasjon fra databasen)
- *Regnskapsinformasjon*, f.eks. omsetning, driftsresultat med mer for alle regnskapspliktige virksomheter i undersøkelsen (bakgrunnsinformasjon fra databasen)
- *Hovedmarkeder/land* er målt gjennom eksportaktivitet (surveysspørsmål)
- *Tilknytning til ulike offentlige aktører og programmer*, herunder klyngetilhørighet (NCE og Arena) (surveysspørsmål)

I enkelte tilfeller vil også andre spørsmål som er stilt i undersøkelsen bli benyttet for å forklare funn. Da undersøkelsen inneholder en rekke bakgrunnsvariabler og spørsmål, vil vi som en hovedregel ikke kommentere på variabler og spørsmål som ikke viser signifikante forskjeller.

En mer detaljert beskrivelse av de næringsmessige og geografiske bakgrunnsvariablene finnes bakerst i rapporten.

Kapittel 3. Holdninger til og utgangspunkt for immaterielle verdier og rettigheter

3.1 Innledning

Vi vil i dette kapittelet se nærmere på hvilke innstilling og holdninger virksomhetene har til immaterielle verdier og rettigheter samt hva slags utgangspunkt de har for sine holdninger.

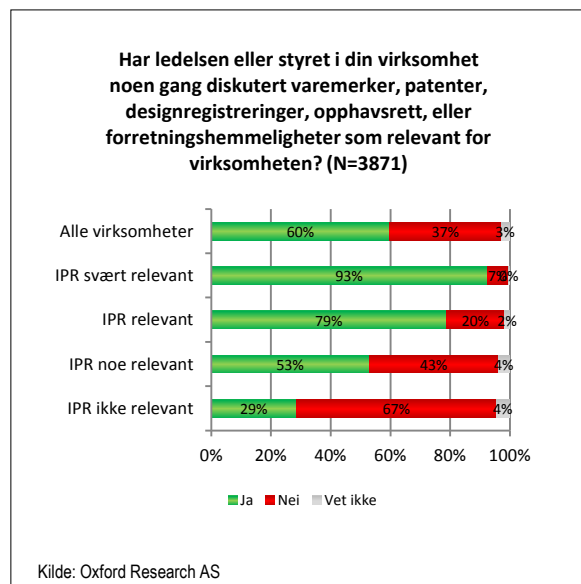
3.2 Holdninger til immaterielle verdier og rettigheter

Vi starter med å se på fordelingen mellom gruppene når det gjelder hvorvidt IPR har vært på dagsorden i virksomhetenes ledelse eller styre.

3.2.1 Diskusjon av IPR i virksomhetenes ledelse eller styre

Har virksomhetenes ledelse eller styre diskutert immaterielle rettigheter?

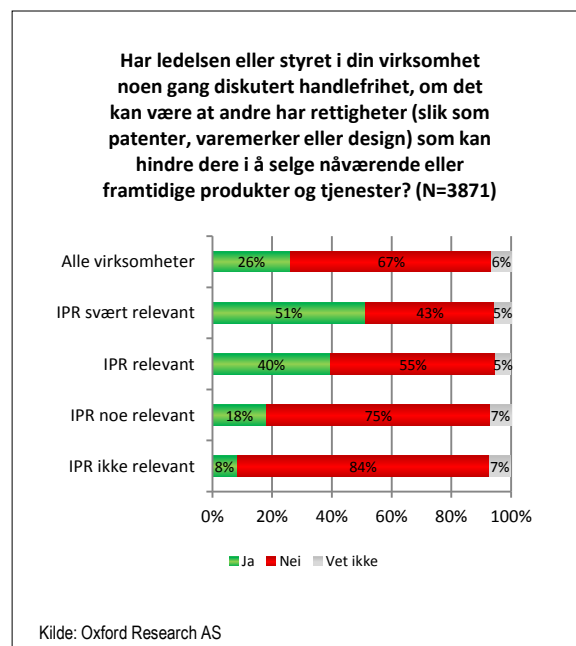
Figur 1: Diskusjon av IPR i ledelse eller styre

Som vi ser av figuren over, er det store forskjeller mellom virksomhetene, og at dette spørsmålet har vært diskutert i 60 prosent av virksomhetene som har svart på undersøkelsen.

Et annet sentralt spørsmål knyttet til hvorvidt virksomhetene er bevisste på IPR gjelder handlefrihet.

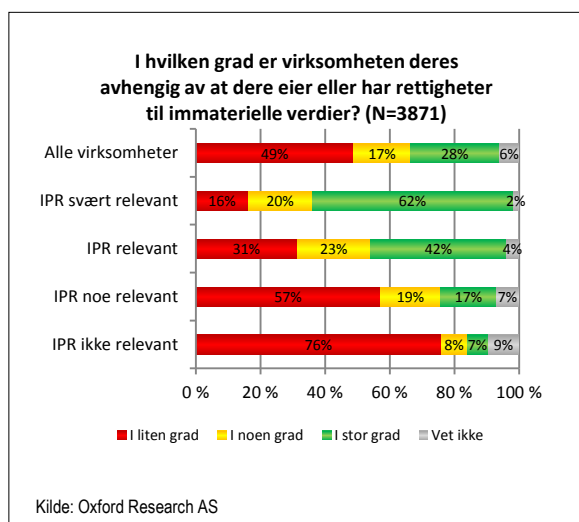
Figur 2: Diskusjon av handlefrihet i ledelse eller styre

Figuren over viser at det er langt lavere bevissthet rundt handlefrihet, da kun hver fjerde virksomhet har hatt dette opp til diskusjon. Vi ser imidlertid at ledelsen i litt over halvparten av virksomhetene i gruppen «IPR svært relevant» har diskutert dette.

Vi har også spurt virksomhetene direkte om i hvilken grad de er avhengige av at de eier eller har rettigheter til immaterielle verdier.

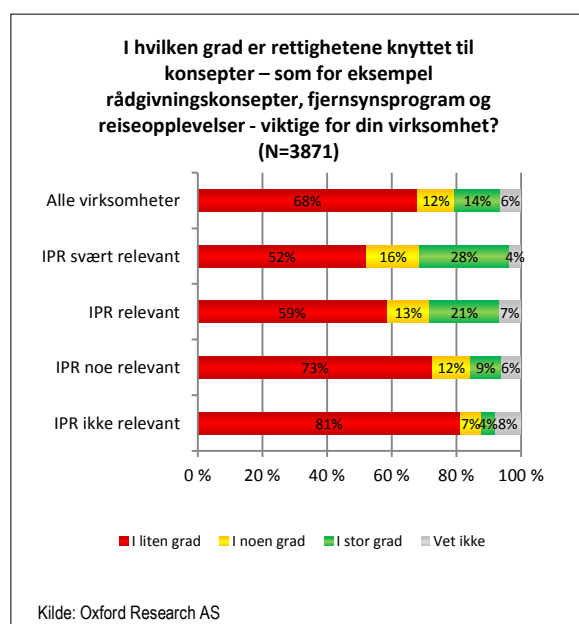
Figur 3: Avhengighet av eierskap eller rettigheter til immaterielle verdier

Rundt halvparten av virksomhetene som har besvart undersøkelsen mener at de i liten grad er avhengige av å eie eller å ha rettigheter til immaterielle verdier.

Vi har også spurt om rettighetene knyttet til konsepter, som rådgivningskonsepter, fjernsynsformat og reiseopplevelser. Disse kan sees på som eksempler på immaterielle verdier som ikke har konkrete immaterielle rettigheter knyttet til seg: Det er ikke mulig å patentere eller ha opphavsrett til plottet i en TV-serie.

Figur 4: Rettigheter knyttet til konsepter

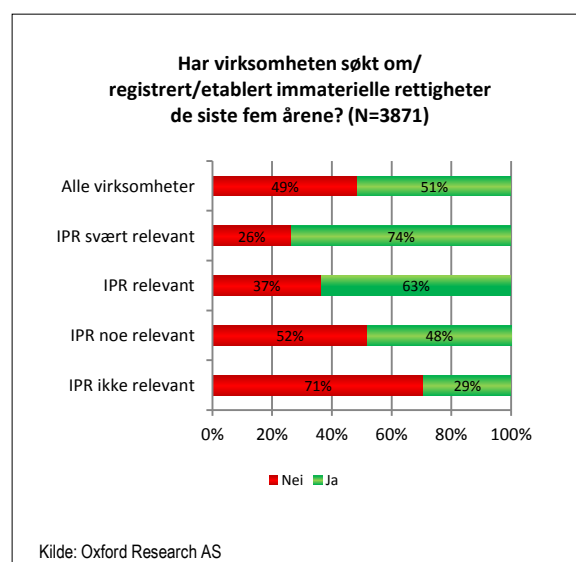
Det er en lavere andel av virksomhetene som mener at rettigheter til konsepter er viktige, enn for imma-

terielle rettigheter generelt. Det som kjennetegner virksomheter som i stor grad er avhengige av å eie eller å ha rettigheter til immaterielle verdier, er at de er overrepresenterte i kompetanseintensive næringer, både innenfor industri og tjenesteyting. De er videre i større grad lokalisert i storbyregioner og det er ingen forskjell mellom virksomhetene ut fra størrelse. De som i stor grad mener at rettigheter til konsepter er viktige, er også overrepresenterte i kompetanseintensive næringer, dog innenfor tjenesteyting og det er mikrobidrifter som skiller seg ut. Vi finner ingen tydelige geografiske forskjeller, men virksomhetene som i stor grad mener at rettigheter til konsepter er viktige, er yngre enn de som i stor grad er avhengige av å eie eller å ha rettigheter til immaterielle verdier.

3.2.2 Registrering/etablering av immaterielle rettigheter

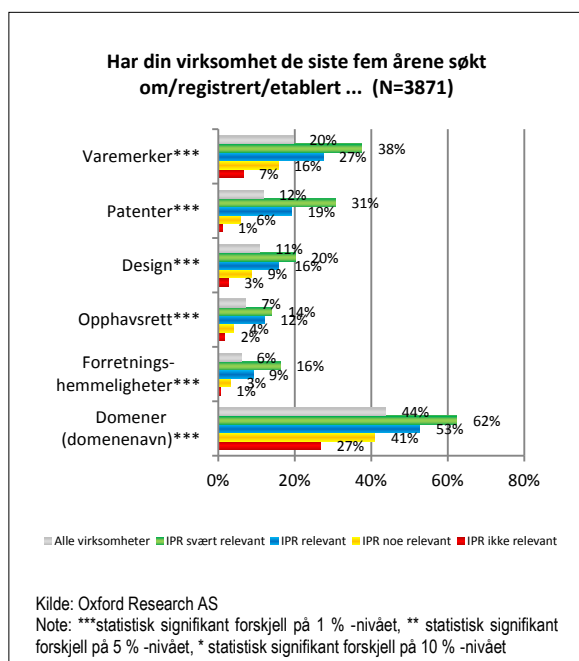
Vi har også spurt virksomhetene om de har søkt om, etablert eller registrert immaterielle rettigheter samt benyttet seg av slike i løpet av de siste fem årene. Vi starter med å se på andelen i hver av gruppene som har søkt om, etablert eller registrert en eller flere av seks ulike immaterielle rettigheter de siste fem årene.

Figur 5: Registrering/etablering av immaterielle rettigheter siste fem år, totalt

Som figuren viser, har om lag halvparten av virksomhetene søkt om, etablert eller registrert en eller flere av seks ulike immaterielle rettigheter de siste fem årene. I neste figur ser vi mer detaljert på de ulike immaterielle rettighetene.

Figur 6: Registrering og etablering av immaterielle rettigheter

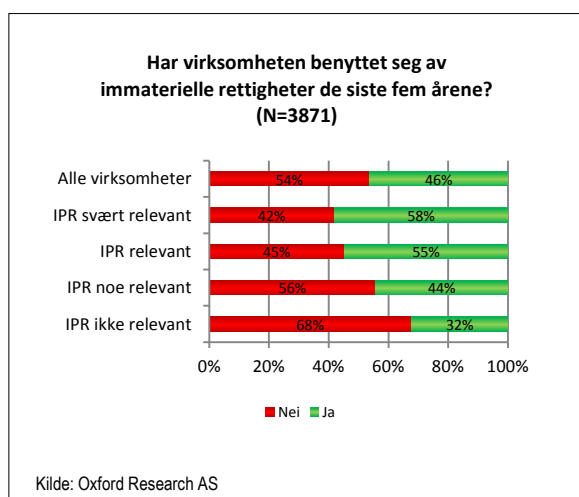

Som vi ser av figuren over, er det meget store forskjeller både mellom både de ulike immaterielle rettighetene samt mellom virksomhetsgruppene.

3.2.3 Faktisk bruk av immaterielle rettigheter

Vi har også spurt virksomhetene om hvorvidt de har benyttet seg av immaterielle rettigheter. Vi starter med å se på andelen i hver av gruppene som har benyttet seg av en eller flere av seks ulike immaterielle rettigheter de siste fem årene.

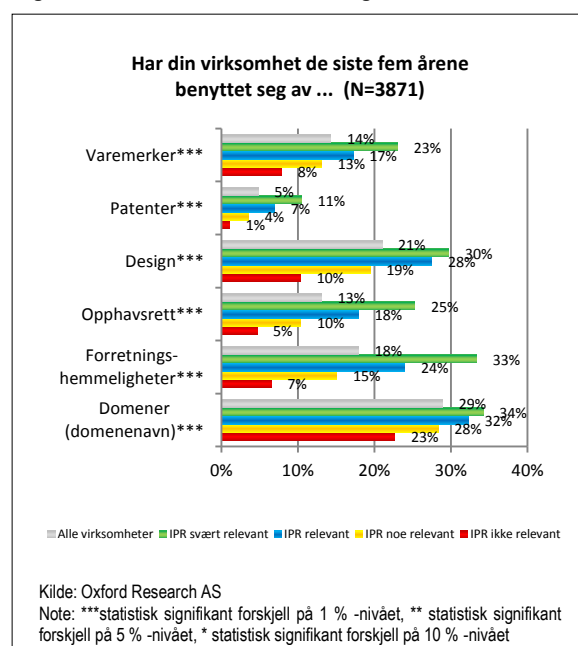
Figur 7: Bruk av immaterielle rettigheter siste fem år, totalt

Figuren over viser at det er en noe lavere andel av alle virksomhetene som har benyttet seg av enn som har søkt om, etablert eller registrert en eller flere av seks ulike immaterielle rettigheter de siste fem årene. Forskjellene mellom virksomhetsgruppene er i dette tilfellet lavere, men likevel statistisk signifikante.

I neste figur ser vi nærmere på de ulike immaterielle rettighetene.

Figur 8: Bruk av immaterielle rettigheter

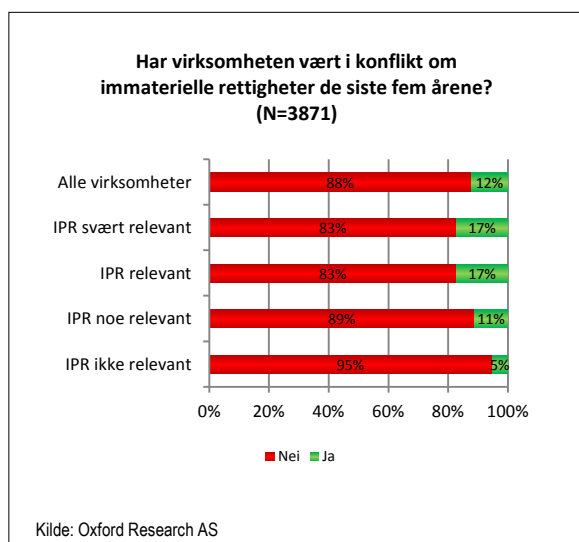

Som figuren viser, er det mindre forskjell mellom bruk av de ulike immaterielle rettighetene enn det er mellom etablering og registrering av slike (Figur 5).

3.2.4 Konflikt om immaterielle rettigheter

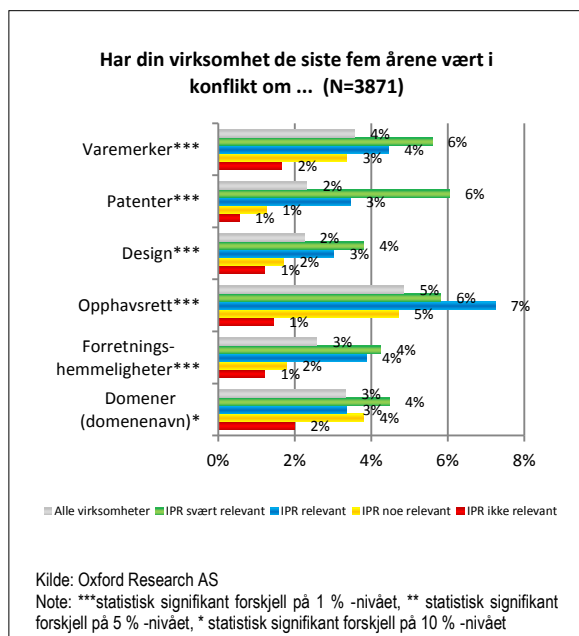
Vi har også spurt virksomhetene hvorvidt de har vært i konflikt om immaterielle rettigheter de siste fem årene. Vi starter med å se på andelen i hver av gruppene som har vært i konflikt om en eller flere av seks ulike immaterielle rettigheter de siste fem årene.

Figur 9: Konflikt om immaterielle rettigheter siste fem år, totalt

Det er kun få virksomheter som har vært i konflikt om immaterielle rettigheter de siste fem årene. Vi går videre med å se nærmere på om det er noen forskjeller mellom de ulike typene immaterielle rettigheter.

Figur 10: Konflikter om immaterielle rettigheter

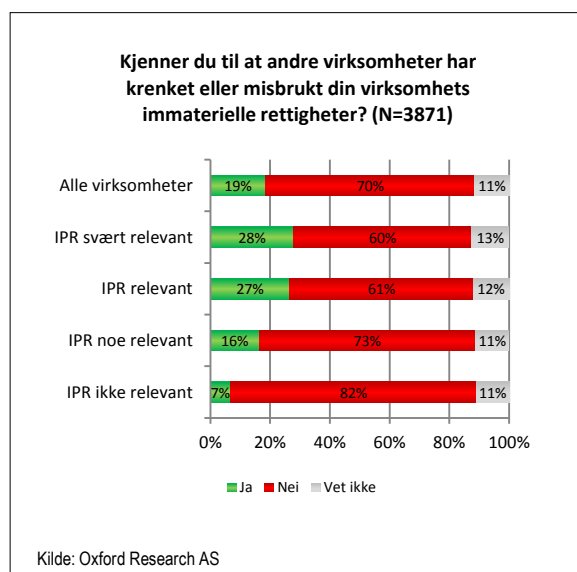

Som vi ser av figuren over, er det relativt like andeler virksomheter, totalt sett, som har vært i konflikt om de ulike typene immaterielle rettigheter. Det er imidlertid interessant å registrere at det vanlige mønsteret som viser at virksomhetene i gruppen «IPR svært relevant» ikke skårer høyest på alle de ulike typene immaterielle rettigheter når det gjelder

konflikt. For opphavsrett har virksomhetene i gruppen «IPR relevant» i høyere grad vært i konflikt enn virksomhetene i gruppen «IPR svært relevant».

Vi har som en oppfølging av konfliktspørsmålene også spurt virksomhetene om de har kjennskap til at andre virksomheter har krenket deres immaterielle rettigheter.

Figur 11: Kjennskap til krenkelse av egne immaterielle rettigheter

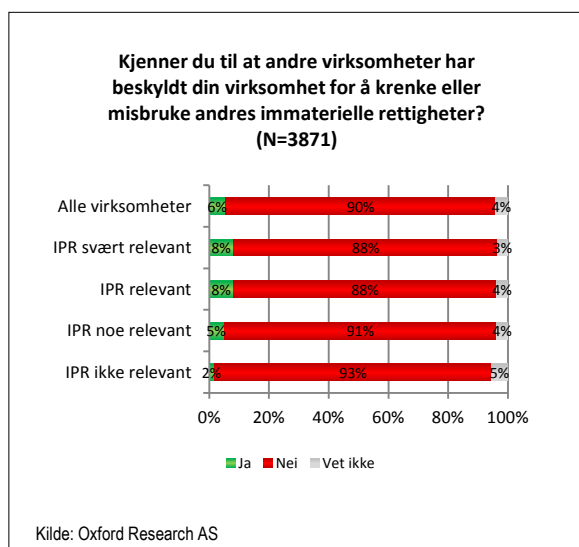

Vi ser av figuren over at om lag hver femte virksomhet har kjennskap til at andre har krenket deres immaterielle rettigheter og at det igjen er forskjeller mellom virksomhetsgruppene. Andelen som svarer vet ikke er gjennomgående nokså høy blant alle virksomhetsgruppene, noe som kan tyde på at dette er et område som ikke står øverst på deres dagsorden.

Vi har spurt virksomhetene som kjenner til at andre virksomheter har krenket deres immaterielle rettigheter om hvorvidt saken deres ble løst på en tilfredsstillende måte. Mer enn halvparten av disse virksomhetene oppgir at de i liten grad er tilfredse med løsningen på saken og det er ingen forskjeller mellom de ulike virksomhetsgruppene.

Vi har videre spurt virksomhetene om de er kjent med at andre virksomheter har beskyldt dem for misbruk eller krenkelse av immaterielle rettigheter.

Figur 12: Kjennskap til beskyldninger om å ha krenket andres immaterielle rettigheter

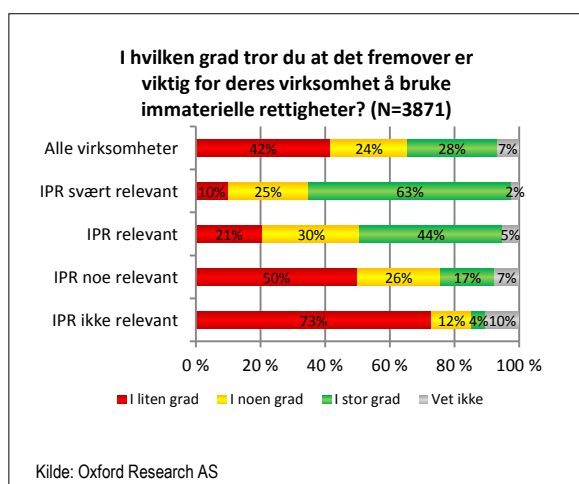

Det er enda færre virksomheter som kjenner til slike beskyldninger fra andre, og andelen som svarer vet ikke er også lavere enn sammenlignet med spørsmålet om hvorvidt man kjenner til at andre har krenket ens egne immaterielle rettigheter. På spørsmålet om tilfredshet med løsning av saken, oppgir mellom 55 og 70 prosent av alle virksomhetsgruppene at de i noen eller stor grad er tilfredse med løsningen på saken.

3.2.5 Bruk av immaterielle rettigheter i fremtiden

Et sentralt spørsmål er hvordan virksomhetene ser for seg at de vil forholde seg til immaterielle rettigheter i tiden fremover. Dette er vist i de neste to figurene.

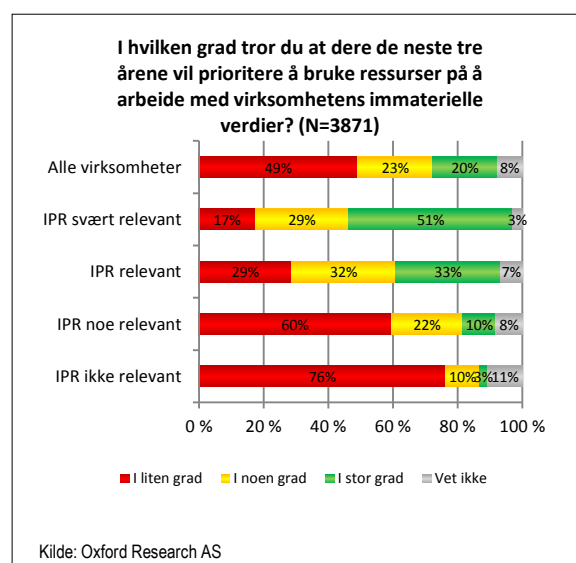
Figur 13: Bruk av immaterielle rettigheter i tiden fremover

Som vi ser av den første av disse figurene, er det meget store forskjeller mellom virksomhetsgruppene ut fra hvordan de vurderer betydningen av immaterielle rettigheter i tiden fremover.

Store forskjeller mellom virksomhetsgruppene fremkommer også når de blir bedt om å vurdere om de i neste tre årene kommer til å benytte ressurser på å arbeide med immaterielle verdier.

Figur 14: Ressursbruk og immaterielle verdier de neste tre årene

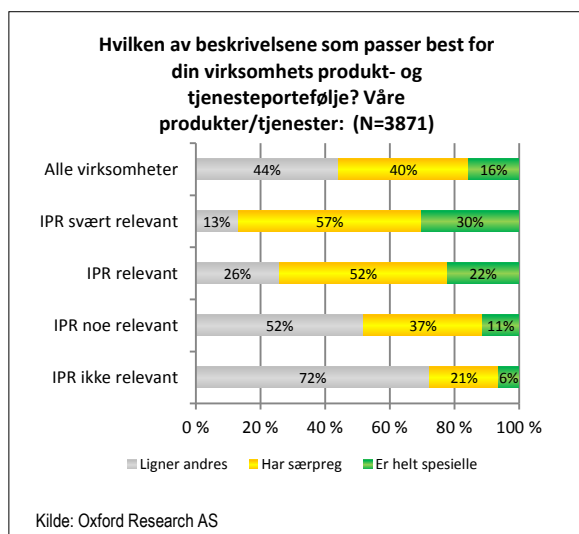

Dette er et sentralt spørsmål i undersøkelsen, spesielt når det analyseres i sammenheng med den alternative, clusterbaserte virksomhetsinndelingen som tar utgangspunkt i virksomhetenes bevissthet om og vurdering av viktigheten av immaterielle rettigheter. Virksomhetene som er i gruppen «IPR viktig» må oppfattes som at de virkelig har tenkt å prioritere å bruke ressurser på å arbeide med virksomhetens immaterielle verdier de neste tre årene. Samtlige av de 714 virksomhetene i denne gruppen svarer at de i stor grad vil bruke ressurser på å arbeide med virksomhetens immaterielle verdier de neste tre årene.

3.3 Holdninger til innovasjon

Vi har stilt virksomheten ulike typer spørsmål for å kartlegge deres innovasjons- og utviklingsaktivitet. Vi starter med å se på deres produkt- og tjenesteporteføljer.

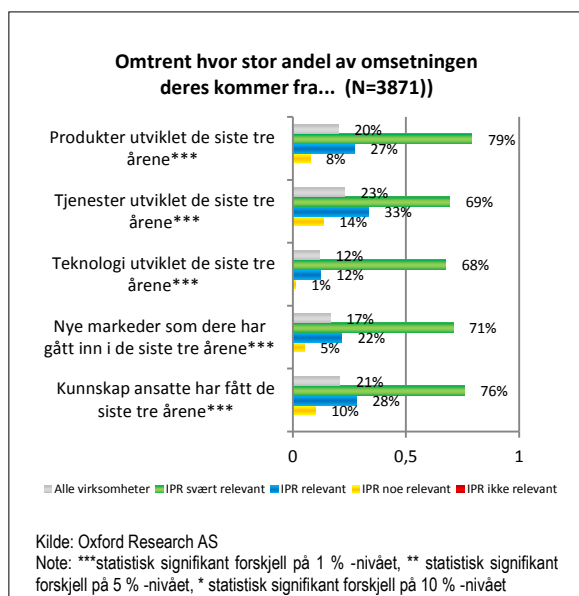
Figur 15: Ulikheter i produkt- og tjenesteportefølje

Som vi ser av figuren over, er produkt- og tjenesteporteføljen til de ulike typene virksomhetene svært forskjellige.

Disse forskjellene gjør seg også gjeldende når vi ser på andelen av virksomhetenes omsetning som stammer fra utviklingsarbeid som har vært gjennomført de siste tre årene. I figuren under vises andelen virksomheter i de ulike gruppene som oppgir at over halvparten av omsetningen kommer fra slikt utviklingsarbeid.

Figur 16: Andel virksomheter som oppgir at over halvparten av omsetning er basert på utviklingsarbeid de siste tre årene

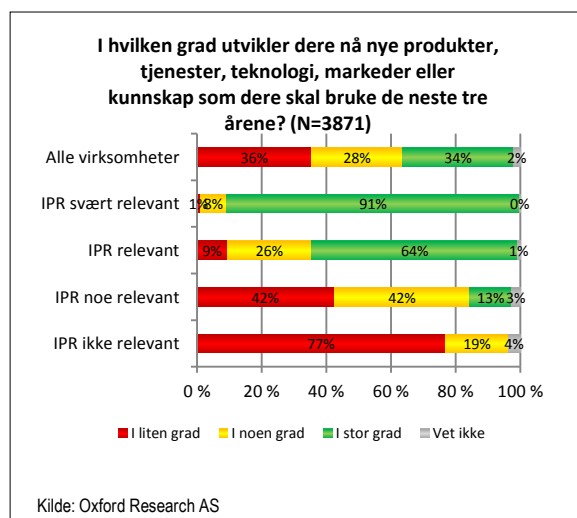

Igjen ser vi at det er meget store forskjeller mellom virksomhetene. Virksomheter i gruppen «IPR svært

relevant» har gjennomgående langt høyere andeler av sin omsetning som er basert på produkter, tjenester, teknologi etc. som er utviklet de siste tre årene.

Disse forskjellene gjenspeiles i enda større grad når vi ser på utviklingsarbeidet virksomhetene gjennomfører i dag og som skal legge grunnlaget for deres omsetning i de neste tre årene inn i fremtiden.

Figur 17: Utviklingsarbeid i dag

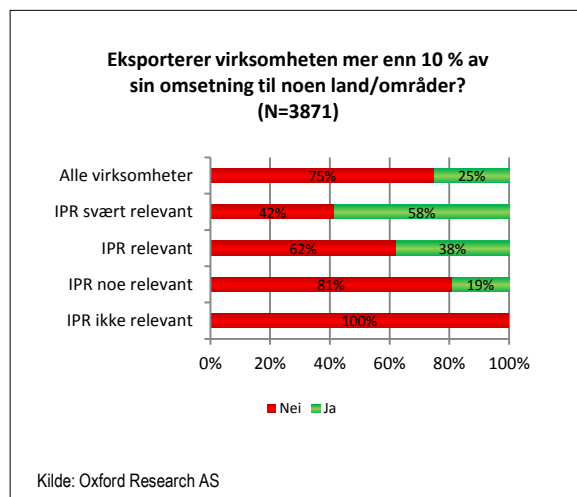

Det er med andre ord store forskjeller på hvor innovative virksomhetene i de fire gruppene er, slik hensikten med denne inndelingen også er.

3.4 Eksport

Vi har sett nærmere på eksportaktiviteten til de ulike virksomhetene.

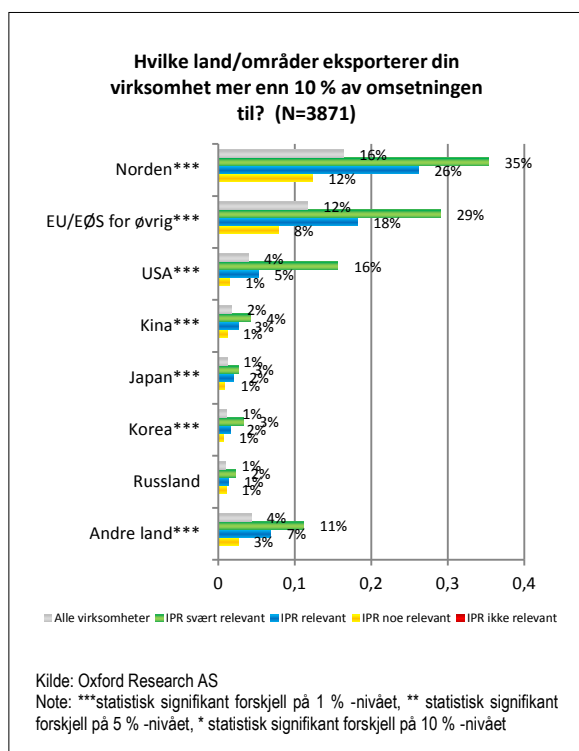
Figur 18: Eksportvirksomhet blant virksomhetene

Som vi ser av figuren, oppgir hver fjerde virksomhet at den eksporterer mer enn ti prosent av sin omsetning. Denne andelen er vesentlig høyere for virksomheter i gruppen «IPR svært relevant».

Vi ser i neste figur mer detaljert på hvilke land og områder virksomhetene eksporterer til.

Figur 19: Eksport fordelt på land/områder

Figuren over viser tydelig at det er land i Norden og Europa som dominerer som eksportland.

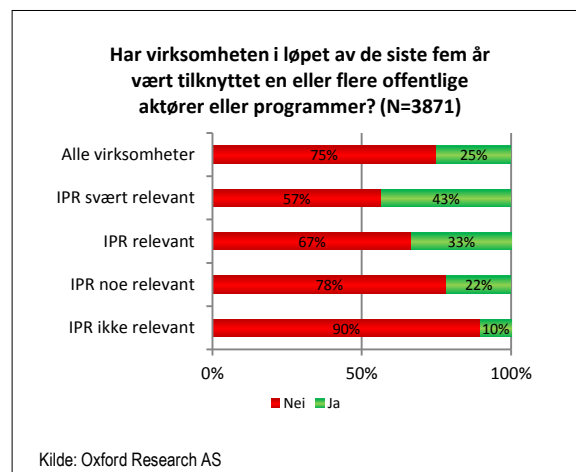
3.5 Tilknytning til aktører og programmer for næringsutvikling

Vi har også kartlagt hvorvidt virksomhetene i løpet av de siste fem årene har vært tilknyttet en eller flere av følgende offentlige programmer eller aktører:

- Et bedriftsnettverk gjennom Innovasjon Norge eller en næringsklynge gjennom Arena- eller NCE-programmet
- En næringshage
- En forskningspark
- En kunnskapspark
- En inkubator
- Et teknologioverføringskontor ved universitet eller høyskole (TTO)

I figuren under viser vi først andelen virksomheter i de ulike gruppene som har oppgitt at de har hatt tilknytning til en eller flere offentlige programmer eller aktører de siste fem årene.

Figur 20: Tilknytning til offentlige programmer eller aktører de siste fem år

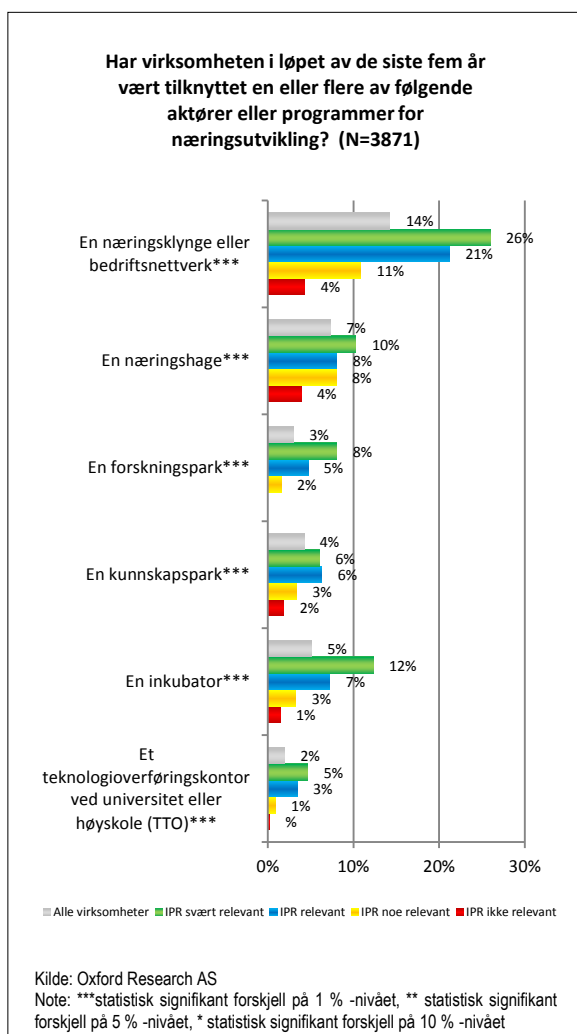

Denne figuren viser meget interessante funn. For det første ser vi at hver fjerde virksomhet har eller har hatt tilknytning til en eller flere offentlige programmer eller aktører i løpet av de siste fem årene. Videre ser vi at 43 prosent av virksomhetene i gruppen «IPR svært relevant» har eller har hatt en slik tilknytning. Dette tyder på at virkemiddelapparatet lykkes med å fange opp innovative virksomheter. Det er videre interessant at IPR-relevansinndelingen skiller mer mellom virksomhetene enn det den alternative inndelingen gjør. I den gruppen som skårer høyest i denne inndelingen, «IPR viktig», har 39 prosent av virksomhetene hatt tilknytning til en eller flere offentlige programmer eller aktører i løpet av de siste fem årene.

Videre analyser viser at det er industrivirksomheter og virksomheter i landets minst og mindre sentrale kommuner, og spesielt innenfor det distriktspolitiske virkeområdet som er overrepresenterte med hensyn til tilknytning til en eller flere offentlige programmer eller aktører i løpet av de siste fem årene. Videre kjennetegn er at de er mellomstore og har erfaring med immaterielle rettigheter. De eksporterer mer og er ikke blant de aller yngste virksomhetene.

I den neste figuren ser vi mer detaljert på hvilke offentlige programmer eller aktører virksomhetene har vært eller er tilknyttet.

Figur 21: Tilknytning til offentlige programmer eller aktører de siste fem år, etter program og aktør

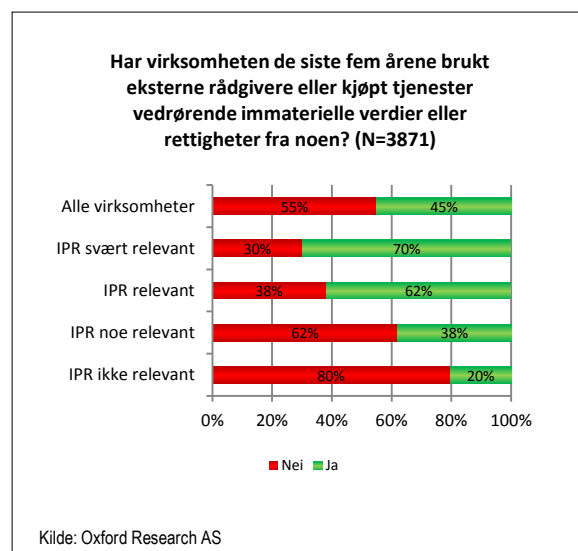

Som vi ser av figuren over, oppgir virksomhetene som har besvart undersøkelsen at den mest utbredte tilknytningen er gjennom deltakelse i klynge- og nettverksprogrammer som bedriftsnettverk, NCE og Arena. Her er særlig virksomhetene i gruppen «IPR svært relevant». En samlet betraktning viser at det er en noe høyere andel av virksomhetens som har vært tilknyttet næringshager, inkubatorer samt kunnskaps- og forskningsparker (16 prosent) enn klynge- og nettverksprogrammer som bedriftsnettverk, NCE og Arena (14 prosent).

3.6 Bruk av rådgivere

Et relatert spørsmål er hvorvidt virksomheten de siste fem årene har brukt eksterne rådgivere eller kjøpt tjenester vedrørende immaterielle verdier eller rettigheter fra noen. Vi starter med å se på andelen virksomheter som har oppgitt at de har benyttet en eller flere av de 16 ulike rådgiverne som er spesifisert i undersøkelsen.

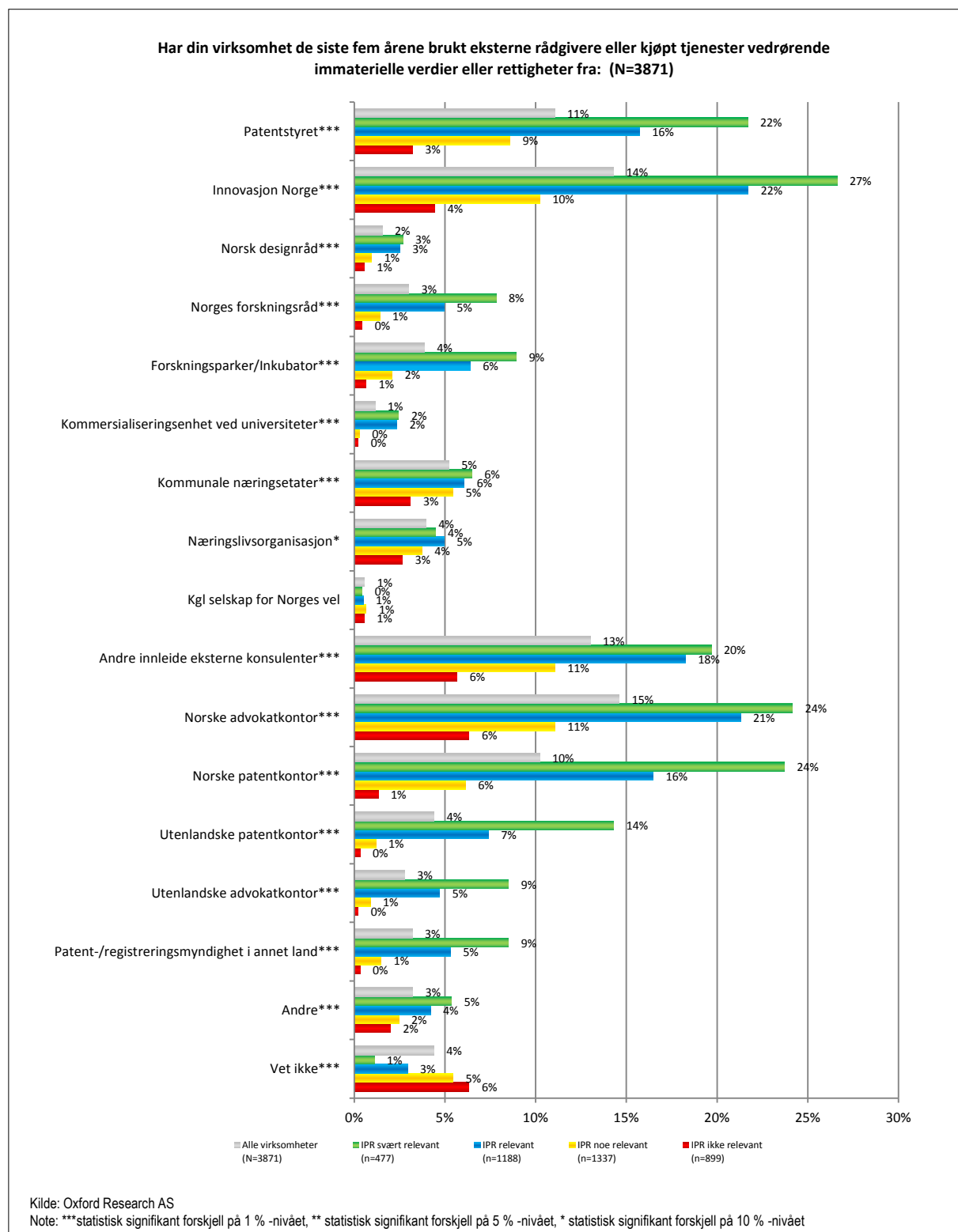
Figur 22: Bruk av IPR-rådgivere de siste fem årene

Nesten halvparten av alle virksomheter har i løpet av de siste fem årene brukt eksterne rådgivere eller kjøpt tjenester vedrørende immaterielle verdier eller rettigheter fra noen. Vi ser at denne andelen er langt høyere blant virksomhetene i gruppen «IPR svært relevant». Blant disse har 70 prosent av virksomhetene brukt rådgivere.

I den neste figuren har vi sett nærmere på hva slags rådgivere virksomhetene har benyttet seg av.

Figur 23: Bruk av ulike IPR-rådgivere de siste fem årene

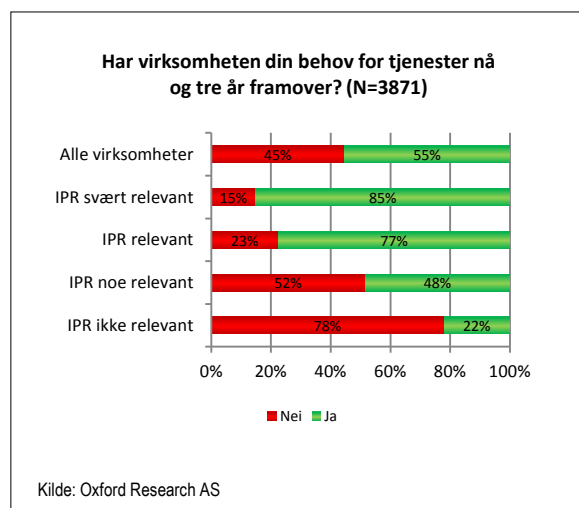
Det er i hovedsak tjenestene til norske patent- og advokatkontor samt Patentstyret og Innovasjon Norge som har vært etterspurt av virksomhetene. Vi

ser også at det er store forskjeller mellom virksomhetsgruppene.

3.7 Behov for IPR-tjenester fremover

Vi har også spurt virksomhetene om hvorvidt og hva slags tjenester de regner med å ha behov for nå og tre år fremover. Vi starter med å se andelen virksomheter som har oppgitt behov for en eller flere av de 16 områdene som er spesifisert i undersøkelsen.

Figur 24: Behov for tjenester

Vi ser av figuren over at litt i overkant av halvparten av alle virksomhetene mener at de vil ha behov for en eller flere av tjenestene som er vist i neste figur nå og tre år fremover. Behovet for tjenester er størst blant virksomhetene i gruppene «IPR svært relevant» og «IPR relevant». Det er også verdt å påpeke at nesten halvparten av virksomhetene i gruppen «IPR noe relevant» oppgir at de har behov for tjenester fremover.

Videre analyser viser at behovet for tjenester er høyest blant kompetanseintensive virksomheter i industrien og tjenesteytende næringer, nærmere bestemt for virksomheter innenfor informasjon og kommunikasjon, kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter samt industri. Forskjellene mellom virksomhetene er mindre tydelige ut fra deres geografiske lokalisering, men det er en tendens til at behovet er størst for virksomheter som er lokalisert i storbyregioner og enda tydeligere for virksomheter lokalisert i senterkommuner i storbyregioner. Det er ingen forskjeller mellom de største og de minste virksomhetene, men det er de yngste virksomhetene som oppgir å ha det største tjenestebehovet nå og tre år fremover.

Det som imidlertid skiller mest mellom de som sier at de har et behov for tjenester og de som ikke gjør

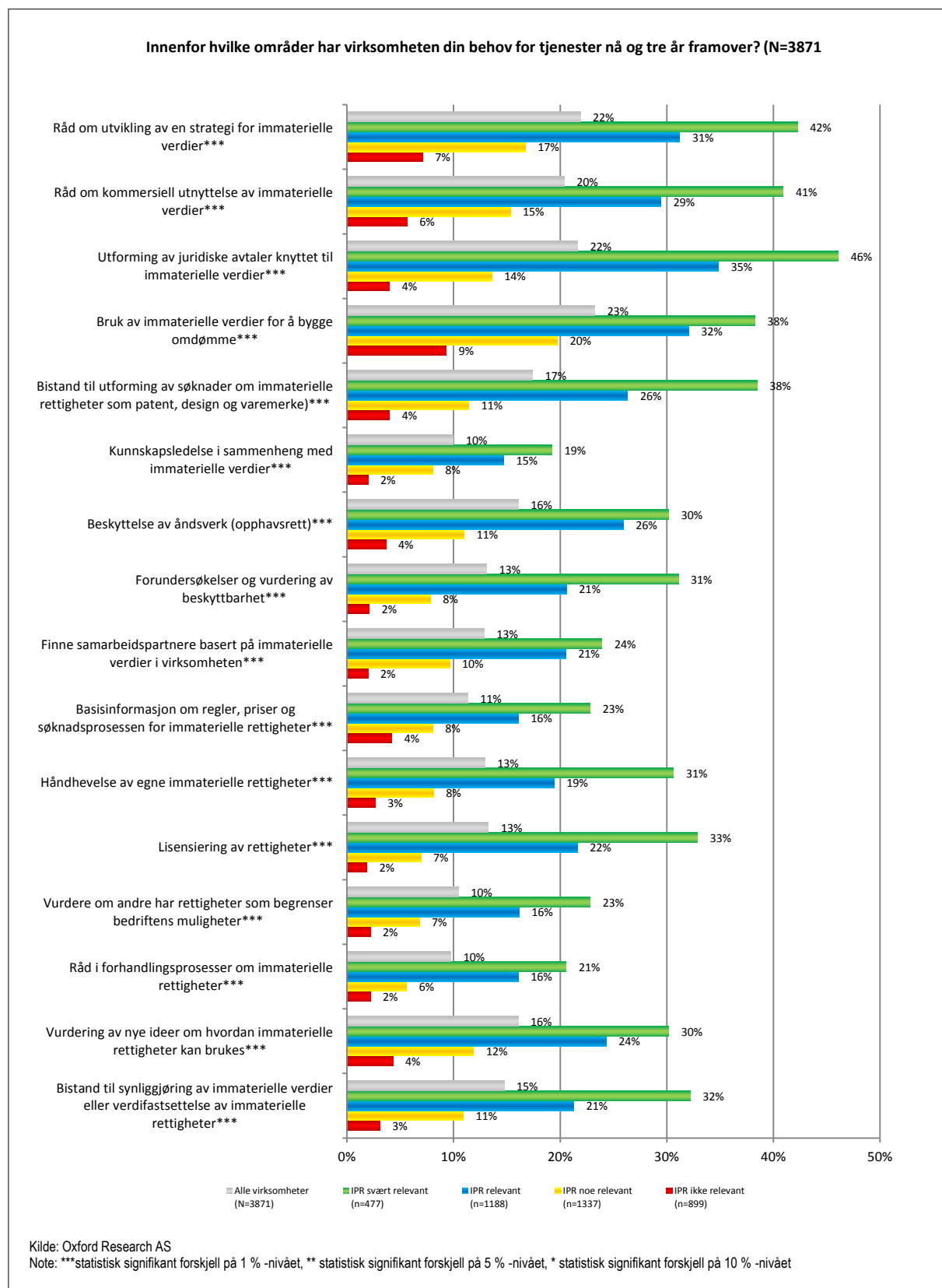
det, er at førstnevnte gruppe er langt mer bevisste når det gjelder immaterielle verdier og rettigheter. Dette kommer til uttrykk gjennom at disse virksomhetene i større grad har diskutert IPR og handlefrihet i ledelsen, og de har i større grad søkt om, benyttet og vært i konflikt om immaterielle rettigheter. De har også bedre kjennskap til beskyttelsesmulighetene IPR gir og de opplever i større grad alle de ulike barrierene for å ta i bruk immaterielle rettigheter. De er videre mer innovative, forsker mer og har mer eksport.

I de to neste figurene ser vi nærmere på de spesifikke områdene virksomhetene har vurdert om de vil ha behov for tjenester innenfor, nå og tre år fremover. Figur 25 viser tjenestebehovet basert på inndelingen etter IPR-relevans, mens Figur 26 viser det samme tjenestebehovet etter hvor viktig virksomheten vurderer IPR til å være. Det er 10,4 prosent av virksomhetene som IPR betraktes å være svært relevant for (se Tabell 10), og det er 18,4 prosent av alle bedriftene som har tatt stilling til IPR og som mener det er viktig (se Tabell 14). Begge disse gruppene er markert med grønt i sine respektive figurer.

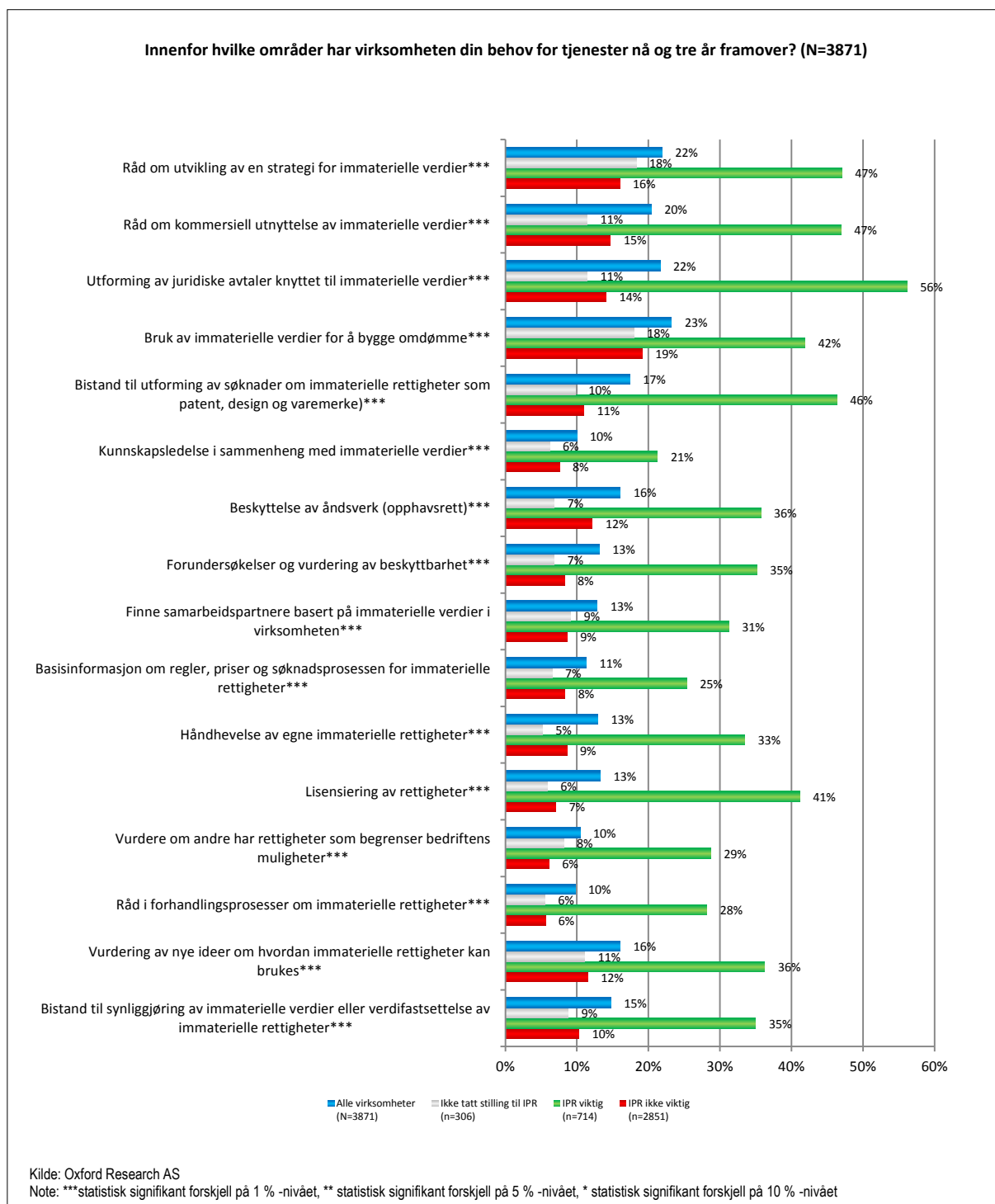
En mulig forskjell på gruppene er at «IPR viktig» i større grad etterspør praktiske tjenester som utforming av juridiske avtaler og søknader om immaterielle rettigheter. Siden denne gruppen er valgt ut ved at de har tenkt å bruke ressurser på området de neste tre årene, kan det forklare at de etterspør operative tjenester.

Når det gjelder hva som skiller mellom virksomhetene og behovene for de ulike enkelttjenestene, finner vi noen trekk som går igjen for samtlige av tjenestene. Det er de yngste virksomhetene som i høyest grad etterspør dem, og det er virksomheter som i større grad har søkt om, benyttet eller vært i konflikt om immaterielle rettigheter. I tillegg har de i større grad benyttet rådgivning tidligere og de har i større grad eksport samt har tilknytning til aktører og programmer for næringsutvikling. Det er mindre klart hvor virksomhetene er plassert geografisk og næringsmessig, men det er – med unntak av tjenesten «Bruk av immaterielle verdier for å bygge omdømme» alltid slik at de mest kompetanseintensive virksomhetene i størst grad etterspør de ulike tjenestene.

Figur 25: Behov for tjenester på ulike områder, basert på inndeling etter IPR-relevans

Figur 26: Behov for tjenester på ulike områder, basert på inndeling etter viktighet av IPR

Når vi sammenligner svarene de ulike gruppene har gitt, ser vi at alle er samstemte om hvilke tjenester som er viktigst, når vi ser på topp tre tjenester. I tillegg ser vi at de mest avanserte og innovative virksomhetene også er samstemte om rekkefølgen på topp tre tjenestene, det samme gjelder

for virksomhetene som bør revurdere sin IPR-innstilling og alle virksomheter. Dermed kan det ikke utelukkes at rekkefølgen spørsmålene er stilt i kan ha påvirket virksomhetenes svargivning etter som disse tre tjenestene er nevnt først i spørreskjemaet.

Kapittel 4. Kjennskap til immaterielle verdier og barrierer for å ta dem i bruk

4.1 Innledning

I dette kapittelet kartlegger vi i hvilken grad virksomhetene kjenner til forskjellige typer av immaterielle rettigheter. Det er ikke gitt noen eksempler på hvor grensen går mellom i liten, noen og stor grad.

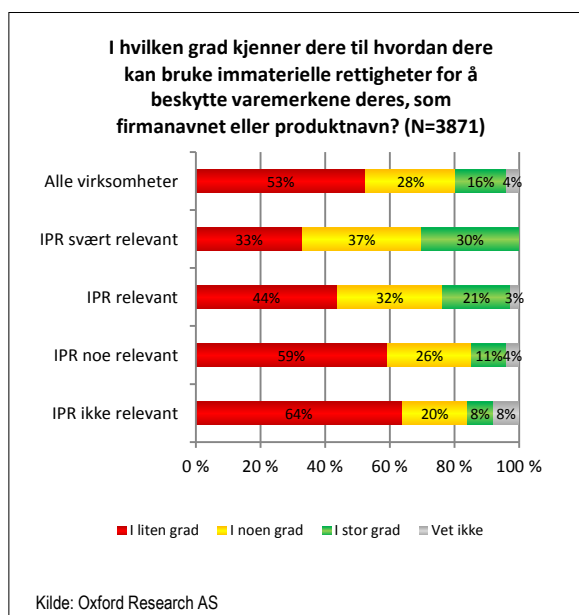
Tidligere undersøkelser (Perduco, 2012) viser at 16 prosent sier de har søkt om å registrere varemerke, 8 prosent patenter og 5 prosent designrettigheter. Dette er høyere, henholdsvis 36 prosent, 25 prosent og 17 prosent blant bedrifter som investerer i innovasjon.

Antallet som har søkt om de ulike rettighetene i denne undersøkelsen er sammenlignbare med tallene for hvor mange som «i stor grad» har kjennskap til de ulike rettighetene under.

4.2 Kjennskap til beskyttelsesmuligheter

Vi starter med å se på virksomhetenes kjennskap til bruk av immaterielle rettigheter for å beskytte varemerker.

Figur 27: Kjennskap til bruk av IPR til beskyttelse av varemerker

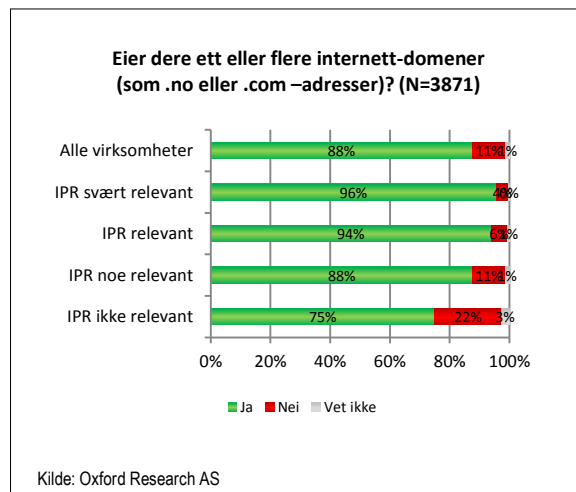

Forenklet sagt sier over halvparten av respondentene at de i liten grad kjenner til varemerke som immateriell rettighet. Tallet kan være lavt fordi spørsmålet er komplisert formulert, men andelen som sier de i stor grad kjenner til hvordan et varemerke kan beskyttes er sammenfallende med andelen som i 2012 oppgir at de har registrert varemerke. Det er viktig å være klar over at spørsmålet også kan omfatte domener og rettigheter som følge av registrering i Enhetsregisteret, og ikke bare varemerkeregistreringer.

Videre analyser viser at kjennskapen øker med bedriftsstørrelse og er størst blant relativt unge virksomheter. Kjennskapen er videre størst blant virksomheter i sentrale strøk, og da særlig blant industribedrifter og virksomheter i tjenesteytende sektor.

Vi ser videre på virksomhetenes eierskap til internettdomener.

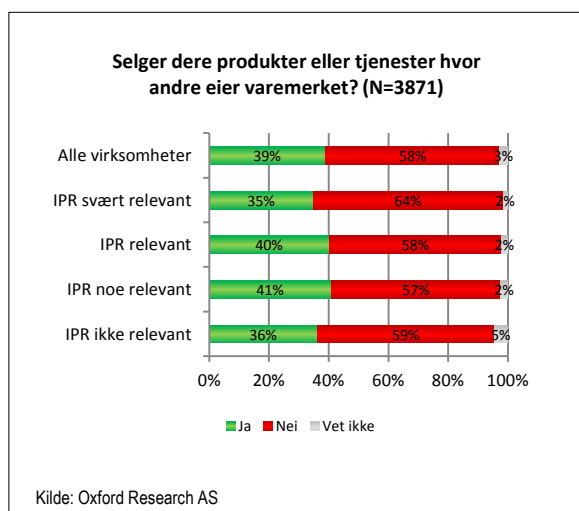
Figur 28: Eierskap til internettdomener

Nesten 90 prosent av alle respondentene har ett eller flere domener på internett. Antall domener under .no er over 600 000., og omtrent 250 000 domener under .com, .net osv. (kilde: norid.no). Det er noe over 500 000 bedrifter i Norge (kilde: ssb.no), så tallene er konsistente med dette.

I den neste figuren ser vi nærmere på utbredelsen av salg av produkter og tjenester som andre eier varemerket til.

Figur 29: Salg av produkter og tjenester som andre eier varemerket til

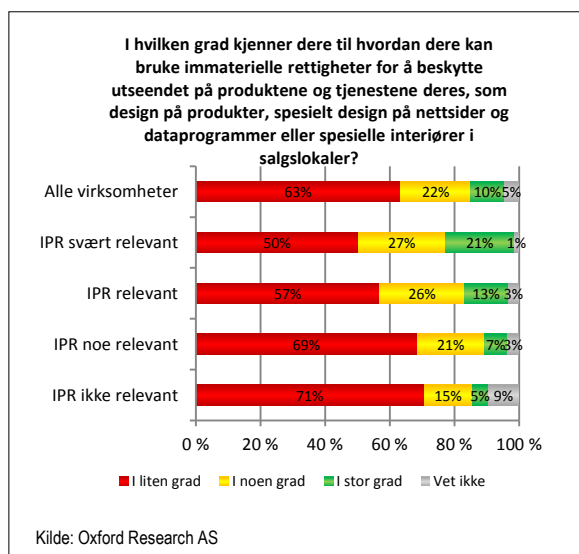

Interessant nok så er det færre virksomheter i gruppen «IPR svært relevant» som selger andres varemerker, for eksempel ved import- eller agenturvirksomhet. Videre analyser viser at dette forekommer i større grad i småbedrifter innen bygg- og anlegg i mellomstore byregioner.

Patentstyret registrerer lisenser, om partene ønsker det. Det er svært få slike registreringer; totalt er det 52 lisenser gitt fra selskaper i USA, og bare 27 gitt fra norske bedrifter. (kilde: Patentstyrets database, med forbehold om feil).

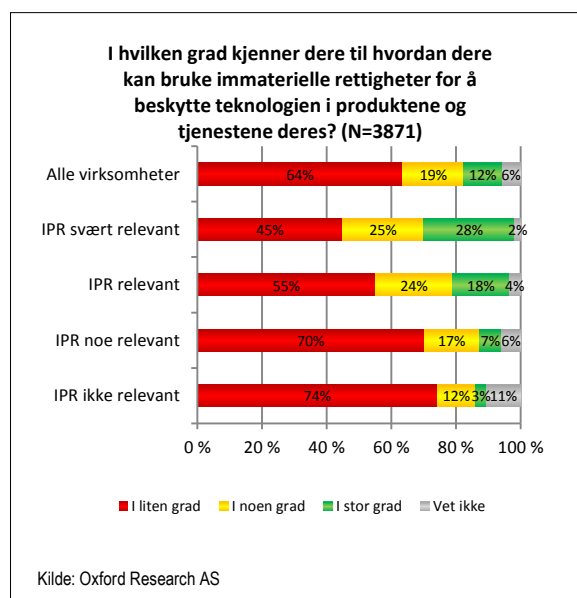
Vi går videre med å se på virksomhetenes kjennskap til bruk av immaterielle rettigheter til beskyttelse av design.

Figur 30: Kjennskap til bruk av IPR til beskyttelse av design

En tredjedel av alle virksomhetene og halvparten av de som tilhører gruppen «IPR svært relevant» har noen eller stor grad av kjennskap til designregistrering. Videre analyser viser at det er bedrifter innenfor tjenesteytende næringer i sentrale strøk som har best kjennskap til designregistrering.

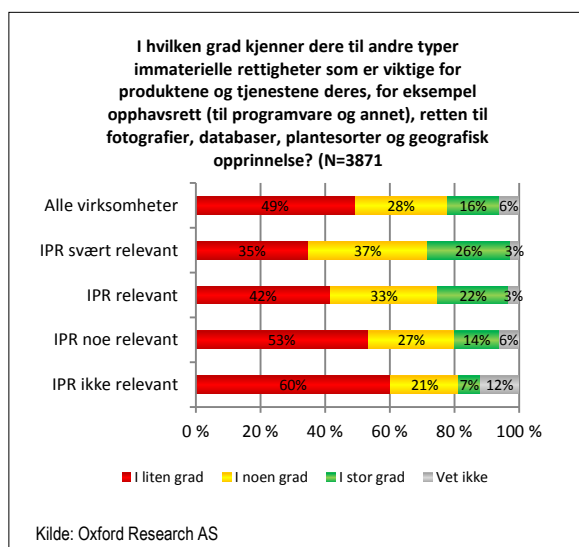
Figur 31: Kjennskap til bruk av IPR til beskyttelse av teknologi

Kjennskapen til patenter er høyere enn for design for virksomheter i gruppene «IPR svært relevant» og «IPR viktig». Alle virksomheter sett under ett kjenner omtrent like godt til design som til patenter. Patent er ikke nevnt eksplisitt, og spørsmålet kan også tolkes til å omfatte opphavsrett og andre rettigheter, selv om neste spørsmål går direkte på disse rettighetene. Sammenligner man med Figur 35, så er det ikke konsistent at noen flere kjenner til hvordan de rent praktisk beskytter en oppfinnelse.

Videre analyser viser at kjennskap til bruk av immaterielle rettigheter til beskyttelse av teknologi øker med bedriftsstørrelse og er høyest blant relativt unge virksomheter. Kjennskapen er videre høyest blant industribedrifter i sentrale strøk.

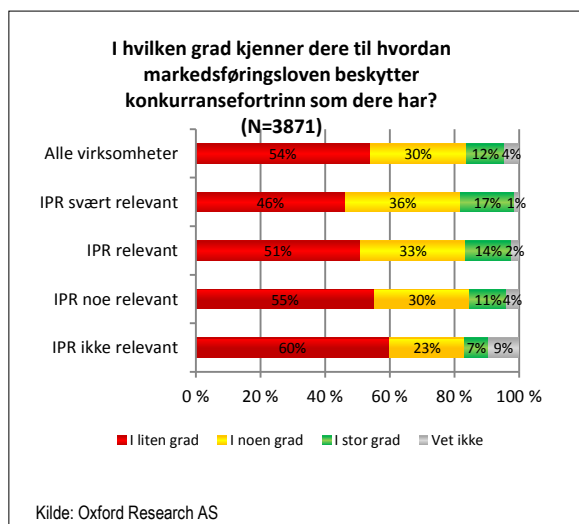
Figur 32: Kjennskap til bruk av IPR til beskyttelse av annet

Disse rettighetene er bedre kjent enn designregistrering. Siden det spørres om flere andre rettigheter samlet, er det bare en indikasjon på at kjennskapen til disse rettighetene er på samme nivå som for de andre.

Vi har også spurt virksomhetene om deres kjennskap til beskyttelsesmulighetene i markedsføringsloven.

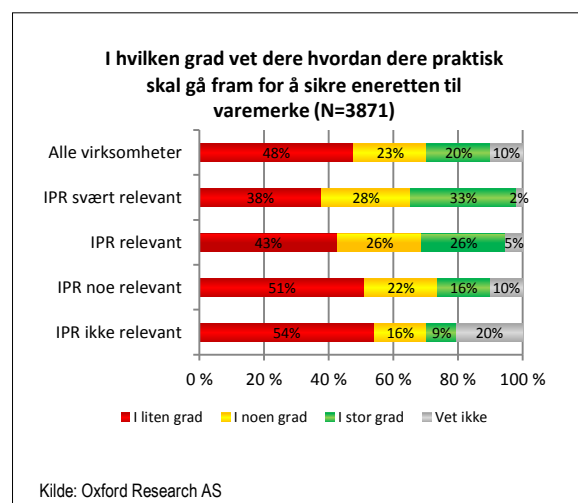
Figur 33: Kjennskap til markedsføringslovens beskyttelsesmuligheter

Markedsføringslovens generalklausul om god forretningsskikk næringsdrivende imellom, sammen med bestemmelsene om etterligning av annens produkt, gir et vern med hensyn til ulovlig kopiering. Det er flere som kjenner til dette enn til designregistrering; over 40 prosent har noen eller stor grad av kjennskap.

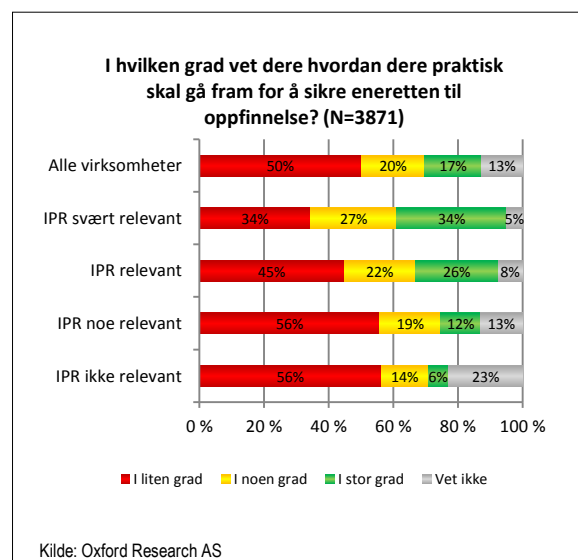
Videre analyser viser igjen at kjennskapen øker med bedriftsstørrelse, men at de eldste virksomhetene kjenner markedsføringslovens beskyttelsesmuligheter best. Kjennskapen er høyest blant industrivirksomheter i urbane strøk.

Figur 34: Praktisk kjennskap til sikring av enerett til varemerke

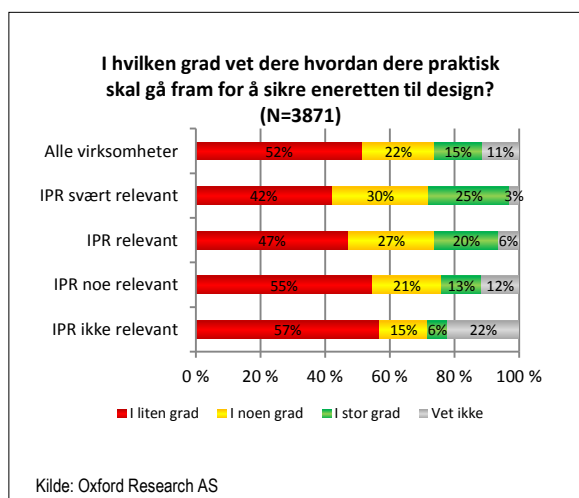
Nesten halvparten av virksomhetene vet i liten grad hvordan man søker om varemerke. Det er igjen de største bedriftene som har mest kjennskap og dette er industribedrifter i sentrale strøk.

Figur 35: Praktisk kjennskap til sikring av enerett til oppfinnelse

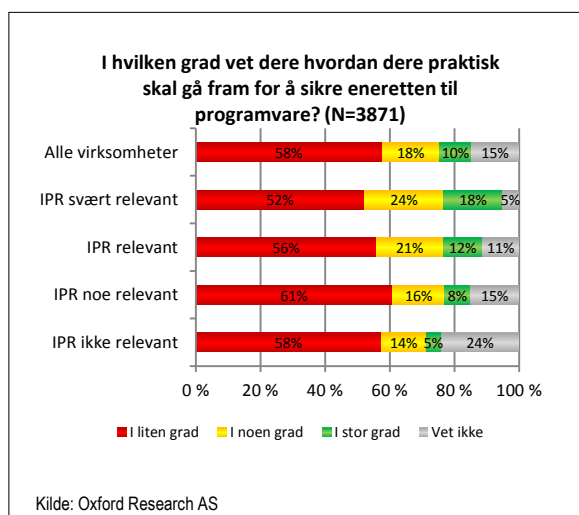
Halvparten av respondentene vet i liten grad hvordan man søker om patent. De som vet det i noen eller større grad har de samme kjennetegnene som virksomhetene med praktisk kjennskap til hvordan man søker om varemerke.

Figur 36: Praktisk kjennskap til sikring av enerett til design

Litt over halvparten av respondentene vet i liten grad hvordan man søker om registrering av design. De som vet det i noen eller større grad har de samme kjennetegnene som virksomhetene med praktisk kjennskap til hvordan man søker sikrer enerett til varemerke og oppfinnelse.

Figur 37: Praktisk kjennskap til sikring av enerett til programvare

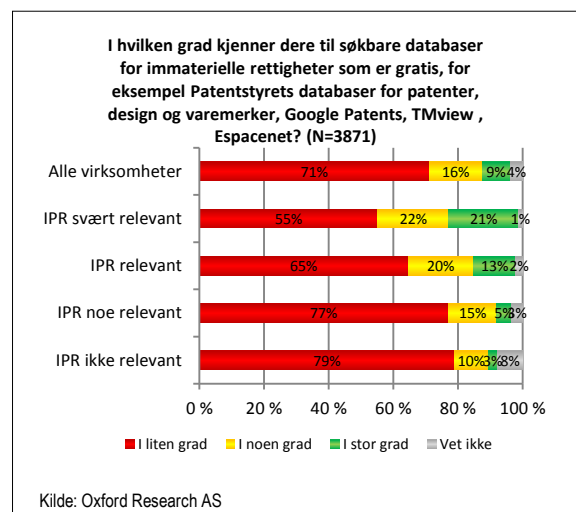

Kjennskapen er omtrent som for de andre rettighetene. Dette spørsmålet er på kanten til å være et «lurespørsmål», siden eneretten sikres gjennom opphavsrett som ikke trenger registrering. Det er likevel praktiske grep som bør gjøres, blant annet ved å merke kildekode og oppgi lisensvilkår.

Virksomhetene som i stor grad kjenner til hvordan man sikrer enerett til programvare har de samme kjennetegnene som virksomhetene som har høyest grad av praktisk kjennskap til hvordan man søker om

beskyttelse av oppfinnelse, varemerke og design, bortsett fra at andelen er høyest blant virksomheter i tjenesteytende næringer og nærmere bestemt innenfor informasjon og kommunikasjon samt finansierings- og forsikringsvirksomhet.

Figur 38: Kjennskap til søkbare IPR-databaser

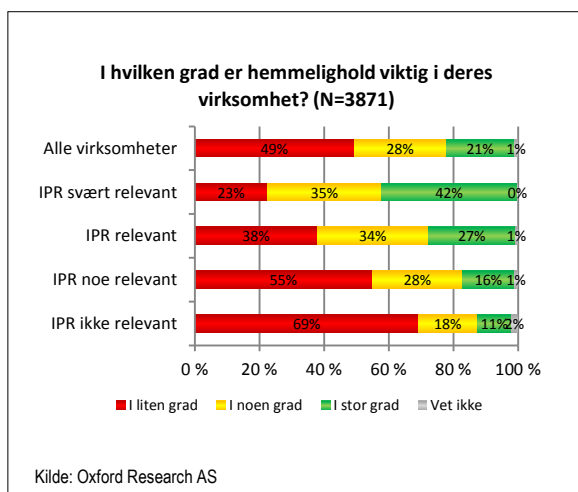
Over 70 prosent mangler kjennskap til de enkleste verktøyene for å sjekke status for immaterielle rettigheter. Selv blant dem som er i gruppen «IPR svært relevant», så er det over 50 prosent som i liten grad kjenner disse verktøyene.

Virksomhetene som har høyest grad av kjennskap til disse verktøyene har de samme kjennetegnene som virksomhetene som har høyest grad av praktisk kjennskap til hvordan man søker om beskyttelse av oppfinnelse, varemerke og design.

4.3 Hemmelighold

Hemmelighold er en måte å beskytte immaterielle verdier basert på markedsføringslovens bestemmelser om bedriftshemmeligheter og straffelovens bestemmelser om krenkelse av forretningshemmelighet. En slik hemmelighet kan gjelde markedsforhold (som kunnskap om ulike brukergrupper), teknologi (som kjennskap til de optimale betingelsene for en prosess) eller andre hemmeligheter (som hvilke personer som kan løse gitte oppgaver). For teknologi er ofte hemmelighold et alternativ til patentering, hvor alt blir offentlig kjent etter 18 måneder. En forretningshemmelighet kan lisensieres. Den bør dokumenteres grundig og være klart avgrenset, og brukerne av hemmeligheten må være informert.

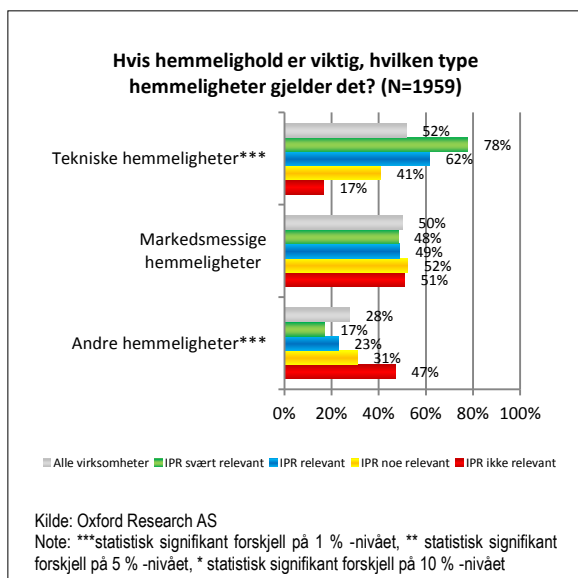
Figur 39: Viktighet av hemmelighold

Som figuren viser, er også hemmelighold i større grad viktig for virksomhetene i gruppen «IPR svært relevant» enn for de andre virksomhetsgruppene. Hemmelighold er viktigst for industribedrifter i sentrale strøk.

Vi har videre sett på hva slags typer hemmeligheter som er viktige for virksomhetene.

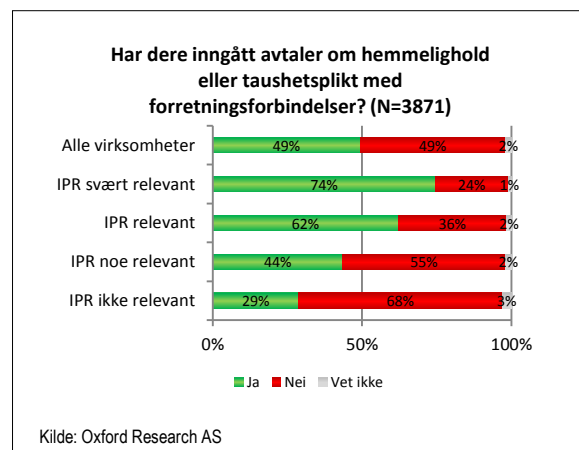
Figur 40: Viktighet av ulike typer hemmeligheter

Mens det er store forskjeller med hensyn til tekniske hemmeligheter mellom virksomhetsgruppene, er det ingen signifikante forskjeller mellom dem for markeds-hemmeligheter. Når det gjelder andre hemmeligheter, er det virksomhetene i gruppen «IPR ikke relevant» som er mest opptatt av slike. Vi har ikke spurt om hva slags hemmeligheter det er – men det kan være for eksempel være knyttet til personell, organisering eller finansiering.

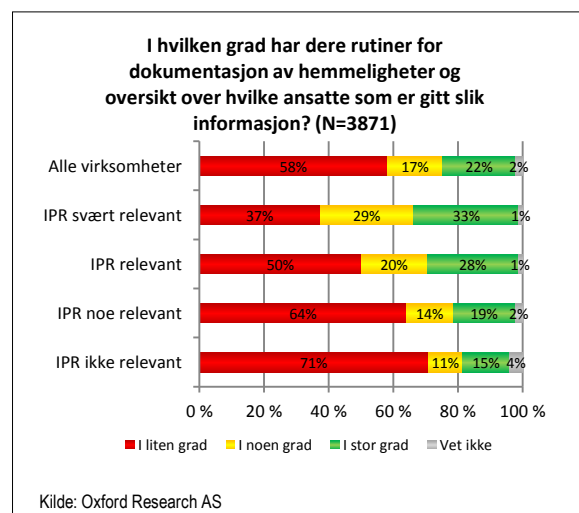
Vi har videre sett nærmere på hvorvidt virksomhetene har inngått avtaler om hemmelighold eller taushetsplikt med forretningsforbindelser.

Figur 41: Avtaler om hemmelighold med forretningsforbindelser

Som vi ser av figuren over, har om lag halvparten av alle virksomheter inngått denne type avtaler, mens det er en høyere andel av virksomhetene i gruppen «IPR svært relevant» som har gjort dette. Denne praksisen er mest utbredt i de største virksomhetene i tjenesteytende sektor (finansierings- og forsikringsvirksomhet samt faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting) lokalisert i Øst-Viken.

Figur 42: Rutiner for dokumentasjon av hemmeligheter

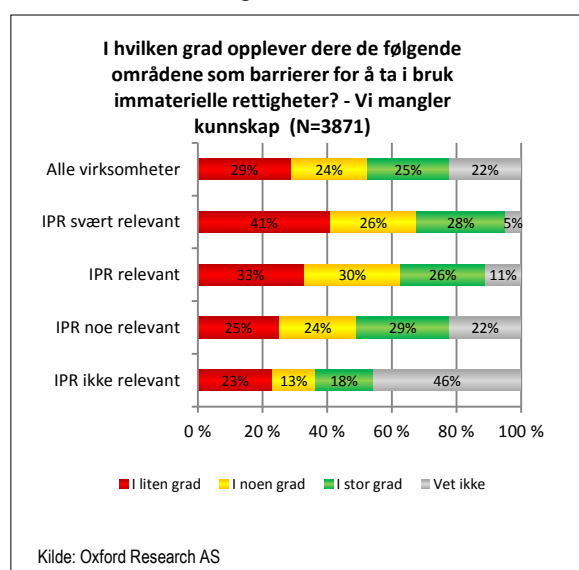
Nesten 40 prosent av alle virksomhetene sier de i noen eller stor grad har rutiner og oversikt over hvilke ansatte som kjenner til hemmeligheter. Dette er mest utbredt i de småbedrifter i tjenesteytende sektor (informasjon og kommunikasjon samt finansierings- og forsikringsvirksomhet) lokalisert i Øst-Viken.

4.4 Barrierer for bruk av immaterielle rettigheter

Vi har stilt virksomhetene spørsmål om i hvilken grad fire ulike områder utgjør barrierer for å ta i bruk immaterielle rettigheter:

- Kunnskapsmangel
- Høye kostnader
- Tidsmangel
- Mangel på kjennskap til rådgivere

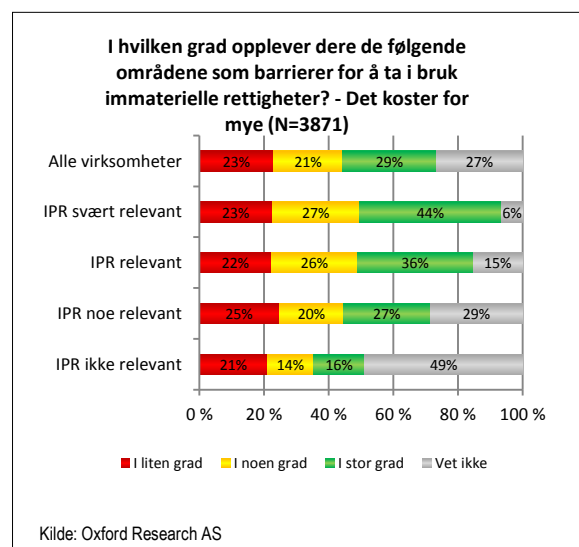
Figur 43: Mangel på kunnskap som barriere for å ta i bruk immaterielle rettigheter

Hver femte virksomhet vet ikke om de opplever mangel på kunnskap som en barriere. Spørsmålet er komplekst og inviterer til filosofering, spesielt om man svarer «vet ikke». Likevel er det rundt en fjerdedel av respondentene som i stor grad opplever at kunnskapsmangel er det som gjør at de ikke tar i bruk immaterielle rettigheter. Dette gjelder også for gruppen «IPR svært relevant».

Vi finner ingen forskjeller mellom de ulike bedriftstørrelsene, men de yngste virksomhetene, spesielt innenfor bygg- og anlegg, i mindre sentrale strøk, oppgir i størst grad mangel på kunnskap som barriere.

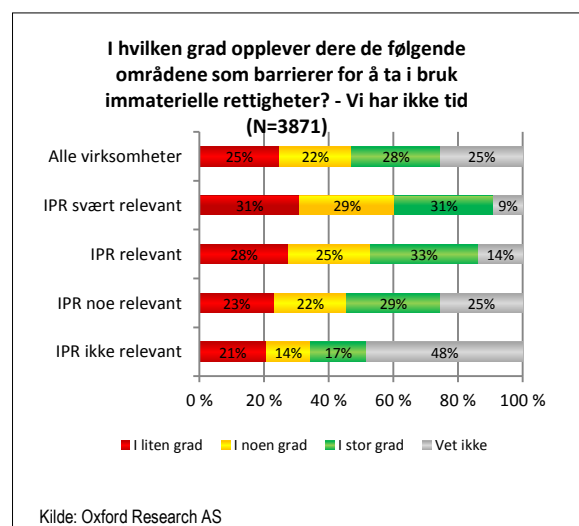
Figur 44: For høye kostnader som barriere for å ta i bruk immaterielle rettigheter

Spesielt for gruppen «IPR svært relevant» blir kostnader sett på som en barriere. Det er likevel nesten er fjerdedel som mener at det i liten grad koster for mye, og like mange som ikke vet.

Det er særlig de yngste og minste virksomhetene som opplever kostnader som en barriere.

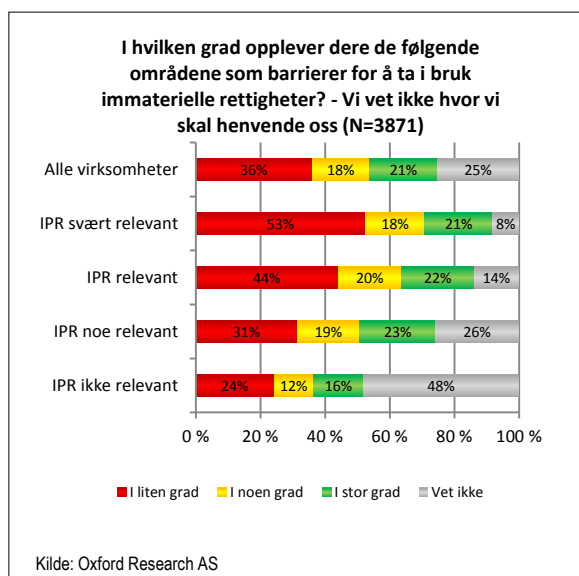
Figur 45: Tidsmangel som barriere for å ta i bruk immaterielle rettigheter

Tidsmangel er forholdsvis likt med kostnader, og kan skyldes at «tid er penger». Det er likevel slik at mangel på tid slår spesielt ut for et komplekst område hvor bedriftene mangler kunnskap. For små bedrifter i en oppstartsfase vil det være vanskelig å kjøpe seg ut av behovet for å bruke tid på å ta i bruk immaterielle rettigheter. Som et eksempel vil det kreve mye tid som kunne vært brukt på produktut-

vikling, for å skrive en patentsøknad, selv om man bruker et patentbyrå for å levere søknaden.

Figur 46: Mangel på kjennskap til rådgivere som barrierer for å ta i bruk immaterielle rettigheter

Hver femte virksomhet opplever det i stor grad som en barriere at de ikke vet hvor de skal henvende seg. Hver fjerde respondent vet ikke om det er en barriere at de ikke vet – igjen kan spørsmålsstillingen ha vært kompleks. Det er de minste og de yngste virksomhetene innenfor omsetning og drift av fast eiendom, bygge- og anleggsvirksomhet samt overnattings- og serveringsvirksomhet i mindre sentrale strøk som i størst grad ikke vet hvor de skal henvende seg.

Det er liten tvil om at det er mange offentlige og private aktører innenfor immaterielle verdier og rettigheter, og at det kan være vanskelig å velge rett.

4.5 Nytte av informasjonstilbud og verktøy

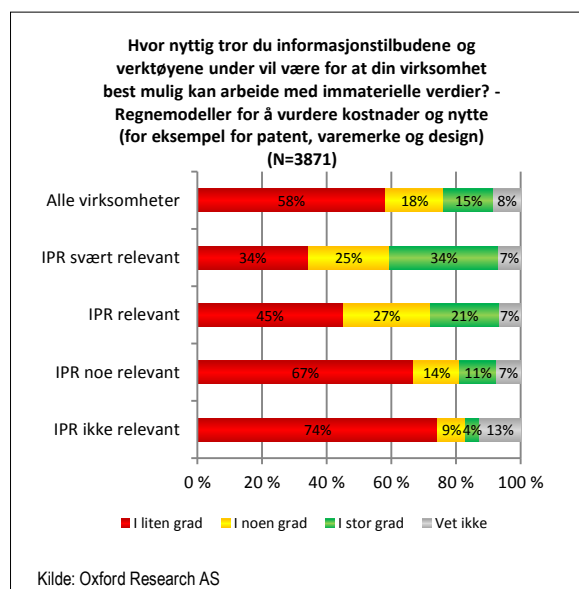
Vi har stilt direkte spørsmål om nytten av ulike informasjonstilbud og verktøy, som Innovasjon Norge eller Patentstyret kunne tilby.

Alle verktøyene oppleves som noe eller i stor grad nyttige av om lag halv parten av virksomhetene.

Det som peker seg ut er «oversikter over offentlige finansierungsordninger». Det er ingen offentlige finansierungsordninger rettet direkte mot immaterielle verdier eller rettigheter i seg selv. Kostnader til immaterielle rettigheter kan til en viss grad regnes

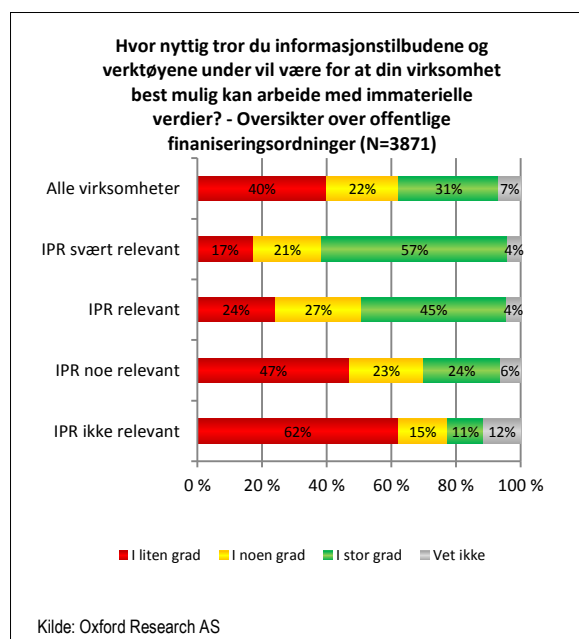
med i for eksempel FORNY, SkatteFUNN og IFU/OFU-prosjekter.

Figur 47: Nytte av regnemodeller for kost-/nyttevurderinger

Regnemodeller er i noen eller stor grad nyttig for 60 prosent av virksomhetene i gruppen «IPR svært relevant». Det er de yngste virksomhetene, uavhengig av geografisk plassering, som i størst grad vil ha nytte av regnemodeller.

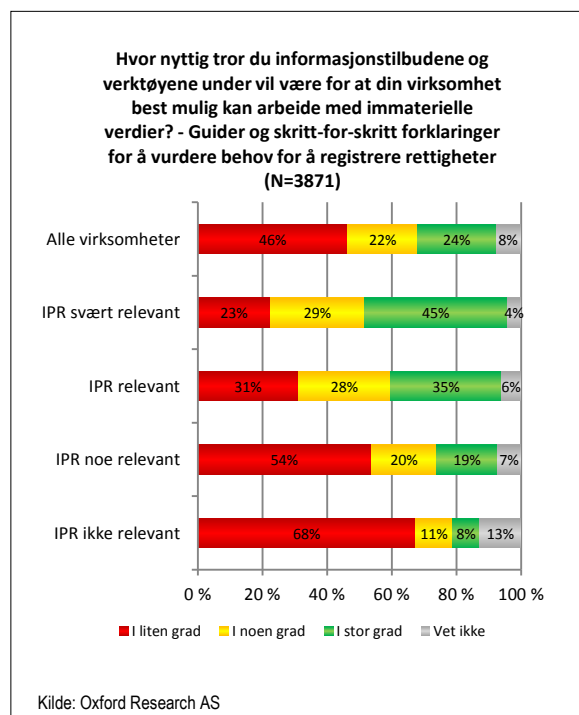
Figur 48: Nytte av oversikter over offentlige finansierungsordninger

78 prosent av virksomhetene i gruppen «IPR svært relevant» vil gjerne ha oversikter over offentlige

finansieringsordninger. Det er videre de minste og yngste virksomhetene innenfor informasjon og kommunikasjon, kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter samt industri innenfor det distriktspolitiske virkeområdet som i høyest grad mener at oversikter over offentlige finansieringsordninger vil være nyttige.

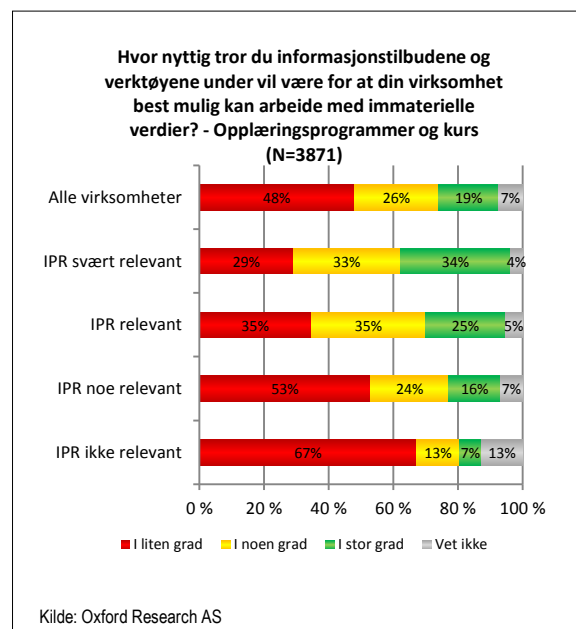
Figur 49: Nytte av skritt-for-skritt forklaringer

Over 70 prosent av virksomheter i gruppen «IPR svært relevant» ønsker skritt-for-skritt forklaringer. Det er i størst grad de minste og yngste virksomhet-

ene innen informasjon og kommunikasjon, kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter samt industri som ønsker skritt-for-skritt forklaringer.

Figur 50: Nytte av opplæringsprogrammer og kurs

67 prosent av virksomhetene i gruppen «IPR svært relevant» ønsker opplæringsprogrammer og kurs; 45 prosent av alle virksomhetene ser på dette som nyttig. Det er de yngste virksomhetene innenfor informasjon og kommunikasjon, kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter samt industri innenfor det distriktspolitiske virkeområdet som i høyest grad mener at opplæringsprogrammer og kurs vil være nyttige.

Kapittel 5. Bruk av immaterielle verdier

5.1 Innledning

I dette kapittelet beskriver vi hvorvidt virksomhetene forholder seg systematisk til immaterielle rettigheter. Dette er spørsmål som kun er besvart av de virksomhetene som har svart:

- Ja eller vet ikke på spørsmålet: «Har ledelsen eller styret i din virksomhet noen gang diskutert varemerker, patenter, designregistreringer, opphavsrett, eller forretningshemmeligheter som relevant for virksomheten?» (spørsmål merket A1), og
- I middels, i stor grad stor, i svært stor grad eller vet ikke på spørsmålet «I hvilken grad er virksomheten deres avhengig av at dere eier eller har rettigheter til immaterielle verdier?» (spørsmål merket A2) og
- Ja eller vet ikke på spørsmålet: «Har ledelsen eller styret i din virksomhet noen gang diskutert handlefrihet, om det kan være at andre har rettigheter (slik som patenter, varemerker eller design) som kan hindre dere i å selge nåværende eller framtidige produkter og tjenester?» (spørsmål merket A12)

Basert på inndelingen av virksomhetene i de gruppene vi har opererer med i denne rapporten, finner vi følgende fordeling av virksomhetene som har gått videre i skjemaet og besvart de mer avanserte spørsmålene:

Tabell 19: Fordeling virksomhetsgruppene og besvarelse av avanserte IPR-spørsmål

Gruppe	Antall	Andel
IPR ikke relevant	39	5 %
IPR noe relevant	168	20 %
IPR relevant	397	48 %
IPR svært relevant	227	27 %
ALLE VIRKSOMHETER	831	100 %

Kilde: Oxford Research AS

Sammenlignet med fordelingen av alle virksomhetene (Tabell 10), finner vi at fordelingen forskyver seg kraftig i retning av høyere IPR-relevans. Som en konsekvens av filterspørsmålene er det med andre ord en klar overrepresentasjon av innovative, forskende og eksporterende virksomheter som har besvart de mer avanserte IPR-spørsmålene. Vi har valgt å beholde alle gruppene av IPR-relevans i den videre

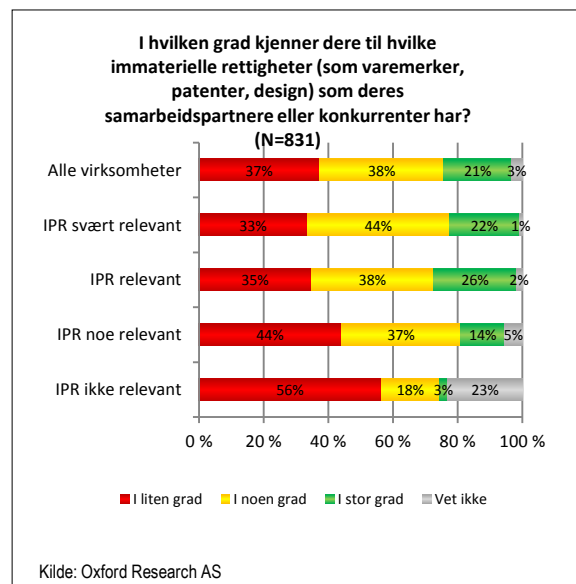
fremstillingen av hensyn til konsistens. Det er imidlertid gjennomgående slik at virksomhetene i gruppen «IPR ikke relevant» i – til dels langt – høyere grad enn de øvrige virksomhetene har valgt svaralternativet «Vet ikke» i de påfølgende spørsmålene. Dette vil i mange tilfeller føre til at disse skiller seg signifikant fra de øvrige virksomhetene, men ofte fordi de også i langt større grad har svart «I liten grad».

Vi starter med å se på hvorvidt virksomhetene har oversikter over andres immaterielle rettigheter.

5.2 Oversikt over andres immaterielle rettigheter

Vi har spurt virksomhetene om hvorvidt de har kjennskap til samarbeidspartners og konkurrenters immaterielle rettigheter.

Figur 51: Kjennskap til andres immaterielle rettigheter

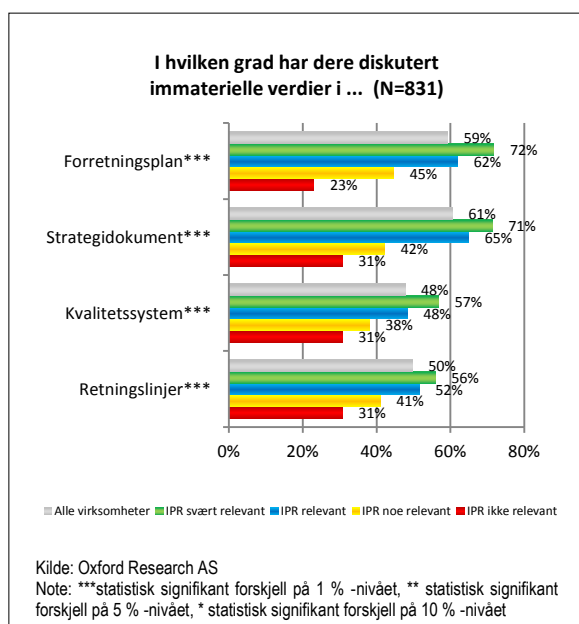

Som vi ser av figuren over, har litt under 60 prosent av alle virksomhetene i noen eller stor grad kjennskap til andres immaterielle rettigheter. Det er kun små forskjeller mellom virksomhetene i gruppene «IPR svært relevant» og «IPR relevant».

5.3 Diskusjon av immaterielle rettigheter

Vi har videre spurt virksomhetene om i hvilken grad de har diskutert immaterielle rettigheter i dokumenter og planverk som er sentrale i virksomhetsstyring. I figuren under vises andelen virksomheter i de to gruppene som oppgir å ha diskutert immaterielle rettigheter i stor grad.

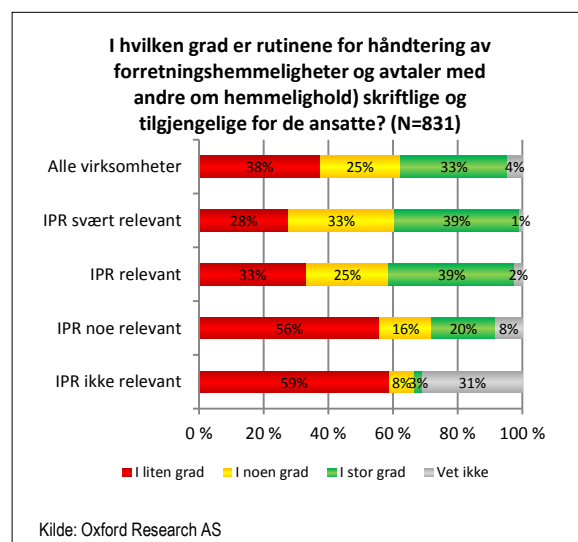
Figur 52: Diskusjon av immaterielle rettigheter, andel i noen til stor grad

Som figuren over viser, er det mest utbredt å diskutere immaterielle verdier i virksomhetenes strategidokumenter og i forretningsplaner. Det er mindre utbredt å diskutere immaterielle verdier i virksomhetenes kvalitetssystemer og retningslinjer.

Vi har også spurt virksomhetene i hvilken grad rutinene for håndtering av forretningshemmeligheter og avtaler med andre om hemmelighold) er skriftlige og tilgjengelige for de ansatte.

Figur 53: Rutiner for håndtering av IPR tilgjengelig for ansatte?

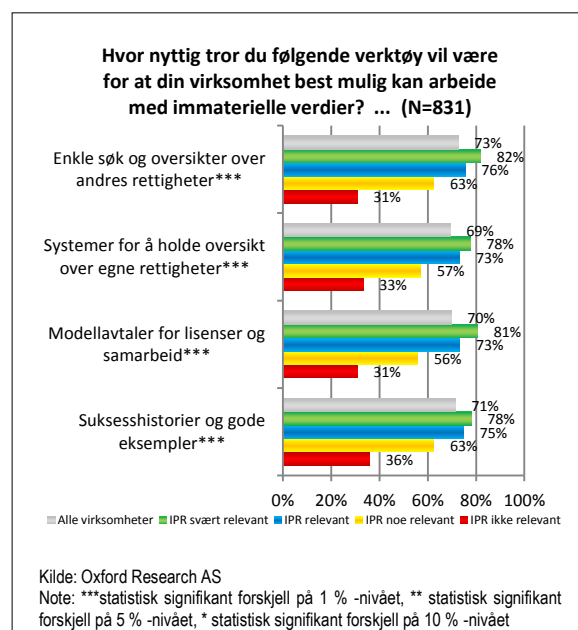

Som vi ser av figuren over, er rutinene for håndtering av forretningshemmeligheter og avtaler (med andre om hemmelighold) skriftlige og tilgjengelige for de ansatte i mer enn halvparten av virksomhetene.

5.4 Vurdering av nytte av ulike verktøy

Vi har bedt virksomhetene vurdere nytten av ulike verktøy som kan lette arbeidet med immaterielle verdier.

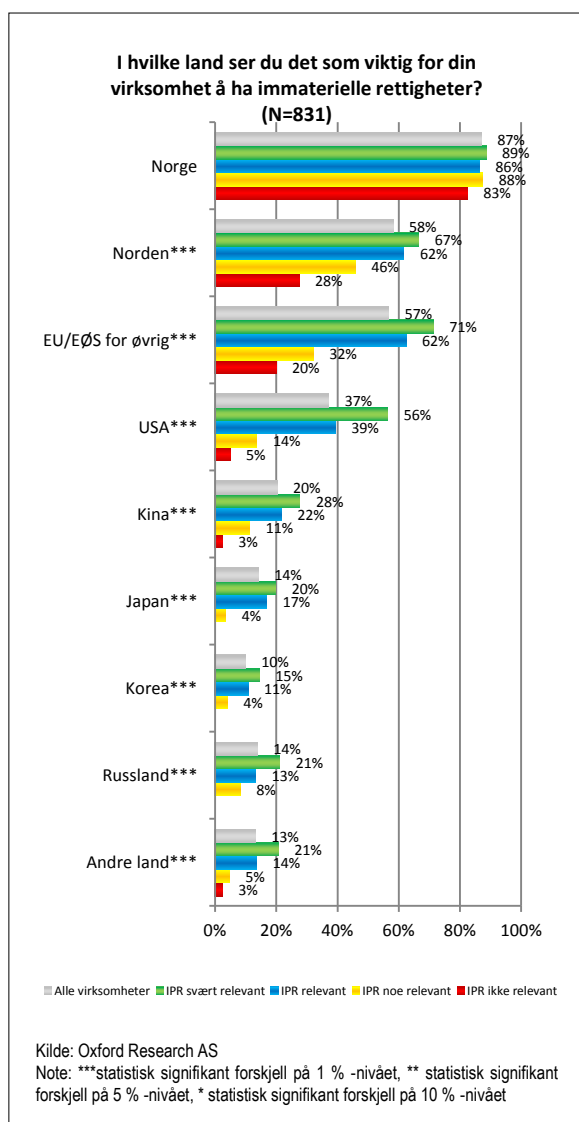
Figur 54: Vurdering av nytte av ulike verktøy for arbeid med IPR, andel i noen til stor grad

Når vi ser på alle virksomhetene samlet, er det enkle søk og oversikter over andres rettigheter samt modellavtaler for lisenser og samarbeid som vurderes som mest nyttig. De andre verktøyene vurderes også som nyttige av et stort flertall av virksomhetene. Det er ingen vesentlige forskjeller mellom gruppene i vurdering av viktighet – alle disse tjenestene vurderes som viktige av rundt 80 prosent av virksomhetene som IPR er svært relevant for, og rundt 60 prosent av virksomhetene som IPR er noe relevant for.

Vi har også bedt virksomhetene om å vurdere nytten av å ha immaterielle rettigheter i ulike land og områder av verden.

Figur 55: Vurdering av viktigheten av å ha immaterielle rettigheter i ulike land/områder

Alle virksomhetene er samstemte i at det viktig å ha immaterielle rettigheter i Norge. Med unntak av gruppene «IPR ikke relevant» og «IPR noe relevant» er det videre enighet om at det er viktig å ha immaterielle rettigheter i Norden, EU/EØS for øvrig samt i USA. Det er interessant å merke seg at det er en høyere andel av virksomhetene i gruppen «IPR svært relevant» som mener at det er viktig å ha immaterielle rettigheter i EU/EØS for øvrig enn i Norden.

Et fellestrekk for samtlige av landene og områdene utenom Norge og Norden som virksomhetene anser det som viktig å ha immaterielle rettigheter i, er at dette i størst grad oppgis av virksomheter lokalisert i kommuner utenfor det distriktspolitiske virkeområdet. Når det gjelder EU/EØS for øvrig samt USA, er det videre de yngste virksomhetene i industrien og tjenesteytende næringer i storbyregioner som i størst grad er opptatt av å ha immaterielle rettigheter her. De asiatiske landene er det industribedrifter i storby- og mellomstore byregioner som er mest opptatt av å ha immaterielle rettigheter i, mens tjenesteytende virksomheter også er opptatte av Kina. For Koreas del, er det i tillegg mellomstore bedrifter som er opptatt av å ha immaterielle rettigheter her. Russland er vurdert som like viktig som Japan.

De hyppigst nevnte andre landene er Brasil, Australia, Canada og India.

Kapittel 6. Forvaltning av immaterielle verdier

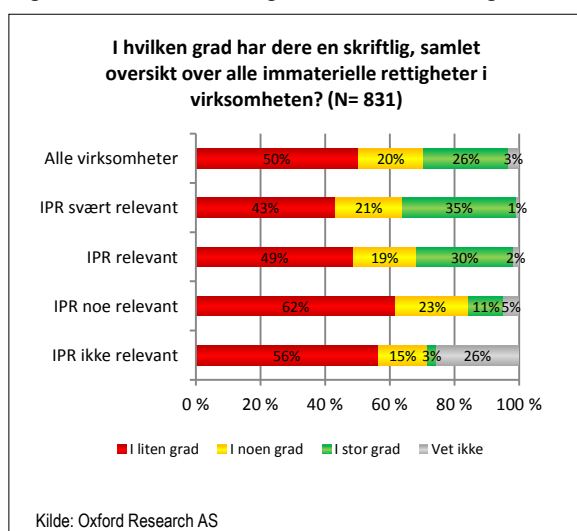
6.1 Innledning

I dette kapittelet beskriver vi hvorvidt virksomhetene forholder seg systematisk til immaterielle rettigheter. Vi starter med å se på hvorvidt de har oversikter over egne og andres immaterielle rettigheter. Vi ser deretter på hvordan ansvar og opplæring håndteres.

6.2 Oversikt over immaterielle rettigheter

I hvilken grad har virksomhetene en skriftlig, samlet oversikt over alle sine immaterielle rettigheter?

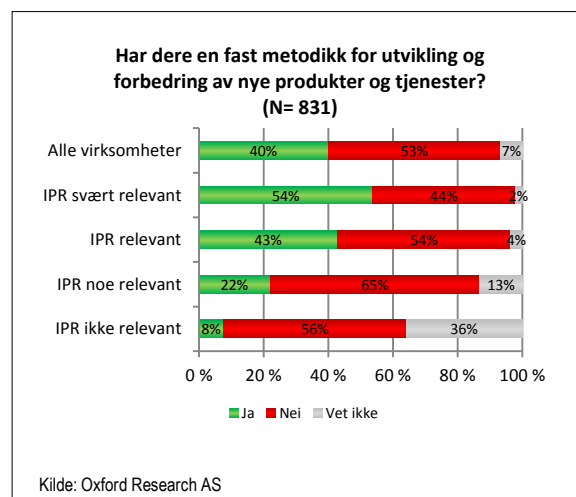
Figur 56: Oversikt over egne immaterielle rettigheter

Resultatene viser at halvparten av virksomhetene i noen eller stor grad har en skriftlig, samlet oversikt over alle sine immaterielle rettigheter. Denne andelen er noe høyere blant virksomhetene i gruppen «IPR svært relevant».

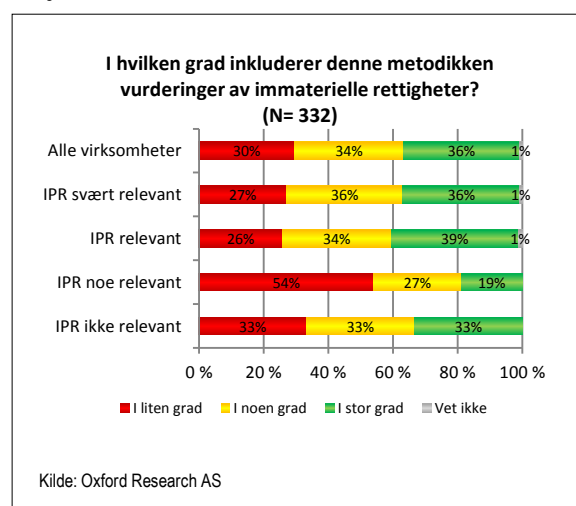
Vi har videre stilt virksomhetene spørsmål knyttet til hvorvidt de har en fast metodikk for utvikling og forbedring av nye produkter og tjenester.

Figur 57: Fast metodikk for utvikling og forbedring av nye produkter og tjenester

Som vi ser av figuren over, har 40 prosent av virksomhetene en fast metodikk for utvikling og forbedring av nye produkter og tjenester. Andelen er høyere blant virksomhetene i gruppen «IPR svært relevant». Et viktig oppfølgingsspørsmål er om virksomhetene som har en fast metodikk for sitt innovasjonsarbeid også inkluderer vurderinger av immaterielle rettigheter i sitt arbeid.

Figur 58: Vurdering av immaterielle rettigheter i innovasjonsmetodikk

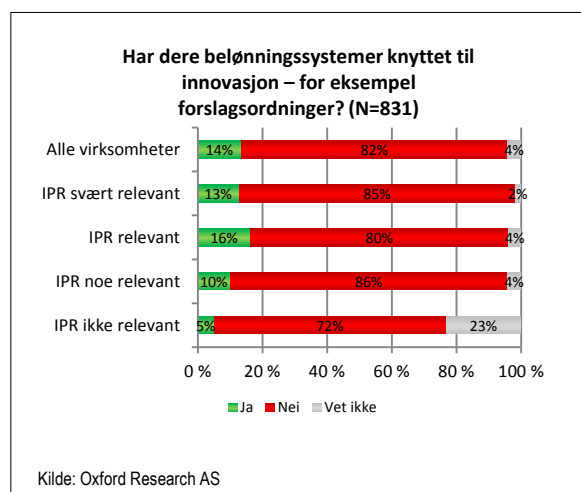

Vi ser av figuren over at 70 prosent av virksomhetene inkluderer vurderinger av immaterielle rettigheter i sin innovasjonstilnærming. Vi ser videre at dette også er utbredt blant virksomhetene i gruppene «IPR

ikke relevant» og «IPR noe relevant». Dermed finner vi ingen signifikante forskjeller mellom virksomhetsgruppene.

Vi har videre spurt virksomhetene om hvorvidt de har belønningssystemer for innovasjon, for eksempel knyttet til forslagsordninger.

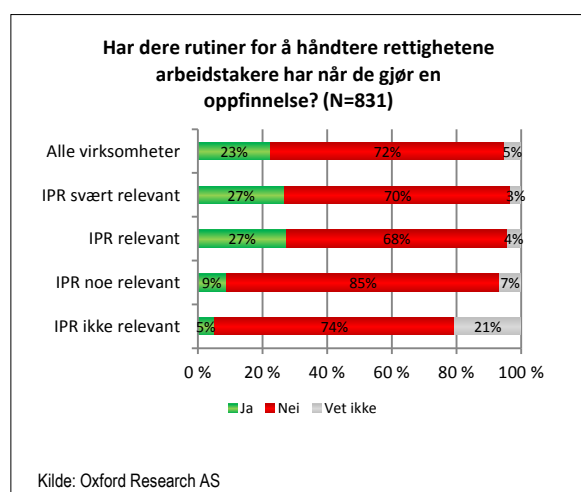
Figur 59: Belønningssystemer for innovasjon

Det er kun meget få virksomheter som har innført belønningssystemer for innovasjon. Her er det ingen signifikante forskjeller mellom virksomhetene, der- som vi ser bort fra de som IPR ikke er relevant for.

Vi har også spurt virksomhetene om de har rutiner for håndtering av arbeidstakeroppfinnelser.

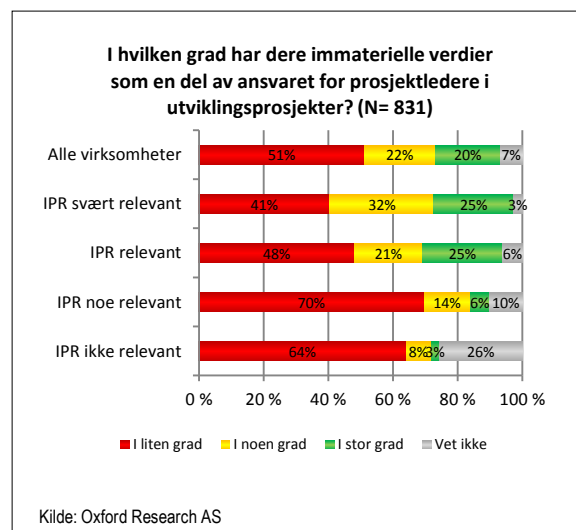
Figur 60: Rutiner for håndtering av arbeidstakeroppfinnelser

Det er flere virksomheter som har rutiner for håndtering av arbeidstakeroppfinnelser enn som har belønningssystemer for innovasjon. Om lag hver fjerde virksomhet har slike rutiner.

Vi har også spurt virksomhetene om hvorvidt de har immaterielle verdier som en del av ansvaret for prosjektledere i utviklingsprosjekter.

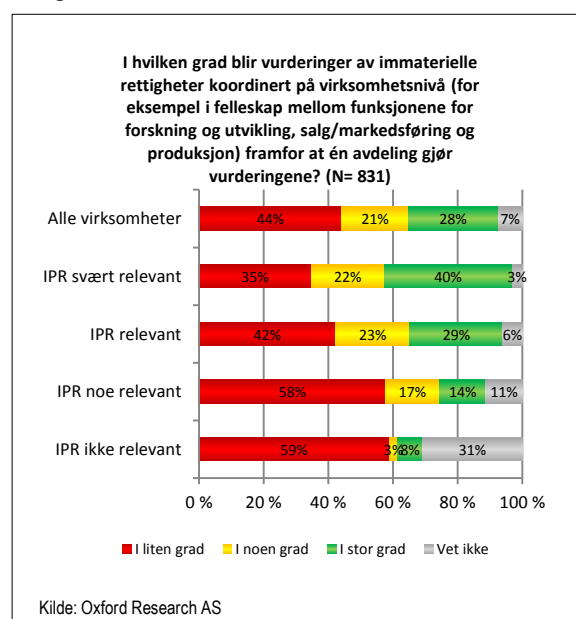
Figur 61: Immaterielle verdier som prosjektlederansvar

Virksomheten i gruppene «IPR svært relevant» og «IPR relevant» har i langt større grad enn andre ansvarliggjort sine prosjektledere.

Et annet spørsmål i forbindelse med virksomhetenes IPR-arbeid er hvilke andre i virksomheten som er involvert i vurderingene av immaterielle rettigheter.

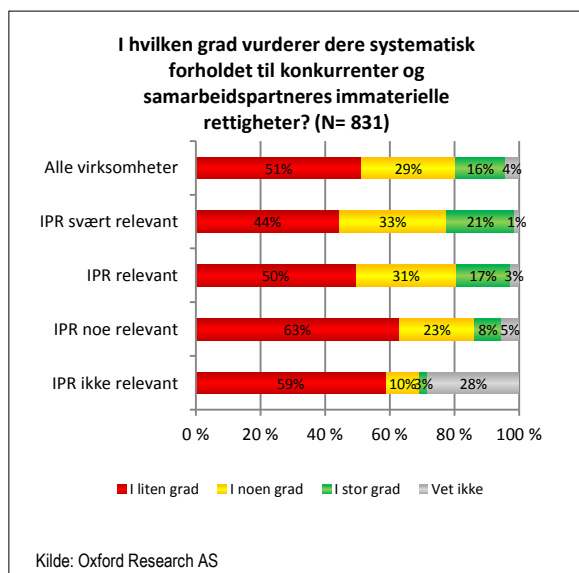
Figur 62: Hvem er involvert i vurdering av immaterielle rettigheter?

Som vi ser av figuren over, forekommer koordinering av IPR-vurderinger på virksomhetsnivå i halvparten av virksomhetene.

Vi har videre spurt virksomhetene hvorvidt de systematisk vurderer forholdet til konkurrenter og samarbeidspartneres immaterielle rettigheter.

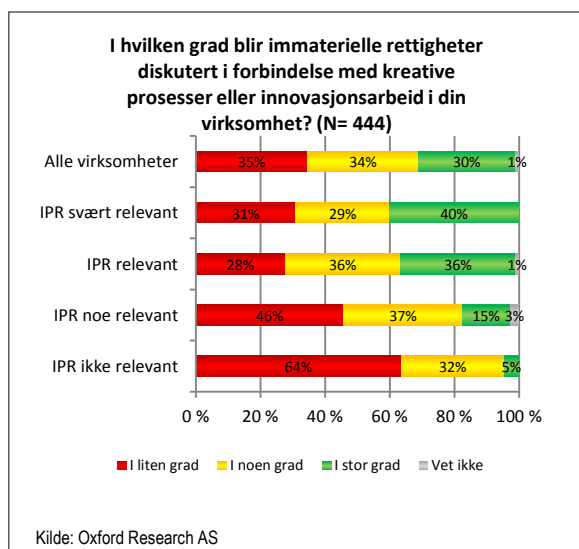
Figur 63: Vurdering av andres immaterielle rettigheter

Vi ser av figuren over at litt i underkant av halvparten av virksomhetene foretar en systematisk vurdering av konkurrenters og samarbeidspartneres immaterielle rettigheter.

Et videre oppfølgingsspørsmål som er stilt til virksomhetene som i noen eller stor grad vurderer andres immaterielle rettigheter, er hvorvidt de diskuterer immaterielle verdier i sine kreative prosesser og innovasjonsarbeid.

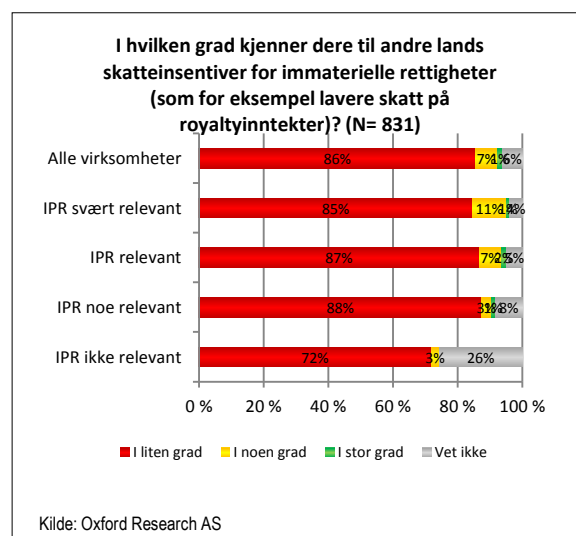
Figur 64: Immaterielle verdier i kreative prosesser og innovasjonsarbeid

Som vi ser av figuren over, diskuterer om lag to av tre virksomheter immaterielle verdier i kreative prosesser og innovasjonsarbeid. Vi ser også at det er liten forskjell mellom virksomhetene i gruppene «IPR svært relevant» og «IPR relevant».

Avslutningsvis har vi spurt virksomhetene om i hvilken grad de kjenner til andre lands skatteincentiver for immaterielle rettigheter (som for eksempel lave-re skatt på royaltyinntekter).

Figur 65: Kjennskap til andre lands skatteincentiver for immaterielle verdier

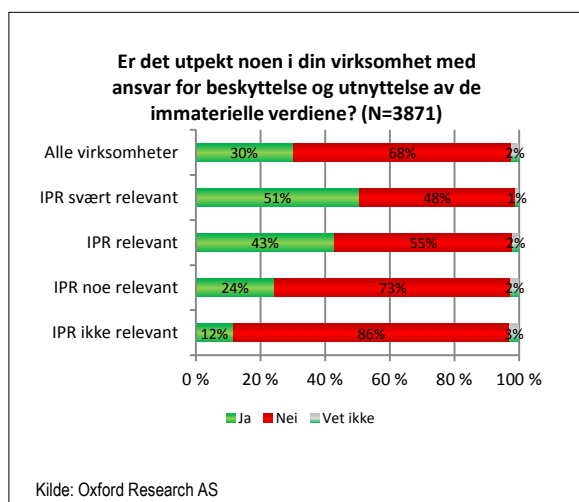
Som vi ser av figuren over, er det svært få virksomheter som har kjennskap til andre lands skatteincentiver for immaterielle verdier.

6.3 Ansvar

Ansaret for en virksomhets immaterielle verdier er hos noen få bedrifter plassert i en egen avdeling eller hos en egen «IP manager» med dette som spesielt ansvar. I de fleste bedrifter er ansvaret kombinert med andre oppgaver, som forskningssjef, jurist, daglig leder eller kvalitetssjef. Denne undersøkelsen har ikke gått inn på hvordan ansvaret er organisert – men ser på om ansvaret er definert og gitt. Sammen med spørsmålene om behandling av immaterielle verdier i ledelse og styre, og om det er satt av ressurser de neste tre årene, gir disse spørsmålene en god indikasjon på om det faktisk blir arbeidet med IPR-spørsmål i virksomheten.

Vi starter med å se på hvorvidt virksomhetene har plassert ansvar for beskyttelse og utnyttelse av immaterielle verdier i sin bedrift.

Figur 66: Ansvar for beskyttelse og utnyttelse av immaterielle verdier

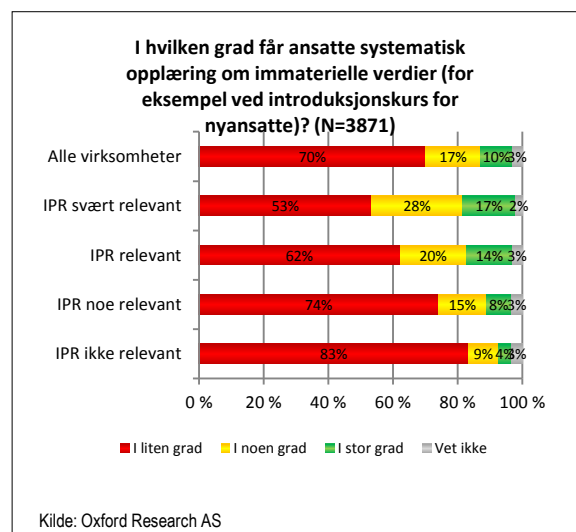

Det er en større andel av virksomhetene i gruppene «IPR svært relevant» og «IPR relevant» som har utpekt en ansvarlig. Vi har også undersøkt om det finnes forskjeller mellom virksomheter når vi ser på størrelse. Av denne analysen ser vi at mikrobefordriftene har den høyeste andelen virksomheter som har plassert dette ansvaret i organisasjonen, mens andelen er lavest blant småbedriftene. Disse forskjellene er både signifikante og overraskende.

6.4 Opplæring

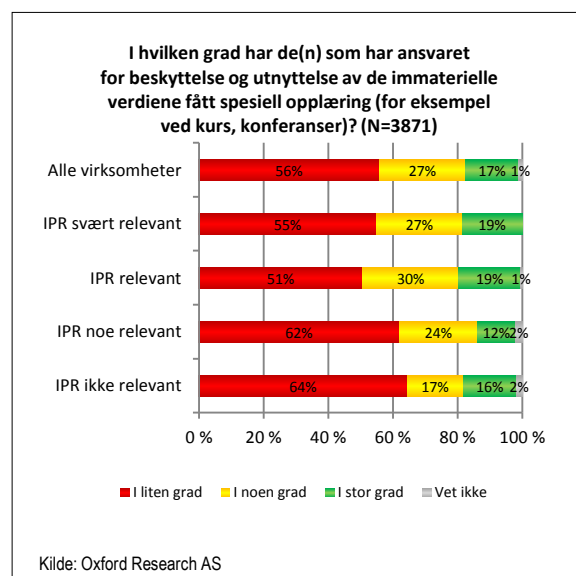
Vi har videre spurt virksomhetene som har plassert et slikt IPR-ansvar i sin organisasjon om ansatte får systematisk opplæring og om den eller de som har dette ansvaret har fått spesiell opplæring.

Figur 67: Opplæring av ansatte

27 prosent av virksomhetene har i noen eller stor grad gitt opplæring rettet mot alle ansatte.

Figur 68: Spesialopplæring for IPR-ansvarlige

I over halvparten av virksomhetene har personene som har ansvar for IPR har ikke fått noen opplæring, hverken kurs eller konferanser.

Vi har også for dette spørsmålet undersøkt om det finnes forskjeller mellom virksomheter når vi ser på størrelse. Av denne analysen ser vi at de mellomstore bedriftene har den høyeste andelen virksomheter som har gitt personene som har ansvar for IPR spesiell opplæring, mens mikrobefordriftene har den laveste andelen. Disse forskjellene er igjen signifikante, dog mindre overraskende.

Kapittel 7. Forretningsdrift og immaterielle rettigheter

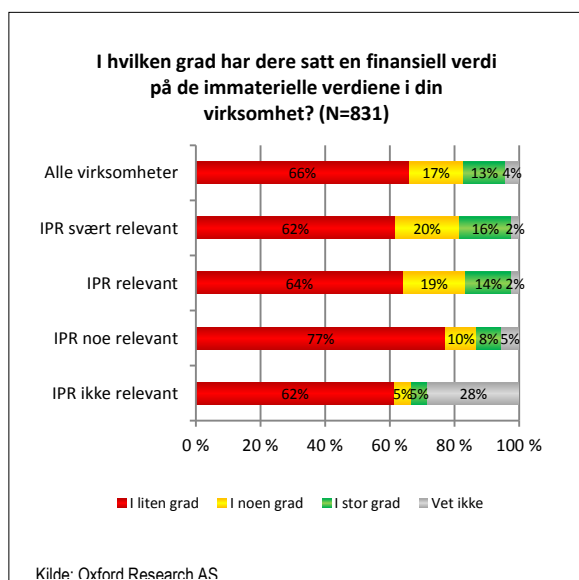
7.1 Innledning

I dette kapittelet beskriver vi hvordan virksomhetene forholder seg til forretningsdrift basert på immaterielle rettigheter. Vi starter med å se på hvor bevisste virksomhetene er på å vise sine immaterielle verdier i regnskapene.

7.2 IPR i regnskapene

Vi ser først på hvorvidt virksomhetene har satt en finansiell verdi på sine immaterielle rettigheter.

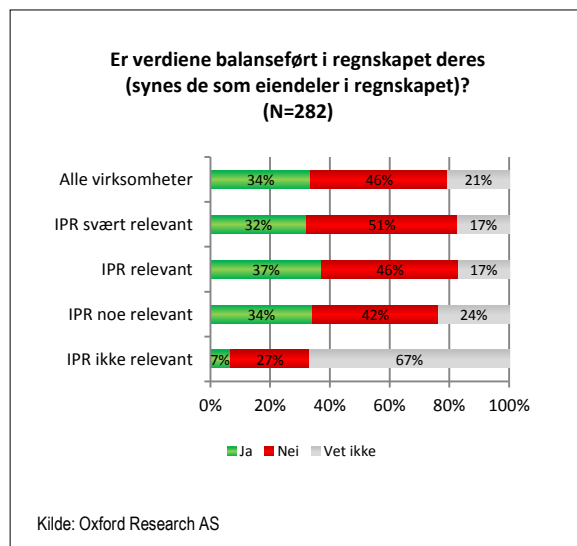
Figur 69: Finansiell verdi på immaterielle rettigheter

Som vi ser av figuren, er det kun om lag hver tredje av virksomhetene som har satt en finansiell verdi på sine immaterielle rettigheter.

I neste figur ser vi på hvorvidt de virksomhetene som i noen eller stor grad har satt en finansiell verdi på sine immaterielle rettigheter også har balanseført disse i sine regnskaper.

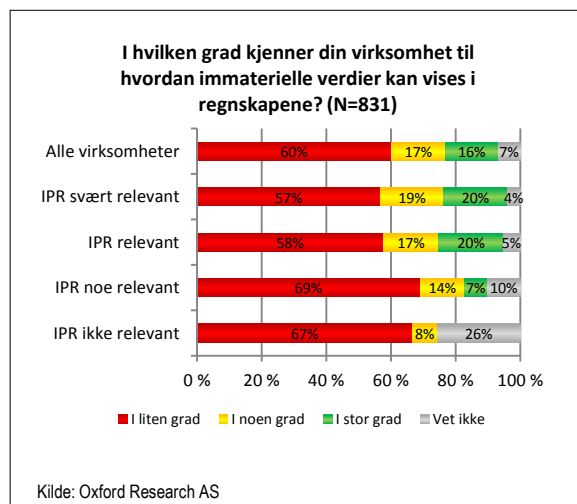
Figur 70: Balanseføring av immaterielle verdier

Figuren viser at litt over hver tredje virksomhet (av dem som har satt en verdi) har satt en finansiell verdi på sine immaterielle rettigheter og også har balanseført disse i sine regnskaper, altså under ti prosent av virksomhetene gjør dette.

I neste figur ser vi nærmere på hvorvidt virksomheten kjenner til hvordan immaterielle verdier kan vises i regnskapene.

Figur 71: Kjennskap til muligheter for synliggjøring av immaterielle rettigheter i regnskapet

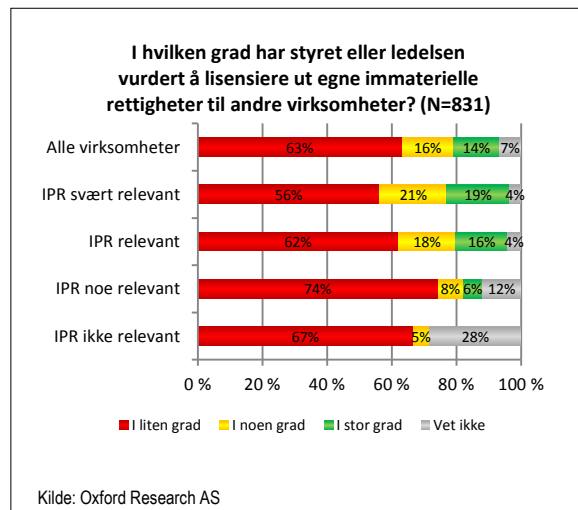

Vi ser at over 60 prosent av virksomhetene ikke kjenner til hvordan immaterielle verdier kan vises i regnskapene.

7.3 Lisensiering

Vi har sett nærmere på utbredelsen av lisensieringsaktiviteten til virksomhetene.

Figur 72: Utlisensiering av immaterielle rettigheter

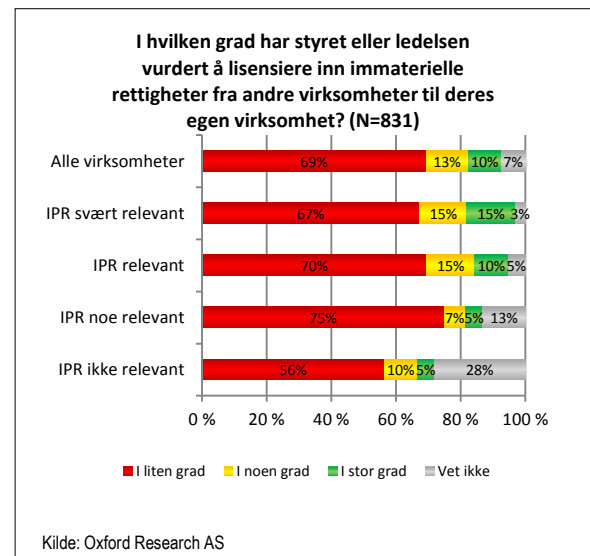

Som vi ser av figuren over, har to av tre virksomheter ikke vurdert å lisensiere ut egne immaterielle rettigheter til andre virksomheter. Videre analyser viser at utlisensiering i høyest grad har vært vurdert av kompetanseintensive virksomheter i tjenesteytende sektor, innenfor informasjon og kommunikasjon, finansierings- og forsikringsvirksomhet samt innenfor faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting. De er i større grad lokalisert i sentrale senterkommuner i storbyregioner og er ikke blant de aller yngste (etablert i perioden 2000-2005). Disse virksomhetene har også i større grad enn andre:

- Registrert/søkt om/etablert immaterielle rettigheter de siste fem årene
- Vært tilknyttet en offentlig aktør og program de siste fem årene (ikke klyngeprogrammer)
- Brukt eksterne rådgivere eller kjøpt tjenester vedrørende immaterielle verdier eller rettigheter de siste fem årene
- Eksport av mer enn ti prosent av sin omsetning

I neste figur ser vi nærmere på innlisensiering.

Figur 73: Innlisensiering av immaterielle rettigheter

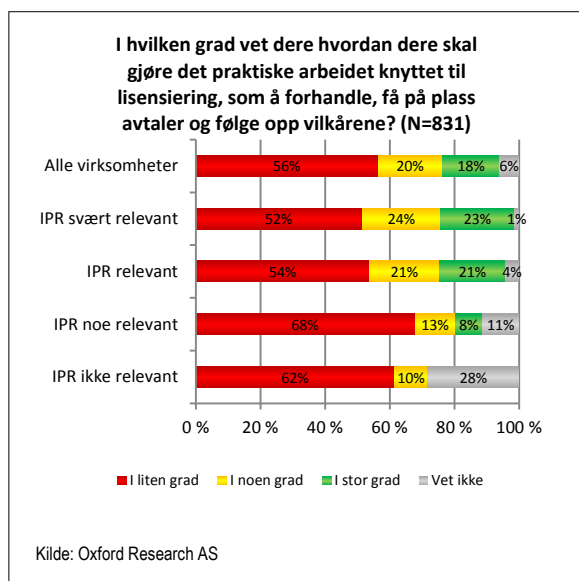

Figuren viser at innlisensiering vurderes i mindre grad enn utlisensiering. Videre analyser viser at innlisensiering i høyest grad har vært vurdert av kompetanseintensive virksomheter i tjenesteytende sektor, uten at noen spesielle næringer peker seg ut. Det er ingen geografiske, aldersmessige eller størrelsesmessige forskjeller mellom dem. Disse virksomhetene har også i større grad enn andre:

- Vært tilknyttet en offentlig aktør og program de siste fem årene (klyngeprogrammer)
- Har brukt eksterne rådgivere eller kjøpt tjenester vedrørende immaterielle verdier eller rettigheter de siste fem årene

Disse lave andelene kan tyde på at det enten ikke finnes særlig mye rettigheter å lisensiere inn eller ut, eller at virksomhetene har lav kunnskap om hvordan lisensiering kan gjennomføres. Dette har vi kartlagt og resultatene vises i figuren under.

Figur 74: Praktisk kunnskap om lisensiering

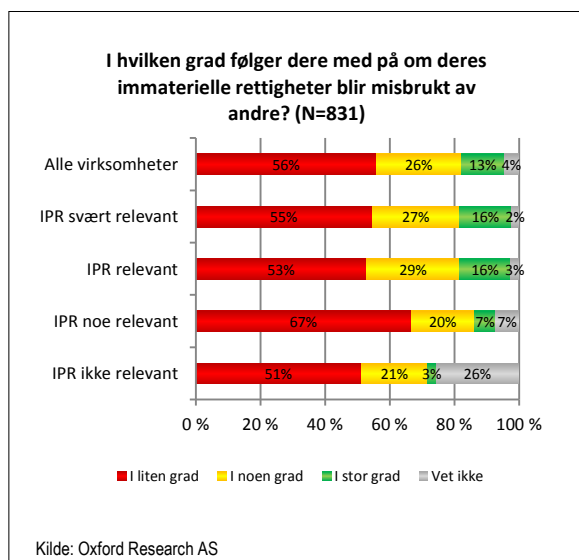

Som figuren viser, er det mangel på kunnskap om det praktiske arbeidet knyttet til lisensiering blant de fleste virksomhetene. Det kan også bety at spørsmålet ikke er forklart godt nok eller at respondentene ikke har kjent nok til hva som kan ligge under begrepet lisensiering, som bruk av andres varemerke og bruken av åpen kildekode «open source» i programvare.

7.4 Misbruk av immaterielle rettigheter

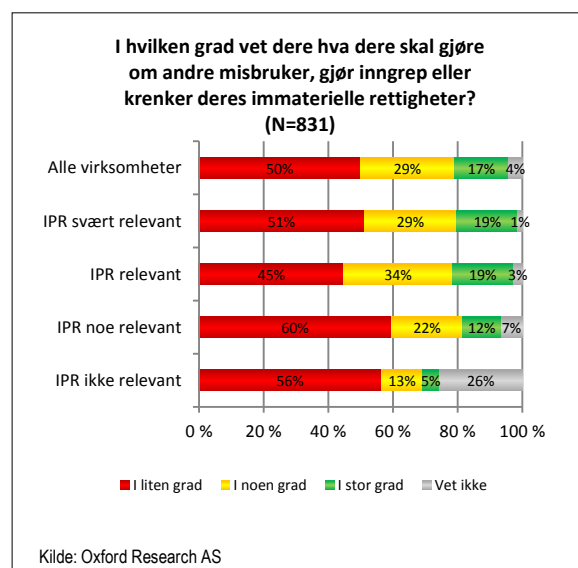
Hvor opptatte er virksomhetene av å følge med på misbruk av egne immaterielle rettigheter?

Figur 75: Overvåking av misbruk av egne immaterielle rettigheter

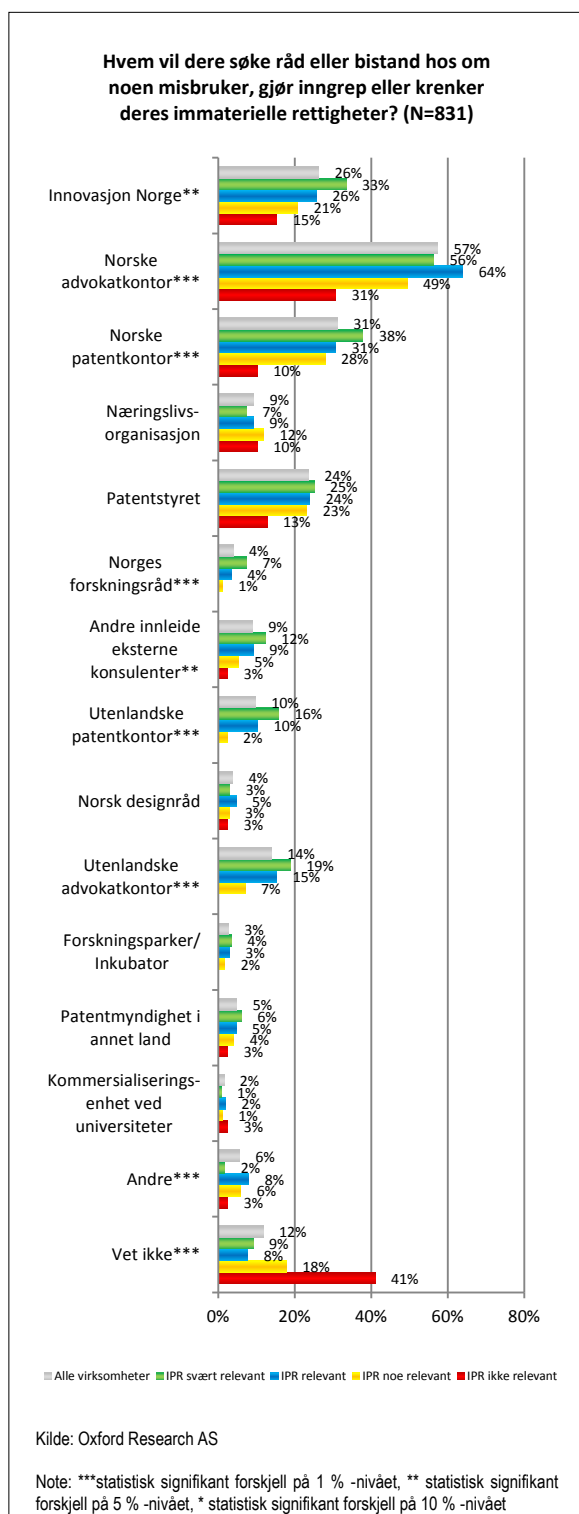
Som vi ser av figuren, følger rundt 40 prosent av virksomhetene med på misbruk av egne immaterielle rettigheter. Et viktig oppfølgingsspørsmål er hvorvidt virksomhetene vet hva de skal gjøre dersom et slikt misbruk blir avdekket.

Figur 76: Kunnskap om tiltak ved misbruk av egne immaterielle rettigheter

Resultatene viser at en høyere andel av virksomhetene vet hvordan de skal forholde seg i tilfelle misbruk av egne immaterielle rettigheter blir avdekket. Likevel er det halvparten av virksomhetene som ikke vet hva de skal gjøre i slike tilfeller og dette tyder på at det foreligger et behov for rådgivning på dette området. Vi har derfor spurt virksomhetene hvilke aktører de vil søke råd eller bistand hos om noen misbruker, gjør inngrep eller krenker deres immaterielle rettigheter.

Figur 77: Rådgivere ved misbruk av immaterielle rettigheter

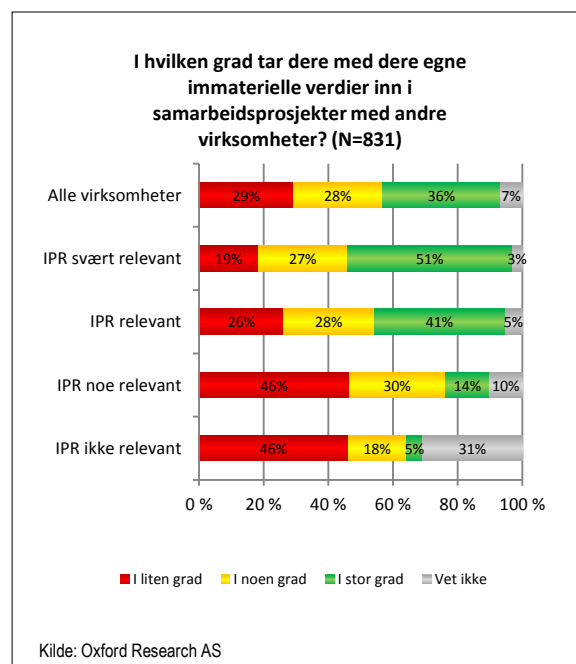

Det er i hovedsak hos norske, private aktører som advokat- og patentkontor virksomhetene vil henvende seg til dersom noen misbruker deres immaterielle rettigheter. I tillegg vil flere av virksomhetene søke råd hos Innovasjon Norge og Patentstyret.

7.5 Immaterielle verdier i samarbeidsprosjekter og forretningsdrift

Virksomhetene er spurt om ulike sider ved forretningsdrift knyttet til immaterielle verdier.

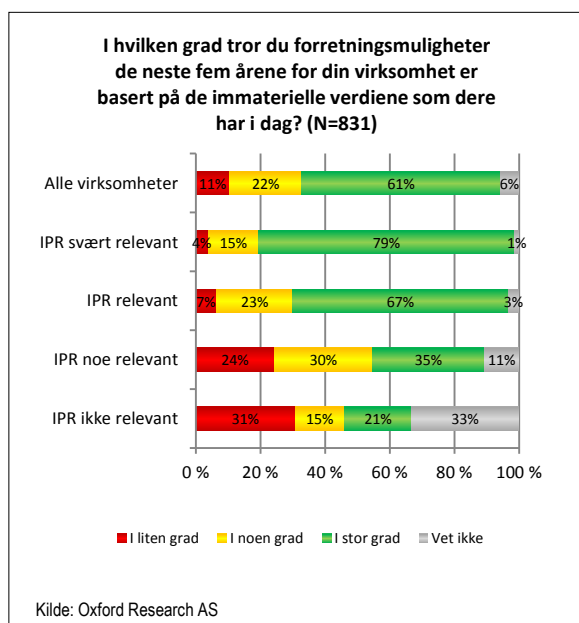
Figur 78: Immaterielle verdier i samarbeidsprosjekter

Vi ser av figuren om lag to av tre virksomheter bringer inn egne immaterielle verdier i samarbeidsprosjekter. Videre analyser viser at denne praksisen er mest utbredt blant kompetanseintensive virksomheter innenfor informasjon og kommunikasjon, bergverksdrift og utvinning samt kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter. Disse virksomhetene har også i større grad enn andre:

- Benyttet seg av immaterielle rettigheter de siste fem årene
- Vært tilknyttet en offentlig aktør og program de siste fem årene
- Har brukt eksterne rådgivere eller kjøpt tjenester vedrørende immaterielle verdier eller rettigheter de siste fem årene
- Eksport av mer enn ti prosent av sin omsetning

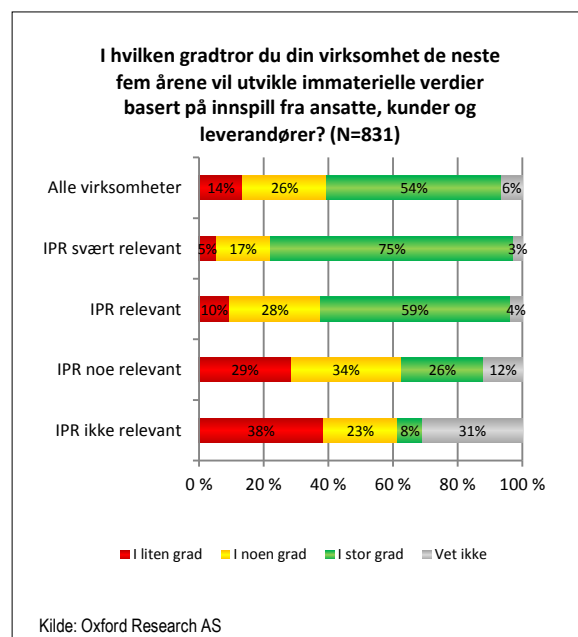
Figur 79: Forretningsmuligheter neste fem år basert på dagens immaterielle verdier

83 prosent av alle virksomheter tror at forretningsmuligheter de neste fem år vil være basert på dagens immaterielle verdier. Videre analyser viser at denne troen er mest utbredt blant kompetanseintensive virksomheter innenfor informasjon og kommunikasjon, kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter samt finansierings- og forsikringsvirksomhet i tillegg til virksomheter innenfor bygg og anlegg. Disse virksomhetene har også i større grad enn andre:

- Registrert/søkt om/etablert immaterielle rettigheter de siste fem årene
- Benyttet seg av immaterielle rettigheter de siste fem årene
- Vært tilknyttet en offentlig aktør og program de siste fem årene, spesielt klyngeprogrammer
- Har brukt eksterne rådgivere eller kjøpt tjenester vedrørende immaterielle verdier eller rettigheter de siste fem årene
- Har et generelt behov for tjenester nå og tre år fremover
- Eksport av mer enn ti prosent av sin omsetning

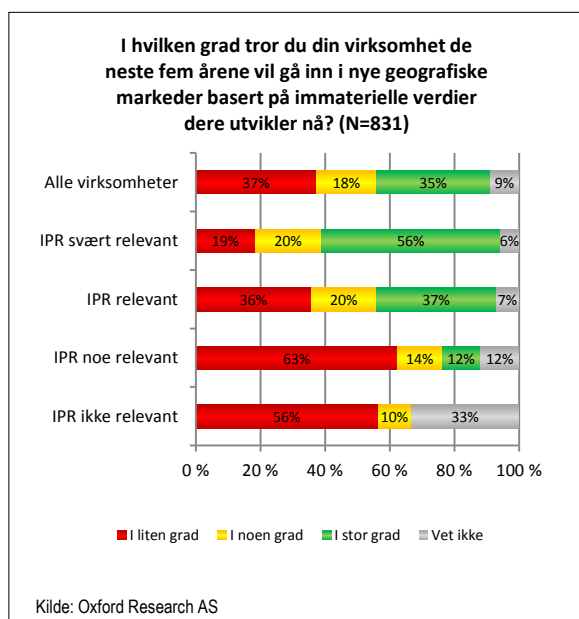
Figur 80: Utvikling av immaterielle rettigheter basert på innspill fra ansatte, kunder og leverandører neste fem år

Figuren over viser at 70 prosent av alle virksomheter tror at de vil utvikle immaterielle rettigheter basert på innspill fra ansatte, kunder og leverandører de neste fem årene. Videre analyser viser at denne troen er mest utbredt blant kompetanseintensive virksomheter innenfor informasjon og kommunikasjon, bergverksdrift og utvinning, i tillegg til virksomheter innenfor bygg og anlegg. Det er videre de yngste samt virksomheter lokalisert i senterkommuner i storbyregioner som har størst tro på dette. Disse virksomhetene har også i større grad enn andre:

- Registrert/søkt om/etablert immaterielle rettigheter de siste fem årene
- Benyttet seg av immaterielle rettigheter de siste fem årene
- Vært tilknyttet en offentlig aktør og program de siste fem årene, spesielt klyngeprogrammer
- Har brukt eksterne rådgivere eller kjøpt tjenester vedrørende immaterielle verdier eller rettigheter de siste fem årene
- Har et generelt behov for tjenester nå og tre år fremover
- Eksport av mer enn ti prosent av sin omsetning

Figur 81: Inntreden i nye geografiske markeder neste fem år basert på immaterielle verdier

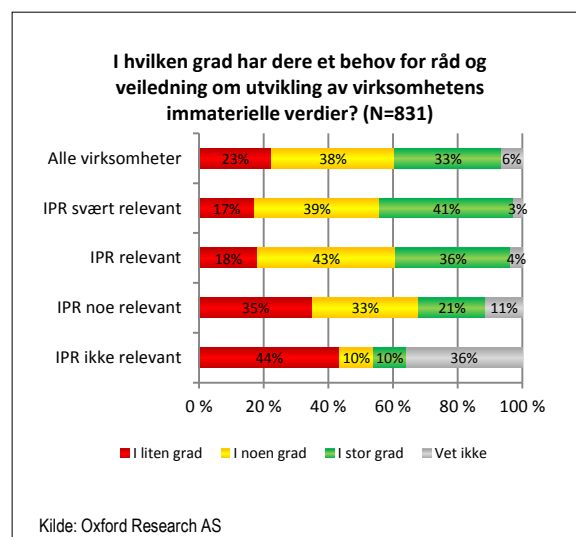
Rundt halvparten av alle virksomheter tror at de vil gå inn i nye geografiske markeder neste fem år basert på immaterielle verdier som utvikles i dag. Videre analyser viser at denne troen er mest utbredt blant kompetanseintensive virksomheter innenfor informasjon og kommunikasjon, finansierings- og forsikringsvirksomhet samt faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting. Det er videre de yngste samt virksomheter lokalisert i senterkommuner i storbyregioner som har størst tro på dette. Disse virksomhetene har også større grad enn andre:

- Registrert/søkt om/etablert immaterielle rettigheter de siste fem årene
- Vært tilknyttet en offentlig aktør og program de siste fem årene, spesielt klyngeprogrammer
- Har brukt eksterne rådgivere eller kjøpt tjenester vedrørende immaterielle verdier eller rettigheter de siste fem årene
- Har et generelt behov for tjenester nå og tre år fremover
- Eksport av mer enn ti prosent av sin omsetning

7.6 Behov for råd og veiledning om utvikling av immaterielle verdier

Vi har avslutningsvis spurt virksomhetene hvorvidt de har behov for råd og veiledning om utvikling av virksomhetens immaterielle verdier.

Figur 82: Behov for råd og veiledning om utvikling av immaterielle verdier

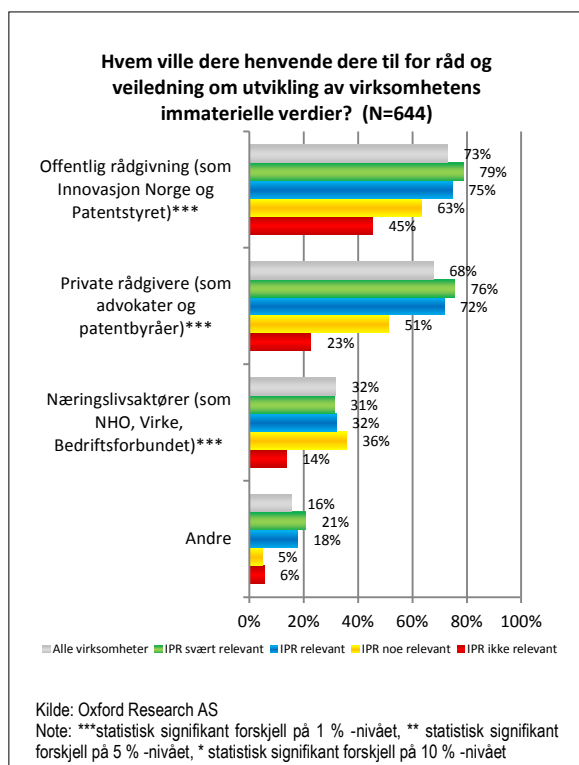
Litt i overkant av 70 prosent av alle virksomhetene oppgir at de har behov for råd og veiledning om utvikling av virksomhetens immaterielle verdier. Det er særlig de minste og de yngste virksomhetene som melder om slike behov.

I tillegg viser våre analyser at de virksomhetene som i størst grad har behov for råd og veiledning om utvikling av virksomhetens immaterielle verdier i større grad enn andre virksomheter:

- Har registrert/søkt om/etablert immaterielle rettigheter de siste fem årene
- Har brukt eksterne rådgivere eller kjøpt tjenester vedrørende immaterielle verdier eller rettigheter de siste fem årene
- Har et generelt behov for tjenester nå og tre år fremover
- Har vært tilknyttet en offentlig aktør og program de siste fem årene
- Eksport av mer enn ti prosent av sin omsetning

I neste figur ser vi nærmere på hvem de virksomhetene som i noen til stor grad ville henvende seg til for slik rådgivning og veiledning.

Figur 83: Hvem vil man henvende seg til for råd og veiledning om utvikling av immaterielle verdier, andel i noen og stor grad

I figuren over ser vi at andelen av virksomhetene som IPR er mest relevant for, fordeler seg nokså likt mellom offentlige og private aktører. Når vi ser nærmere på andre kjennetegn ved virksomhetene, fremkommer det imidlertid noen interessante forskjeller, spesielt mellom for dem som enten foretrekker offentlige eller private aktører.

Virksomheter som foretrekker *offentlige aktører* for råd og veiledning om utvikling av immaterielle verdier er kjennetegnet ved at de er mikrobedrifter og lokalisert utenfor storbyregionene, særlig i senterkommuner i små og mellomstore byregioner og i spredtbygde områder. I tillegg ser vi at de i større grad enn andre virksomheter:

- Har vært tilknyttet en offentlig aktør og program de siste fem årene
- Har brukt eksterne rådgivere eller kjøpt tjenester vedrørende immaterielle verdier eller rettigheter de siste fem årene

- Har et generelt behov for tjenester nå og tre år fremover
- Eksport av mer enn ti prosent av sin omsetning

VI ser videre at de i mindre grad enn andre har vært involvert i konflikter rundt immaterielle rettigheter.

Virksomheter som foretrekker *private aktører* for råd og veiledning om utvikling av immaterielle verdier har andre kjennetegn. Dette er mellomstore bedrifter i kompetanseintensive næringer, som bergverksdrift og utvinning, faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting samt finansierings- og forsikringsvirksomhet. De er lokalisert i senterkommuner i storbyregioner. I tillegg ser vi at de i større grad enn andre virksomheter:

- Har registrert/søkt om/etablert immaterielle rettigheter de siste fem årene
- Har brukt eksterne rådgivere eller kjøpt tjenester vedrørende immaterielle verdier eller rettigheter de siste fem årene
- Har et generelt behov for tjenester nå og tre år fremover
- Har vært tilknyttet en offentlig aktør og program de siste fem årene
- Eksport av mer enn ti prosent av sin omsetning

Når det gjelder virksomheter som foretrekker *næringslivsaktører* for råd og veiledning om utvikling av immaterielle verdier, ser vi at disse i større grad enn andre virksomheter er lokalisert i de minst sentrale kommunene og at de i lavere grad enn andre har brukt eksterne rådgivere eller kjøpt tjenester vedrørende immaterielle verdier eller rettigheter de siste fem årene.

Virksomheter som foretrekker *andre aktører* for råd og veiledning om utvikling av immaterielle verdier er overrepresenterte blant de yngste og mest kompetanseintensive virksomhetene.

Referanseliste

DKPTO. 2009. *Supply and Demand of Intellectual Property Rights Services for Small and Medium-sized Enterprises*. København : Patent- og Varemerkestyrelsen , 2009.

EPO/OHIM. 2013. *Intellectual property rights intensive industries: contribution to economic performance and employment in the European Union. Industry-Level Analysis Report, September 2013*. Munich / Alicante : EPO, 2013.

Iversen, Eric J. 2003. *Norwegian small and medium-sized enterprises and the intellectual property rights system: exploration and analysis*. Oslo : WIPO, Patentstyret, Nærings- og handelsdepartementet, 2003.

—. **2010.** *Sources of inventive activity and the IPR system: An empirical analysis of a changing relationship in a small open economy (Norway)*. Hobart : University of Tasmania, 2010.

OECD. 2009. *Who Licenses Out Patents and Why? Lessons From a Business Survey – STI Working Paper 2009/5*. Paris : OECD, 2009.

Onsager et. al., Knut. 2010. *Kompetanseintensive næringer og tjenester - lokalisering og regional utvikling. NIBR-rapport 2010:20*. Oslo : NIBR, 2010.

Perduco. 2010. *IPR-undersøkelse Gjennomført for Innovasjon Norge våren 2010* . s.l. : Perduco, 2010.

—. **2012.** *Resultater NNUQ4 2012, Patentstyret 18. januar 2012*. Oslo : Patentstyret, 2012.

Stortingsmelding 28. 2012. *Unike idear, store verdier – om immaterielle verdier og rettar*. Oslo : Nærings- og handelsdepartementet, 2012.

Spørreskjema til virksomhetene

IPR SMB – ENDELIG VERSJON

Velkommen - Velkommen og takk for at du ønsker å delta i denne undersøkelsen!

I denne undersøkelsen om norske virksomheter og immaterielle verdier og rettigheter bruker vi noen begreper som kan trenge forklaring og eksempler:

Immaterielle verdier: Samlebetegnelse for verdier som ikke har fysisk substans. Dette kan være oppfinnelser, varemerke, design, produksjonsprosesser, framgangsmåter, databaser, ulike typer åndsverk, knowhow og bedriftshemmeligheter osv. På engelsk brukes ofte uttrykk som Intellectual Assets og Intellectual Property.

Immaterielle rettigheter: Dette er enerettigheter til immaterielle verdier. Eksempel på slike rettigheter er opphavsrett, varemerke, designregistrering, bedriftshemmeligheter og patent. På engelsk brukes ofte Intellectual Property Rights, som forkortes IPR.

Krenke en rettighet: Det er om noen bruker en immateriell verdi som din virksomhet har enerett på uten at du har gitt dem lov. Et eksempel er om du har registrert varemerket XYZ for såpe. Hvis en konkurrent kaller sin såpe for «XYZ-rent», så krenker det din rettighet.

Når vi spør om verdier og rettigheter i denne undersøkelsen er det alltid immaterielle verdier og immaterielle rettigheter vi mener.

Når du skal bevege deg frem og tilbake i spørreskjemaet, ber vi deg benytte knappene ">" nederst på hver side. Dine svar vil da bli lagret. Ikke bruk manøvreringsknappene i din nettleser.

I1 - OM DIN VIRKSOMHET

A1 - Diskusjon av immaterielle rettigheter

Har ledelsen eller styret i din virksomhet noen gang diskutert varemerker, patenter, designregistreringer, opphavsrett, eller forretningshemmeligheter som relevant for virksomheten?

- ☐ Ja
☐ Nei
☐ Vet ikke

F1 - Erfaring med immaterielle rettigheter

Har din virksomhet de siste fem årene...

Flere svar mulig

	F1_1 - Varemerker	F1_2 - Patenter	F1_3 - Design	F1_4 - Opphavsrett	F1_5 - Forretningshemmeligheter	F1_6 - Domener (domenenavn)
Søkt om/ registrert/ etablert	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Benyttet seg av	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vært i konflikt om	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ikke befattet seg med	☐	☐	☐	☐	☐	☐

F2 - Eksterne rådgivere og kjøp av tjenester

Har din virksomhet de siste fem årene brukt eksterne rådgivere eller kjøpt tjenester vedrørende immaterielle verdier eller rettigheter fra:

Flere svar mulig

- ☐ Patentstyret
☐ Innovasjon Norge
☐ Norsk designråd
☐ Norges forskningsråd
☐ Forskningsparker/Inkubator
☐ Kommersialiseringsenhet ved universiteter
☐ Kommunale næringssetater
☐ Næringslivsorganisasjon
☐ Kgl selskap for Norges vel
☐ Andre innleide eksterne konsulenter
☐ Norske advokatkontor
☐ Norske patentkontor
☐ Utenlandske patentkontor
☐ Utenlandske advokatkontor
☐ Patent-/registreringsmyndighet i annet land
☐ Andre _____
☐ Ingen av disse
☐ Vet ikke

F3 - Årsverk

I Brønnøysundregisteret er din virksomhet oppført med [^]f('Antallansatte')[^] årsverk per november 2013. Stemmer dette? Vennligst oppgi i antall årsverk (etter vanlige avrundingsregler) dersom antallet ikke stemmer.

- ☐ Ja
☐ Nei, det korrekte antallet årsverk er: _____

F4 - Fordeling av årsverk

Omtrent hvor stor andel av årsverkene er innenfor:

	Ingen	1-25 %	26-50 %	51-75 %	76-100 %
Forskning og utvikling	☐	☐	☐	☐	☐
Salg og markedsføring	☐	☐	☐	☐	☐
Produksjon og leveranse	☐	☐	☐	☐	☐
Administrasjon	☐	☐	☐	☐	☐

F5 - Eksport

Vennligst kryss av hvilke land/områder i listen under som din virksomhet eksporterer mer enn 10 % av omsetningen til:

Flere svar mulig

- ☐ Norden
☐ EU/EØS forøvrig
☐ USA
☐ Kina
☐ Japan
☐ Korea
☐ Russland
☐ Andre land _____
☐ Vi har ingen eksport

F6 - Aktører og programmer for næringsutvikling

Har virksomheten i løpet av de siste fem år vært tilknyttet en eller flere av følgende aktører eller programmer for næringsutvikling?

Flere svar mulig

- ☐ En næringsklynge gjennom Arena-programmet
☐ En næringsklynge gjennom NCE-programmet
☐ Et bedriftsnettverk gjennom Innovasjon Norge
☐ En næringshage
☐ En forskningspark
☐ En kunnskapspark
☐ En inkubator
☐ Et teknologioverføringskontor ved universitet eller høyskole (TTO)
☐ Ingen tilknytning til noen av disse

I2 - INNLEDENDE SPØRSMÅL

A2 - Avhengighet av immaterielle verdier

I hvilken grad er virksomheten deres avhengig av at dere eier eller har rettigheter til immaterielle verdier?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

A5 - Vektlegging av virksomhetsfunksjoner

I hvilken grad legger din virksomhet vekt på

	Ikke i det hele tatt	I liten grad	I middels grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
salg og markedsføring	☐	☐	☐	☐	☐	☐
innovasjon	☐	☐	☐	☐	☐	☐
produksjon og leveranse	☐	☐	☐	☐	☐	☐

A7 - Krenkelse og misbruk av deres rettigheter

Kjenner du til at andre virksomheter har krenket eller misbrukt din virksomhets immaterielle rettigheter?

- ☐ Ja
- ☐ Nei
- ☐ Vet ikke

CONDITION	$f('A7') == '1'$	
	true	false
	Question A8(Løsning av saken)	

A8 - Løsning av saken

I hvilken grad ble saken ble løst på en tilfredsstillende måte?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

END	Condition $f('A7') == '1'$
-----	----------------------------

A9 - Krenkelse og misbruk av andres rettigheter

Kjenner du til at andre virksomheter har beskyldt din virksomhet for å krenke eller misbruke andres immaterielle rettigheter?

- ☐ Ja
- ☐ Nei
- ☐ Vet ikke

CONDITION	f('A9')== '1'	
	true	false
	Question A10(Løsning av saken)	

A10 - Løsning av saken

I hvilken grad ble saken ble løst på en tilfredsstillende måte?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

END	Condition f('A9')== '1'
-----	-------------------------

A11 - Rettigheter til konsepter

I hvilken grad er rettighetene knyttet til konsepter – som for eksempel rådgivningskonsepter, fjernsynsprogram og reiseopplevelser - viktige for din virksomhet?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

A12 - Handlefrihet

Har ledelsen eller styret i din virksomhet noen gang diskutert handlefrihet, om det kan være at andre har rettigheter (slik som patenter, varemerker eller design) som kan hindre dere i å selge nåværende eller framtidige produkter og tjenester?

- ☐ Ja
- ☐ Nei
- ☐ Vet ikke

A13 - Behov for tjenester

Innenfor hvilke områder har virksomheten din behov for tjenester nå og tre år framover?

Flere svar mulig

- ☐ Råd om utvikling av en strategi for immaterielle verdier
- ☐ Råd om kommersiell utnyttelse av immaterielle verdier
- ☐ Utforming av juridiske avtaler knyttet til immaterielle verdier
- ☐ Bruk av immaterielle verdier for å bygge omdømme
- ☐ Bistand til utforming av søknader om immaterielle rettigheter som patent, design og varemerke)
- ☐ Kunnskapsledelse i sammenheng med immaterielle verdier
- ☐ Beskyttelse av åndsverk (opphavsrett)
- ☐ Forundersøkelser og vurdering av beskyttbarhet
- ☐ Finne samarbeidspartnere basert på immaterielle verdier i virksomheten
- ☐ Basisinformasjon om regler, priser og søknadsprosessen for immaterielle rettigheter
- ☐ Håndhevelse av egne immaterielle rettigheter
- ☐ Lisensiering av rettigheter
- ☐ Vurdere om andre har rettigheter som begrenser bedriftens muligheter
- ☐ Råd i forhandlingsprosesser om immaterielle rettigheter
- ☐ Vurdering av nye ideer om hvordan immaterielle rettigheter kan brukes
- ☐ Bistand til synliggjøring av immaterielle verdier eller verdifastsettelse av immaterielle rettigheter
- ☐ Vi har ingen slike behov

I3 - HEMMELIGHOLD OG OPPLÆRING

N1s1b - Hemmelighold

I hvilken grad er hemmelighold viktig i deres virksomhet?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

CONDITION	f('N1s1b').toNumber()>=3	
	true	false
	Question N1s2b(Type hemmeligheter)	

N1s2b - Type hemmeligheter

Hvis hemmelighold er viktig, gjelder det tekniske eller markedsmessige hemmeligheter?

- ☐ Tekniske hemmeligheter
- ☐ Markedsmessige hemmeligheter
- ☐ Andre hemmeligheter

END Condition f('N1s1b').toNumber()>=3

N1s4b - Avtaler om hemmelighold eller taushetsplikt

Har dere inngått avtaler om hemmelighold eller taushetsplikt med forretningsforbindelser?

- ☐ Ja
- ☐ Nei
- ☐ Vet ikke

Bs2 - Dokumentasjon av hemmeligheter

I hvilken grad har dere rutiner for dokumentasjon av hemmeligheter og oversikt over hvilke ansatte som er gitt slik informasjon?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

Bk1 - Opplæring innen immaterielle verdier

I hvilken grad får ansatte systematisk opplæring om immaterielle verdier (for eksempel ved introduksjonskurs for nyansatte)?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

Bk2 - Ansvar for immaterielle verdier

Er det utpekt noen i din virksomhet med ansvar for beskyttelse og utnyttelse av de immaterielle verdiene?

- ☐ Ja
- ☐ Nei
- ☐ Vet ikke

CONDITION	f('Bk2')=='1'	
	true	False
	Question Bk3(Spesiell opplæring)	

Bk3 - Spesiell opplæring

I hvilken grad har de(n) som har ansvaret for beskyttelse og utnyttelse av de immaterielle verdiene fått spesiell opplæring (for eksempel ved kurs, konferanser)?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

END

Condition f('Bk2')== '1'

I4 - KJENNSKAP TIL IMMATERIELLE VERDIER

N1g1 - Unike tjenester/produkter

Vennligst velg hvilken av beskrivelsene som passer best for din virksomhets produkt- og tjenesteportefølj-

je. Våre produkter/tjenester:

- ☐ Ligner andres
- ☐ Har særpreg
- ☐ Er helt spesielle

N1g2 - Kjennskap til beskyttelsesmuligheter for varemerker

I hvilken grad kjenner dere til hvordan dere kan bruke immaterielle rettigheter for å beskytte varemerkene deres, som firmanavnet eller produktnavn?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

N1t1 - Internett-domener

Eier dere ett eller flere internett-domener (som .no eller .com -adresser)?

- ☐ Ja
- ☐ Nei
- ☐ Vet ikke

N1t4 - Salg av produkter/tjenester med andres varemerke

Selger dere produkter eller tjenester hvor andre eier varemerket?

- ☐ Ja
- ☐ Nei
- ☐ Vet ikke

N1d1 - Kjennskap til beskyttelsesmuligheter for utseende

I hvilken grad kjenner dere til hvordan dere kan bruke immaterielle rettigheter for å beskytte utseendet på produktene og tjenestene deres, som design på produkter, spesielt design på nettsider og dataprogrammer eller spesielle interiører i salgslokaler?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

N1p1 - Kjennskap til beskyttelsesmuligheter for teknologi

I hvilken grad kjenner dere til hvordan dere kan bruke immaterielle rettigheter for å beskytte teknologien i produktene og tjenestene deres?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

N1g9 - Barrierer for bruk av immaterielle rettigheter

I hvilken grad opplever dere de følgende områdene som barrierer for å ta i bruk immaterielle rettigheter?

	Ikke i det hele tatt	I liten grad	I middels grad	I stor grad	I svært stor grad	Ikke relevant
Vi mangler kunnskap	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det koster for mye	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vi har ikke tid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vi vet ikke hvor vi skal henvende oss	☐	☐	☐	☐	☐	☐

N1g8 - Kjennskap til andre typer immaterielle rettigheter

I hvilken grad kjenner dere til andre typer immaterielle rettigheter som er viktige for produktene og tjenestene deres, for eksempel opphavsrett (til programvare og annet), retten til fotografier, databaser, plantesorter og geografisk opprinnelse?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

N1m1 - Kjennskap til markedsføringsloven

I hvilken grad kjenner dere til hvordan markedsføringsloven beskytter konkurransefortrinn som dere har?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

N1k1 - Kjennskap til sikring av enerett

I hvilken grad vet dere hvordan dere praktisk skal gå fram for å sikre eneretten til...

	Ikke i det hele tatt	I liten grad	I middels grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
Varemerke	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oppfinnelse	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Design	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Programvare	☐	☐	☐	☐	☐	☐

N1g3 - Kjennskap til søkbare databaser

I hvilken grad kjenner dere til søkbare databaser for immaterielle rettigheter som er gratis, for eksempel Patentstyrets databaser for patenter, design og varemerker, Google Patents, TMview , Espacenet?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

N1g45 - Immaterielle rettigheter fremover

I hvilken grad tror du at..

	Ikke i det hele tatt	I liten grad	I middels grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
det fremover er viktig for deres virksomhet å bruke immaterielle rettigheter?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
dere de neste tre årene vil prioritere å bruke ressurser på å arbeide med virksomhetens immaterielle verdier?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

N1g6 - Omsetningsfordeling

Omtrent hvor stor andel av omsetningen deres kommer fra...

	Ingenting	Under halvparten	Mer enn halvparten
Produkter utviklet de siste tre årene	☐	☐	☐
Tjenester utviklet de siste tre årene	☐	☐	☐
Teknologi utviklet de siste tre årene	☐	☐	☐
Nye markeder som dere har gått inn i de siste tre årene	☐	☐	☐
Kunnskap ansatte har fått de siste tre årene	☐	☐	☐

N1g7 - Innovasjon

I hvilken grad utvikler dere nå nye produkter, tjenester, teknologi, markeder eller kunnskap som dere skal bruke de neste tre årene?

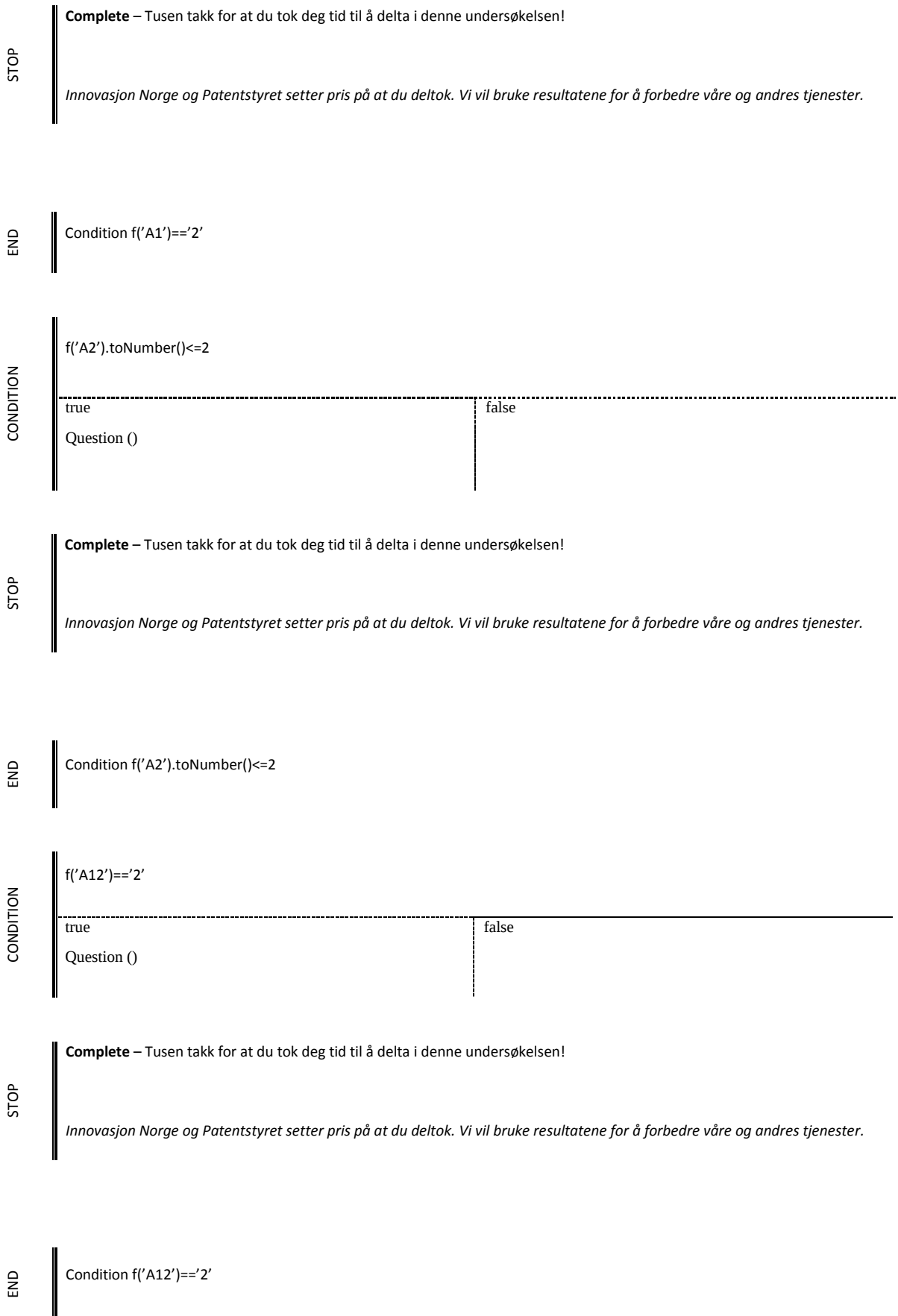
- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

N1k2 - Informasjonstilbud og verktøy

Hvor nyttig tror du informasjonstilbudene og verktøyene under vil være for at din virksomhet best mulig kan arbeide med immaterielle verdier:

	Ikke i det hele tatt	I liten grad	I middels grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
Regnemodeller for å vurdere kostnader og nytte (for eksempel for patent, varemerke og design)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oversikter over offentlige finansieringsordninger	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Guider og skritt-for-skritt forklaringer for å vurdere behov for å registrere rettigheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Opplæringsprogrammer og kurs	☐	☐	☐	☐	☐	☐

CONDITION	f('A1')== '2'	
	true	false
	Question ()	

I5 - BRUK AV IMMATERIELLE VERDIER

N2g1 - Kjennskap til andres immaterielle rettigheter

I hvilken grad kjenner dere til hvilke immaterielle rettigheter (som varemerker, patenter, design) som deres samarbeidspartnere eller konkurrenter har?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

N2g3 - Diskusjon av immaterielle verdier

I hvilken grad har dere diskutert immaterielle verdier i

	Ikke i det hele tatt	I liten grad	I middels grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
Forretningsplan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Strategidokument	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kvalitetssystem	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Retningslinjer	☐	☐	☐	☐	☐	☐

N2s1 - Rutiner for håndtering av forretningshemmeligheter og avtaler

I hvilken grad er rutinene for håndtering av forretningshemmeligheter og avtaler med andre om hemmelighold) skriftlige og tilgjengelige for de ansatte?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

N2k1 - Nytte av verktøy

Hvor nyttig tror du verktøyene under vil være for at din virksomhet best mulig kan arbeide med immaterielle verdier:

	Ikke i det hele tatt	I liten grad	I middels grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
Enkle søk og oversikter over andres rettigheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Systemer for å holde oversikt over egne rettigheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Modellavtaler for lisenser og samarbeid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Suksesshistorier og gode eksempler	☐	☐	☐	☐	☐	☐

N2g4 - Internasjonale immaterielle rettigheter

I hvilke land ser du det som viktig for din virksomhet å ha immaterielle rettigheter?

Flere svar mulig

- ☐ Norge
- ☐ Norden
- ☐ EU/EØS forøvrig
- ☐ USA
- ☐ Kina
- ☐ Japan
- ☐ Korea
- ☐ Russland
- ☐ Andre land _____

I6 - LEDELSE AV IMMATERIELLE VERDIER

N3g2 - Oversikt over immaterielle rettigheter

I hvilken grad har dere en skriftlig, samlet oversikt over alle immaterielle rettigheter i virksomheten?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

N3g4 - Metodikk for innovasjon

Har dere en fast metodikk for utvikling og forbedring av nye produkter og tjenester?

- ☐ Ja
- ☐ Nei
- ☐ Vet ikke

CONDITION	f('N3g4')== '1'	
	true	false
	Question N3g5(Vurderinger av immaterielle rettigheter)	

N3g5 - Vurderinger av immaterielle rettigheter

I hvilken grad inkluderer denne metodikken vurderinger av immaterielle rettigheter?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

END	Condition f('N3g4')== '1'
-----	---------------------------

N3g6 - Koordineringer av vurderinger av immaterielle rettigheter

I hvilken grad blir vurderinger av immaterielle rettigheter koordinert på virksomhetsnivå (for eksempel i felle-skap mellom funksjonene for forskning og utvikling, salg/markedsføring og produksjon) framfor at én avdeling gjør vurderingene?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

N3g7 - Systematisk vurdering av andres immaterielle rettigheter

I hvilken grad vurderer dere systematisk forholdet til konkurrenter og samarbeidspartneres immaterielle rettigheter?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

CONDITION	f('N3g4')== '2'	
	true	false
	Question N3g8(Diskusjon av immaterielle rettigheter i innovasjons- og kreative prosesser)	

N3g8 - Diskusjon av immaterielle rettigheter i innovasjons- og kreative prosesser

I hvilken grad blir immaterielle rettigheter diskutert i forbindelse med kreative prosesser eller innovasjonsarbeid i din virksomhet?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

END	Condition f('N3g4')== '2'
-----	---------------------------

N3g9 - Belønningssystem for innovasjon

Har dere belønningssystemer knyttet til innovasjon – for eksempel forslagsordninger?

- ☐ Ja
- ☐ Nei
- ☐ Vet ikke

N3g11 - Rutiner for arbeidstakeroppfinnelser

Har dere rutiner for å håndtere rettighetene arbeidstakere har når de gjør en oppfinnelse?

- ☐ Ja
- ☐ Nei
- ☐ Vet ikke

N3g12 - Prosjektledere og immaterielle verdier

I hvilken grad har dere immaterielle verdier som en del av ansvaret for prosjektledere i utviklingsprosjekter?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

N3g12_2 - Andre lands skatteinsentiver

I hvilken grad kjenner dere til andre lands skatteinsentiver for immaterielle rettigheter (som for eksempel lavere skatt på royaltyinntekter)?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

I7 - FORRETNINGSDRIFT OG IMMATERIELLE VERDIER

N4g1 - Finansiell verdi av immaterielle verdier

I hvilken grad har dere satt en finansiell verdi på de immaterielle verdiene i din virksomhet?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

CONDITION	f('N4g1').toNumber()>=3	
	true	false
	Question N4g2(Immaterielle verdier i balansen)	

N4g2 - Immaterielle verdier i balansen

Er verdiene balanseført i regnskapet deres (synes de som eiendeler i regnskapet)?

- ☐ Ja
- ☐ Nei
- ☐ Vet ikke

END

Condition f('N4g1').toNumber()>=3

N4g3 - Immaterielle verdier i regnskapene

I hvilken grad kjenner din virksomhet til hvordan immaterielle verdier kan vises i regnskapene?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

N4g6 - Utlisensiering av immaterielle rettigheter

I hvilken grad har styret eller ledelsen vurdert å lisensiere ut egne immaterielle rettigheter til andre virksomheter?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

N4g7 - Innlisensiering av immaterielle rettigheter

I hvilken grad har styret eller ledelsen vurdert å lisensiere inn immaterielle rettigheter fra andre virksomheter til deres egen virksomhet?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

N4g8 - Praktisk kjennskap til lisensiering

I hvilken grad vet dere hvordan dere skal gjøre det praktiske arbeidet knyttet til lisensiering, som å forhandle, få på plass avtaler og følge opp vilkårene?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

N4g9 - Overvåking av misbruk

I hvilken grad følger dere med på om deres immaterielle rettigheter blir misbrukt av andre?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

N4g10 - Aksjoner ved misbruk av egne immaterielle rettigheter

I hvilken grad vet dere hva dere skal gjøre om andre misbruker, gjør inngrep eller krenker deres immaterielle rettigheter?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

N4g11 - Råd og bistand ved misbruk av egne immaterielle rettigheter

Hvem vil dere søke råd eller bistand hos om noen misbruker, gjør inngrep eller krenker deres immaterielle rettigheter?

- ☐ Innovasjon Norge
- ☐ Norske advokatkontor
- ☐ Norske patentkontor
- ☐ Næringslivsorganisasjon
- ☐ Patentstyret
- ☐ Norges forskningsråd
- ☐ Andre innleide eksterne konsulenter
- ☐ Utenlandske patentkontor
- ☐ Norsk designråd
- ☐ Utenlandske advokatkontor
- ☐ Forskningsparker/Inkubator
- ☐ Patentmyndighet i annet land
- ☐ Kommersialiseringsenhet ved universiteter
- ☐ Ingen av disse
- ☐ Andre _____
- ☐ Vet ikke

N4g1315 - Immaterielle verdier i samarbeidsprosjekter og forretningsdrift

I hvilken grad

	Ikke i det hele tatt	I liten grad	I mid- dels grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
tar dere med dere egne immaterielle verdier inn i samarbeidsprosjekter med andre virksomheter?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
tror du forretningsmuligheter de neste fem årene for din virksomhet er basert på de immaterielle verdiene som dere har i dag?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
tror du din virksomhet de neste fem årene vil utvikle immaterielle verdier basert på innspill fra ansatte, kunder og leverandører?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
tror du din virksomhet de neste fem årene vil gå inn i nye geografiske markeder basert på immaterielle verdier dere utvikler nå? (For eksempel at dere sikrer immaterielle rettigheter i Asia nå, for å ekspandere der fremover)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

N4g16 - Behov for råd og veiledning

I hvilken grad har dere et behov for råd og veiledning om utvikling av virksomhetens immaterielle verdier?

- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ I liten grad
- ☐ I middels grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I svært stor grad
- ☐ Vet ikke

CONDITION	f('N4g16').toNumber()>=3	
	true	false
	Question N4g17(Aktører)	

N4g17 - Aktører

Hvem ville dere søke råd eller bistand hos?

	Ikke i det hele tatt	I liten grad	I middels grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
Offentlig rådgivning (som Innovasjon Norge og Patentstyret)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Private rådgivere (som advokater og patentbyråer)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Næringslivsaktører (som NHO, Virke, Bedriftsforbundet)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andre _____	☐	☐	☐	☐	☐	☐

END

Condition f('N4g16').toNumber()>=3

Slutt - Tusen takk for at du tok deg tid til å delta i denne undersøkelsen!

Innovasjon Norge og Patentstyret setter pris på at du deltok. Vi vil bruke resultatene for å forbedre våre og andres tjenester.

Oversikt over næringsmessige og geografiske bakgrunnsvariabler

I oversikten under presenteres de næringsmessige og geografiske bakgrunnsvariablene og deres kategorier som er benyttet i denne rapporten.

NÆRINGSMESSIGE VARIABLER

Næringshovedområde

Jordbruk, skogbruk og fiske

Bergverksdrift og utvinning

Industri

Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning

Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet

Bygge- og anleggsvirksomhet

Varehandel;reparasjon av motorvogner

Transport og lagring

Overnattings- og serveringsvirksomhet

Informasjon og kommunikasjon

Finansierings- og forsikringsvirksomhet

Omsetning og drift av fast eiendom

Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting

Forretningsmessig tjenesteyting

Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning

Undervisning

Helse- og sosialtjenester

Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter

Annen tjenesteyting

Hovednæring

Jordbruk, skogbruk og fiske

Industri, bergverksdrift og utvinning

Bygge- og anleggsvirksomhet

Tjenesteytende næringer

Kompetanseintensitet (basert på (Onsager et. al., 2010))

Lite kompetanseintensive næringer/tjenester

Noe kompetanseintensive næringer/tjenester

Kompetanseintensive næringer/tjenester

GEOGRAFISKE VARIABLER

BA-sentralitet

Storbyregioner

Mellomstore byregioner

Småbyregioner

Tettstedsregioner

Spredtbygde områder

BA-landsdel

Øst-Viken (Østfold, Akershus og Oslo)

Innlandet (Hedmark og Oppland)

Vest-Viken (Buskerud, Vestfold og Telemark)

Sørlandet (Aust-Agder og Vest-Agder)

Vestlandet (Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane samt Møre og Romsdal)

Trøndelag (Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag)

Nord-Norge (Nordland, Troms og Finnmark)

KRD-sentralitet

Storbyregioner

SMBY utenfor DPV

SMBY innenfor DPV

Tettstedsregioner

Spredtbygde områder

SSB-sentralitet (2008)

Minst sentrale kommuner

Mindre sentrale kommuner

Noe sentrale kommuner

Sentrale kommuner

Omlandssentralitet

Omlandskommuner i storbyregioner

Omlandskommuner til små og mellomstorebyregioner

Periferi

Senterkommuner i storbyregioner

Senterkommuner i små og mellomstore byregioner

Distriktpolitisk virkeområde

Sone 1 (utenfor)

Sone 2

Sone 3

Sone 4

Innenfor eller utenfor det distriktpolitiske virkeområdet

Innenfor

Utenfor

Fylke

Østfold

Akershus

Oslo

Hedmark

Oppland

Buskerud

Vestfold

Telemark

Aust-Agder

Vest-Agder

Rogaland

Hordaland

Sogn og Fjordane

Møre og Romsdal

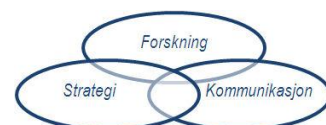
Sør-Trøndelag

Nord-Trøndelag

Nordland

Troms

Finnmark

Oxford Research AS, Østre Strandgate 1, 4610 Kristiansand, Norge, Tlf. 40 00 57 93, www.oxford.no